



هم کلاسی

Hamkelasi.ir

پاسخ های پیشنهادی فعالیت های مطالعات اجتماعی هفتم

درس ۱ :

فعالیت ۱- چند مورد از نعمت های الهی و حق برخورداری از آنها را توضیح دهید ؟

نعمت برخورداری عشق و محبت نعمت خانواده ، نعمت خوراک و پوشاک ، نعمت داشتن استعداد و توانایی و حق شکوفا شدن آن و حق راز و نیاز کردن . استفاده از گیاهان، جانوران و آب برای تغذیه، استفاده از هوا برای نفس کشیدن، استفاده از منابع و معادن برای تأمین نیازهای زندگی و ساختن ابزار و وسایل، برخورداری شدن از محبت دیگران، برخورداری از استعداد آموختن و داشتن قوه عقل و شعور...

۲ - آیا همه انسانها صرف نظر از قوم ، نژاد ، زبان ، اعتقادات ، ثروت ، فقر و ... دارای حقوق طبیعی هستند ؟ چرا ؟

بله انسانها صرف نظر از تفاوت هایی که از نظر نژادی ، اعتقادی و ... دارند . دارای حقوق طبیعی هستند ، زیرا خداوند همه را یکسان آفریده است و همه در انسان بودن مشترک هستند .

درس ۲ :

مربوط به فعالیت ۱

۱ - آقای مسعودی ۴۰ سال دارد و پزشک است . او دارای همسر و سه فرزند است و در یک آپارتمان زندگی میکند . به نظر شما او در هر یک از نقش های زیر چه مسئولیتهایی بعهده دارد ؟

بعنوان پدر : وسایل مورد نیاز خانه را بخرد . در مواقع حساس تصمیمات لازم و مهم را بگیرد . مراتب محبت و احترام به فرزندان ، تلاش برای تربیت صحیح آنها فراهم آورد . امکانات تحصیل و شکوفایی استعدادهای فرزندان فراهم کردن غذا ، لباس و مسکن برای آنان .
بعنوان همسر : محبت ، توجه و احترام به همسر همکاری و تقسیم کار با همسر در انجام امور منزل ، همکاری و هم دلی در تربیت فرزندان ، فراهم کردن وسایل زندگی مانند غذا ، لباس و مسکن مناسب .

بعنوان پزشک : به بیماران خود رسیدگی و برای بهبود آنها تلاش کند .
بعنوان فرزند پدر و مادر خود : محبت ، توجه و احترام نسبت به پدر و مادر ، دیدار آنان ، برآوردن خواسته هایشان و کمک و رسیدگی به آنان .

عنوان همسایه : محبت و احترام به همسایه ، جلوگیری از ایجاد مزاحمت برای همسایه ، مشارکت در اداره ساختمان ، ارتباط مناسب و کمک و همدلی به همسایگان در موقعیت های مختلف

مربوط به فعالیت ۳ :

هدف :

نوشتن چنین نامه ای علاوه بر توجه دادن افراد و تفکر درباره نعمتهای الهی و آثار سودمند برای تربیت دینی، در تقویت روحیه و اعتماد به نفس افراد، نقش مؤثری خواهد داشت؛ زیرا ما انسانها معمولا از نعمتهایی که داریم، غافلیم و گاه بیشتر به آنچه نداریم، توجه میکنیم. تفکر درباره این موضوع موجب میشود که بیشتر، قدر چیزهایی را که داریم، بدانیم.

مربوط به فعالیت ۴ :

یکی از شگفتی ها کلیه ها هستند . ما دو کلیه در سمت راست و چپ بدن خود داریم که کار آنها تصفیه خون و دفع سموم بدن است . توجه کنید که این درس زمینه خوبی است برای آنکه دانش آموزان به ورود مواد مضر به بدن خود و فعالیتهای نامناسب حساس شوند. تداوم این حساسیتها در آینده در پیشگیری از رو آوردن به سیگار یا مواد مخدر و... نیز سودمند خواهد بود. در این درس علاوه بر مراقبت از جسم، محافظت از روح و روان نیز مطرح شده است؛ به طوری که دوری از گناه و خطا و حفظ زبان و چشم و دست و پا از کارهای خطا، نیز مورد بحث قرار میگیرد.

فعالیت ۵ و ۶ :

پاسخ آزاد و براساس سلیقه دانش آموز

درس ۳ :

فعالیت ۱

- ۱ - همفکری کنید و بگوئید چه مشکلات و شرایط دیگری ممکن است در اردوی شما بوجود بیاید
امکان دارد بعضی از اعضای گروه بدون اطلاع رهبر اردو را ترک کرده و به مکان های خطرناک بروند .
- ۲ - اکنون نتیجه تصمیمات خود را به صورت مقررات اردو روی یک صفحه کاغذ بنویسید و در کلاس بخوانید .

۱ - نسبت به وسایل یک دیگر احساس مسئولیت داشته باشیم و هر کس در حفظ وسایل شخصی خود نهایت دقت را داشته باشد .

۲ هنگام خواب از ایجاد صدای بلند و گوش خراش پرهیز کرده و آرامش را حفظ کنید .

۳ بعد از استفاده از وسایل و ظروف هر یک از آنها را در جای مخصوص خود قرار دهید .

۴ زمان حرکت و گردش گروهی در ساعت معین حضور داشته باشید .

۲ - آیا همه اعضا حق اظهار نظر در باره موضوع را داشتند ؟

بله ، همه اعضای گروه با در نظر گرفتن ادب ، احترام ، می توانند نسبت به برنامه های گروه اظهار نظر کنند .

- اگر پس از تصمیم گیری یک نفر با تصمیم شما مخالفت می کرد چه می کردید ؟

با احترام به او می گوئیم که تصمیمات گروهی برسلاقی شخصی ارجحیت دارد . اگر چه به نظر او احترام می گذاشتیم . اما چون اردوی کارگروهی است ، و سرنوشت افراد به یکدیگر وابسته است . همه باید تابع قوانین باشیم .

۵ - به این موقعیت ها توجه کنید و بگوئید هر کدام چه پیامدهایی دارد و کدام حقوق نادیده گرفته می شود ؟

الف-) فردی زباله های خانه خود را در گوشه پارکی مقابل محوطه بازی کودکان بریزد ؟

حقوق بچه ها و کودکان زیر پا گذاشته می شود و محیط زیست آلوده می شود .

ب- فردی بخواهد خارج از صف افرادی که در نانوایی ایستاده اند ، نان بگیرد ؟

بی نظمی و هرج مرج و یا اختلاف و درگیری بین افراد حاضر در صف

نظم جمعی و وقت افرادی که در صف هستند زیر پا گذاشته می شود .

ج- فروشنده ای که رایانه ای را فروخته ، وقتی مشتری از او برگه خرید می خواهد به او نمی دهد ؟

حقوق آگاهی و انتخاب مشتری را نادیده گرفته است . نارضایتی از خرید ونا راحتی ازفروشنده واختلاف

د-حق برخورداری امنیت و آرامش- تصادف راه بندان وتراфик سنگین

ه- حق برخورداری امنیت و آرامش عابران- برخورد با فردی ومصدومیت وی

۶ - به چند گروه تقسیم شوید و یک مکان گروه اجتماعی را انتخاب کنید . جدولی دو ستونی رسم کنید که در آن مقررات مربوط به آن

بمب نژادین : ورود یا صف نظم و احترام به حقوق دیگران

کتابخانه : رعایت سکوت هنگام مطالعه ،احترام به حقوق دیگران ، ایجاد آرامش

بارک : نریختن زباله در بارک حفظ پاکیزگی محیط زیست ، جلوگیری از بیماری

ویا مکانی مانندمسجد را در نظر می گیریم:

مقررات	کارکرد مقررات
– در آوردن کفشها و قرار دادن آنها در جاکفشی	احترام به شعائر دینی، حفظ بهداشت، نظم، حفظ ایمنی و جلوگیری از آتش سوزی
– دست نزدن به درجه بخاری	حفظ نظم
– گذاشتن مهر و جانمازها در جای خود	احترام به نمازگزاران
پس از اداى نماز	(صرفه جویی در مصرف انرژی) احترام به حقوق دیگران
– با صدای بلند حرف نزدن و نخندیدن	
– خاموش کردن لامپها پس از خروج از اتاق یا ...	

درس ۷ :

فعالیت ۳ صفحه ۱۶ :

یعنی همه افراد کشورمان از زن و مرد در حمایت یکسان قانون قرار دارند و همه از حقوق انسانی ، سیاسی ، اقتصادی ، اجتماعی و فرهنگی با رعایت موازین اسلامی برخوردارند . قانون به طور یکسان در مورد همه افراد جامعه حکم صادر می کند . و مقام و پست و... تفاوتی در مقابل قانون نمی کند .

مثال: هر کس از چراغ قرمز عبور کند جریمه شود، چه بیسواد باشد، چه استاد دانشگاه، چه انسان فقیری باشد و چه پولدار. مثال دیگر: هرکس نسبت به دیگری افترا بزند یا دیگری را مضروب کند از هرقتش و طبقه ای که باشد، مرتکب جرم شده است.



هم کلاسی

Hamkelasi.ir

مجروح یا کشته افراد- بی خانمان شدن افراد- قطع آب و برق- کمبود آذوقه و دارو- شیوع و گسترش بیماری ها...

فهرست نیازهای مردم ممکن است شامل مواد غذایی، دارو، پزشک و دستیار، خواربار، آب آشامیدنی، پتو، چادر و

خانه های موقت، تانکر آب برای مصارف بهداشتی، ظروف و وسایل زندگی، مددکار اجتماعی برای صحبت کردن و

تسلی دادن به آسیب دیدگان، افرادی که بتوانند مجروحان را به مراکز درمانی منتقل کنند و... باشد.

فعالیت ۲- صفحه ۲۱

روزی روزگاری پسرک فقیری زندگی می کرد که برای گذران زندگی و تامین مخارج تحصیلش دست فروشی می کرد. از این خانه به آن خانه می رفت تا شاید بتواند پولی بدست آورد. روزی متوجه شد که تنها يك سکه ۱۰ سنتی برایش باقیمانده است و این درحالی بود که شدیداً احساس گرسنگی می کرد. تصمیم گرفت از خانه ای مقداری غذا تقاضا کند. بطور اتفاقی درب خانه ای را زد. دختر جوان و زیبایی در را باز کرد. پسرک با دیدن چهره زیبای دختر دستپاچه شد و بجای غذا ، فقط يك لیوان آب درخواست کرد.

دختر که متوجه گرسنگی شدید پسرک شده بود بجای آب برایش يك لیوان بزرگ شیر آورد. پسر با طمانینه و آهستگی شیر را سر کشید و گفت : «چقدر باید به شما بپردازم؟» . دختر پاسخ داد: « چیزی نباید بپردازی. مادر به ما آموخته که نیکی ما به ازائی ندارد.» پسرک گفت: « پس من از صمیم قلب از شما سپاسگذاری می کنم»

سال ها بعد دختر جوان به شدت بیمار شد. پزشکان محلی از درمان بیماری او اظهار عجز نمودند و او را برای ادامه معالجات به شهر فرستادند تا در بیمارستانی مجهز، متخصصین نسبت به درمان او اقدام کنند.

دکتر هوارد کلی، جهت بررسی وضعیت بیمار و ارائه مشاوره فراخوانده شد. هنگامی که متوجه شد بیمار از چه شهری به آنجا آمده برق عجیبی در چشمانش درخشید. بلافاصله بلند شد و پسرعت بطرف اطاق بیمار حرکت کرد. لباس پزشکی اش را بر تن کرد و برای دیدن مریضش وارد اطاق شد. در اولین نگاه او را شناخت. سپس به اطاق مشاوره بازگشت تا هر چه زودتر برای نجات جان بیمار اقدام کند. از آن روز به بعد زن را مورد توجهات خاص خود قرار داد و سر انجام پس از يك تلاش طولانی علیه بیماری، پیروزی از آن دکتر کلی گردید.

آخرین روز بستری شدن زن در بیمارستان بود. به درخواست دکتر هزینه درمان زن جهت تأیید نزد او برده شد. گوشه صورتحساب چیزی نوشت. آن را درون پاکتی گذاشت و برای زن ارسال نمود.

زن از باز کردن پاکت و دیدن مبلغ صورتحساب واهمه داشت. مطمئن بود که باید تمام عمر را بدهکار باشد. سرانجام تصمیم گرفت و پاکت را باز کرد. چیزی توجه اش را جلب کرد. چند کلمه ای روی قبض نوشته شده بود. آهسته ان را خواند:

بهای این صورتحساب قبلاً با يك لیوان شیر پرداخت شده است.

مربوط به فعالیت ۳ صفحه ۲۱ :

پاسخهای احتمالی:

گروه اول: چگونه کمکهای اولیه به مجروحان برسانیم؟ چگونه و با چه وسایلی مصدومان را به مراکز درمانی برسانیم؟ با کودکان چگونه رفتار کنیم؟

چگونه غذا و دارو را بین حادثه‌دیدگان توزیع کنیم؟ و....

گروه دوم: از اهالی محل یا دانش آموزان مدرسه بخواهیم کمکهای خود را در محلی با نظارت یک گروه جمعآوری کنند (غرفه ای برای این کار تشکیل بدهیم) پتو، غذا، وسایل زندگی، اسباب با زی، دارو، چادر و... را جمع آوری می کنیم. شماره حسابی در بانک افتتاح و از مردم میخواهیم کمکهای نقدی خود را به این شماره حساب بریزند. در جمع آوری کمکها و اطلاع رسانی به مردم و بسته بندی کمکهای غیرنقدی همکاری میکنیم.

مربوط به فعالیت ۴ - صفحه ۲۳ :

طرح دادرس به معنی دانش آموزان آماده برای روزهای سخت مانند سیل و زلزله است ،دادرس یعنی بی اثر نبودن .

و بر همین اساس با همکاری هلال احمرآموزشهای لازم (هشت مهارت امدادی) به دانش آموزان داده می شود تا در زمان وقوع حوادث احتمالی، از خود و اطرافیانشان محافظت کنند.

مربوط به فعالیت ۵ - صفحه ۲۳ :

شعر از سعدی است و معنای آن این است:

جامعه انسانی مانند پیکر یک انسان است. همه انسانها را خداوند و یک خالق آفریده و سرشت مشابهی دارند و مانند پیکر واحد هستند؛ همان طور که در یک پیکر اگر عضوی بیمار باشد، بقیه اعضا نمیتوانند به کار خود ادامه دهند و ناآرام اند، در یک جامعه انسانی نیز اگر بعضی افراد دچار گرفتاری و درد باشند، بقیه نمیتوانند ساکت بمانند و اگر تو از رنج دیگران فارغی، سرشت انسانی خودت را گم کرده ای.

درس ۶ :

فعالیت ۱- صفحه ۲۴

الف) بیمه ای است که براساس قرارداد اگر درطول سال تحصیلی برای دانش آموزان حادثه ای رخ بدهد به موجب قانون بیمه جبران خسارت می کند.

ب) ۸۰۰۰ تومان

ج) -در صورت فوت بیمه شده بر اثر حادثه، مبلغ ۵۰ میلیون ریال به افراد ذینفع قانونی پرداخت خواهد شد.

-در نقص عضو کلی و جزئی دائم ناشی از حادثه مبلغ ۱۰۰ میلیون ریال و

-جبران هزینه های سرپایی و بیمارستانی ناشی از حادثه نیز مبلغ ۱۰ میلیون ریال غرامت برای بیمه شده پرداخت می شود.

-بیمه شدگان می توانند تا مبلغ ۱۵ میلیون ریال از مزایای بخش درمان بیمه نامه بهره مند شوند.

-هزینه‌های درمان اعمال جراحی ناشی از بیماری به شرط بستری در بیمارستان، مزاد بر تعهدات بیمه پایه شامل خدمات درمانی، تامین اجتماعی و سایر سازمان‌های بیمه ای را تا سقف پنج میلیون ریال قابل پرداخت اعلام کرد.(براساس تعهدات سال ۱۳۹۳)

(د) یک سال تحصیلی

مربوط به فعالیت ۲ صفحه ۲۷ :

امام علی (ع) در قبال از کارافتادگان و بازنشستگان معتقد بودند، حکومت در برابر آنها موظف است. در واقع تکلیف جامعه و توجه به روزهای سختی و ناتوانی افراد را در آموزه های دینی مان نشان میدهد.-- ترویج فرهنگ بیمه-

مربوط به فعالیت ۳- صفحه ۲۷

الف) بیمه درمان- حوادث تحصیلی- منازل مسکونی- بیمه عمر- بیمه بدنه و شخص ثالث اتومبیل و....

-در زمان وقوع حوادث تمام یا بخشی از خسارات را جبران می کنند و موجب می شوند خانواده بدون نگرانی و دلهره به زندگی ادامه دهند.

ب) بیمه سرقت لوازم منزل و خودرو – از کارافتادگی- بیمه روستائیان- مستمری زنان خانه دار . اطلاع ندارند و یا به اهمیت آن ها پی نبرده اند.

فعالیت ۴- ص ۲۷

قبل وقوع حادثه با پرداخت مبلغی اندک زندگی خود را در برابر حوادث معینی بیمه کنند.



هم کلاسی
Hamkelasi.ir

درس ۷ :

مربوط به فعالیت ۱ صفحه ۳۰ :

الف (برای مثال مداد ، چوب درختان جنگل، اره برای بریدن ، کارگر، ماشین برای حمل الوار، زغال مخصوص، پول برای احداث کارخانه و... زندگی مشکل و یا غیرممکن می شد --- در کارگاه ها و کارخانه ها به وسیله کارگران

ب) مداد : چوب، کاغذ، مغز گرافیتی، دستگاه های مختلف، نیروی انسانی، زمین و سرمایه

فعالیت ۲ صفحه ۳۲ :

در بین عوامل تولید، **نیروی انسانی** نقش محوری دارد. به عبارت دیگر انسان با نیروی فکر و کار خود میتواند منابع طبیعی را استخراج و به وسایل مورد نیاز خود تبدیل کند. همچنین انسان ابزار و وسایل کار و تولید را ابداع و اختراع کرده است.

به نظر میرسد ابزار تولید بیشترین تغییر را داشته اند. این ابزار در واقع همان سطح فناوری در هر دوره تاریخی است. سایر عوامل تغییرات محدودتری داشته اند. البته پیشرفت ابزار تولید خود موجب شده است که منابع طبیعی با سرعت و شدت بیشتری استخراج شوند یا این پیشرفت، قدرت و توانایی انسان را برای تولید بیشتر و ابداعات جدید، افزایش داده است. بیشترین تغییرات در ابزار تولید مربوط به دو سه قرن اخیر پس از انقلاب صنعتی است که استفاده از ماشین بخار و جایگزینی ماشین به جای نیروی انسانی، شکل عمومی به خود گرفته است.

مربوط به فعالیتهای صفحه ۳۲ :

فعالیت ۸ :

تولید در مدرسه است. ممکن است دانش آموزان بتوانند با هماهنگی شما و مسئولان مدرسه در فضایی از مدرسه برای مثال سبزیجات بکارند و پرورش دهند یا محصولی را برای ارائه به سایر دانش آموزان آماده کنند.

فعالیت ۹ - صفحه ۳۴

بله- (مربوط به شهر زنجان) پنج شنبه بازار ، جمعه بازار و دوشنبه بازار- که پنجشنبه بازار در نزدیکی و اطراف مزار پایین وبالا دایر می شود ولی جمعه بازار دوشنبه بازار در بخش غربی شهر- بسیاری از ملزومات و مایحتاج شهرنشینان مخصوصا قشر ضعیف جامعه

مربوط به فعالیت ۱۰ صفحه ۳۴ :

توجه به موضوع عدم گرانفروشی و کم فروشی و غلّ و غش در فروش و توجه به اصول کسب و کار حلال.

درس ۸ :

فعالیت ۱

پول کاغذی - چک پول ها- کارت های بانکی- کارت های اعتباری و خریدهای اینترنتی

مربوط به فعالیت شماره ۲ صفحه ۳۷ :

تاریخ تولید وانقضاء - علامت استاندارد - شماره پروانه ساخت - شماره پروانه بهداشت- آدرس ومحل تولید-قیمت کالا - مواد به کارفته در آن - هشدارها ونکات ایمنی

کالایی که مهر استاندارد دارد- زیرا مطمئن تر وسالم تراست

فعالیت ۴ - صفحه ۳۸ :

پیروی از مد، خودنمایی، چشم و همچشمی و ریخت وپاش درمهمانی ها وجشن ها

فعالیت ۵ - ص ۳۸

آسیبهای اخلاقی- فشار برطبیعت برای استخراج مواداولیه- اسراف وریخت وپاش - مدگرایی - چشم وهم چشمی - آلودگی محیط زیست - اختلافات خانوادگی - کاهش روابط اجتماعی - گسترش انواع بیماری ها مثل سرطان(مثل دور ریختن باتری ها)

فعالیت ۶ صفحه ۳۹ :

یک علامت بین‌المللی است که برای عمل بازیافت مواد، برگزیده شده‌است. این علامت شامل سه پیکان است که همدیگر را دنبال می‌کنند و به معنی چرخه بی‌پایان است. نحوه چرخش پیکان‌ها تداعی کننده نوار موبیوس است. (نوار موبیوس (Möbius strip) نوازی است که دو لبه آن بر هم قرار گرفته و حلقه‌ای را بوجود می‌آورد. البته باید یک لبه انتهایی قبل از اتصال به لبه دیگر نیم دور چرخانده شود. می‌توان بین هر دو نقطه از سطح این نوار، بدون قطع کردن لبه آن، خط ممتدی کشید. بنابراین نوار موبیوس فقط یک سطح و فقط یک مرز (لبه) دارد. این نوار مستقلاً و به طور جداگانه توسط دو ریاضیدان آلمانی به نام‌های آگوست فردیناند موبیوس و جان بندیکت در سال ۱۸۵۸ کشف و به ثبت رسید.)

توضیحات تکمیلی:

در سال ۱۹۶۹ و اوایل ۱۹۷۰ توجه جهانی به مسئله حفظ محیط زیست در روز زمین به اوج خود رسیده بود. به همین دلیل بنیاد شیکاگو که تولیدکننده بزرگ مقوای بازیافت شده است یک مسابقه طراحی و هنری را بین تمام دانش آموزان دبیرستان‌ها و کالج‌های آمریکا برای بالا بردن سطح آگاهی در مورد معضلات زیست‌محیطی برگزار کرد. در این مسابقه طرح «گری اندرسون» از دانشگاه جنوبی کالیفرنیا برنده شد و اکنون آن طرح، علامت عمومی بازیافت مواد است.

همه چیز درباره علامت بازیافت

آیا تا بحال کنجاو شده اید این اعداد و ارقامی که ته ظرف های پلاستیکی حک شده چه هستند؟ اگر دقت کرده باشید وسط آرم بازیافت معمولا حروف یا اعداد و گاهی هر دو نوشته شده است.

اسپی دژ :

اگر هم ندیده اید نگران نباشید، متاسفانه هر لحظه ای که اراده کنید دور و برتان آنقدر ظرف پلاستیکی زیاد است که کافی است دستتان را دراز کنید تا یکیشان را بردارید.

اما داستان این اعداد: پلاستیک ها با توجه به نوعشان به ۷ گروه تقسیم بندی می شوند. با این شناخت پلاستیک های قابل بازیافت، خطرناک ، کم خطر و ... قابل شناسایی خواهند بود.

شماره ۱: PETE یا PET که همان بطری های آب معدنی است که نسبتا بی خطرند اما بدلیل متخلخل بودن آن امکان نفوذ باکتری ها به درون بطری وجود دارد پس متاسفم که بگویم بهتر است آنها را استفاده مجدد نکنید. به زباله های خشک بسپاریدشان

شماره ۲: HDPE یا پلی اتیلن متراکم. پلاستیک بی خطری است. کدر رنگ است . ظروف مایع ظرفشویی و سایر مواد شستشو از این قبیل پلاستیک ها هستند و برای بازیافت ظروف مناسبی هستند.

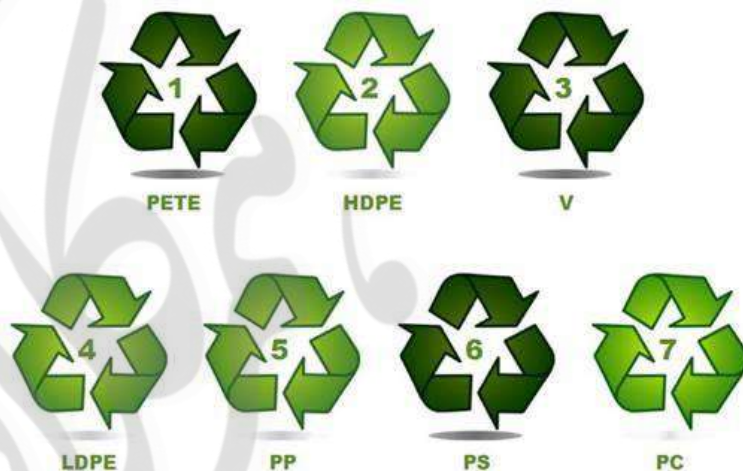
شماره ۳: PVC که معمولا لوله ها از این جنس اند و همچنین مواد اولیه پلاستیک هایی که روی ظروف غذا می کشند و بطری های روغن مایع. این گونه از پلاستیک به هیچ وجه نباید نزدیک حرارت در هنگام پخت غذا شوند چراکه گرما باعث آزاد شدن مواد شیمیایی درون PVC شده و به درون مواد غذایی در حال پخت نفوذ می کند که باعث اختلالات هورمونی می شوند پس تا جایی که می توانید از استفاده ی ظروف با این جنس خودداری کنید . هرگز مواد را با پلاستیک رویش در میکروویو نگذارید . راستی این PVC ها بد قلند و به راحتی بازیافت نمی شوند.

شماره ۴: LDPE یا پلی اتیلن با تراکم کم. همان کیسه های نایلونی خرید . این کیسه ها بی خطرند اما متاسفانه و متاسفانه معمولا غیر قابل بازیافت.

شماره ۵: PP یا پلی پروپیلن . ظرف ماست و ظروف مشابه که دهانه گشادی دارند. همچنین نی نوشیدنی ها . بی خطرند و به راحتی بازیافت می شوند.

شماره ۶: PS یا پلی استیرن ها. همان ظروف یکبار مصرف . در این ظروف مواد سمی بالقوه وجود دارد بویژه هنگام گرم شدن . تا جایی که می شود از این ظروف استفاده نکنید. بیشتر مواقع غیر قابل بازیافتند.

شماره ۷: همان گزینه معروف سایر موارد. از کیس کامپیوتر و iPod گرفته تا ظروف غذا. استفاده از این جنس پلاستیک بویژه برای غذا همیشه آخرین گزینه تان باشد و این شماره ۷ هم معمولا غیر قابل بازیافت است.





هم کلاسی
Hamkelasi.ir

فعالیت های درس ۹

فعالیت ۱ - ص ۴۲

روستای مهدیه در دامنه کوه های البرز قرار گرفته و به علت مجاورت با کویر آب وهوای گرم و خشکی دارد. و زمین های آن پوشیده از شنزار و نمکزار است کشاورزی محدودی دارد... اما روستای و تایی در غرب ایران و در زاگرس مرطوب قرار گرفته و دارای آب وهوای معتدل و مرطوب است دارای رودهای پر آب و زیادی است به همین علت کشاورزی آن بسیار پر رونق است.

فعالیت ۲ - ص ۴۴:

هدف از این پرسش تقویت مهارت طرح سؤال است که اولین مقدمه هر کاوشگری است.

مربوط به فعالیت ۳و ۴ :

نقشه ناهمواری ها: کو هها، جلگه ها، قله های بلند، کوهپایه ها با رنگ قهوه ای تا زرد کم رنگ

و ارتفاعات با رنگ سبز مشخص شده است.

نقشه گردشگری: هتل ها، بوستان ها، فضای سبز، ترمینال، فرودگاه، موزه ها، بناهای تاریخی و...

نقشه تقسیمات کشوری: استان ها، مراکز استان، شهرستان ها و...

نقشه راه ها: راه های اصلی و فرعی، بزرگراه و آزاد راه، پمپ بنزین، پل، راه آهن و...

مربوط به فعالیت ۵و ۶ ص ۴۵:

۵- از میدان انقلاب تا ابتدای بلوار کشاورز، روی نقشه حدود ۴ سانتی متر است که روی مقیاس مدرج معادل ۸۰۰ متر خواهد بود.

۶- از میدان انقلاب تا چهارراه فلسطین نیز حدود ۵/۵ سانتی متر است که روی مقیاس مدرج معادل ۱۱۰۰ متر می باشد.

(یک کیلومتر و ۱۰۰ متر) $1100 / 100 = 11$

مربوط به فعالیت ۷- ص ۴۶

عکس شماره ۱: یک روستا را نشان می دهد.

روستا در دامنه کوه واقع شده است و جاذبه گردشگری دارد؛ چون در این منطقه

صنایع دستی نیز برای فروش گذاشته شده اند. خانه های این روستا حالت پلکانی دارند. و در منطقه کوهپایه ای واقع شده. احتمالاً بخشی از درآمد

مردم این روستا از طریق گردشگری و فروش کالا به مسافران تأمین می شود

عکس شماره ۲: یک دشت سرسبز میانکوهی را نشان می دهد. بارش برف و باران کافی در منطقه، موجب روئیدن مراتع در کوه ها شده و منطقه

برای پرورش دام مساعد است و فعالیت دامداری می تواند برای مردم درآمد داشته باشد. احتمالاً این منطقه مستعد زندگی کوچ نشینی است.

درس ۱۰:

فعالیت شماره ۲ ص ۵۰ :

پاسخ های احتمالی : کمک به بازیافت زباله، نریختن زباله در مکان های عمومی مانند جوی های آب و معابر، قدردانی از رفتگران، پرداختن به موقع عوارض نوسازی، حفاظت از اماکن و وسایلی که شهرداری جهت رفاه حال شهروندان در شهر ایجاد کرده است؛ مانند نیمکت های بوستان ها و وسایل بازی، صندلی ها و وسایل بازی در بوستان ها، فرهنگ سرا، حفاظت از گل کاری ها و فضاهای سبز....

فعالیت شماره ۳ -ص ۵۰:

شهرداری سالی یکبار مبالغی از شهر نشینان تحت عنوان عوارض نو سازی دریافت می کند که جزء ردیفهای درآمدی شهرداری می باشد ، در چارچوبی که قانون برای آنها تعیین کرده وظیفه دارند در قبال اخذ مبالغی مشخص خدماتی را به شهروندان ارائه دهند .



درس ۱۱ :

مربوط به تصاویر ص ۵۶ :

کل و گرگ : منطقه کوهستانی با پوشش مرتعی

خرس : جنگل

گاندو یا تمساح پوزه‌کوتاه : ناحیه ساحلی خلیج فارس

عقرب و شتر: کویر

فعالیت شماره ۲ :

۱ در ناحیه شمال سه عامل دست به دست هم داده و باعث بارندگی در این ناحیه شده که اگر یکی از این عوامل حذف شود بارندگی هم تقریباً از بین خواهد رفت.

-تبخیر آب دریای خزر

۲- وزش بادهای شمالی و شمال غربی به این ناحیه که رطوبت را به جنوب این ناحیه می‌راند

۳ - وجود رشته کوه های مرتفع البرز که مانع عبور توده هوای مرطوب می شود و هنگام صعود هوای مرطوب شرایط تشکیل ابر و بارندگی را فراهم می آورد.

فعالیت شماره ۲ :

ی

الف- معتدل و مرطوب خزری ----- ساری - رشت-گرگان- بابل- بندرانزلی

ب- معتدل و نیمه خشک کوهستانی ----- مشهد - زنجان - کرمانشاه- سنندج - تبریز- شیراز

ج- گرم و خشک داخلی ----- یزد - کرمان - زاهدان- اصفهان-قم - اهواز

د- گرم و شرجی سواحل جنوب ----- بندر عباس - بوشهر-آبادان - بندرچابهار

درس ۱۲ :

مهم ترین عامل تخریب طبیعت انسان است

پاسخ احتمالی : گونه های در خطر انقراض مانند پلنگ ایرانی، گوزن زرد ایرانی، مارال، خرس قهوه ای

به منظور حفظ همیشگی وضعیت زیست بوم و همچنین ایجاد محیط مناسب برای تکثیر و پرورش جانوران وحشی

طبیعت متعلق به همه موجودات است. همه مردم باید نسبت به طبیعت، احساس مسوولیت کنند و بدانند که طبیعت خانه همه آن ها و همه موجودات است و هرگونه تخریب محیط زیست، تیشه زدن به ریشه خود انسان ها است. ما باید این حس را در خود ایجاد و تقویت کنیم که علاوه بر لذت بردن از مواهب طبیعی، وظیفه حفاظت از آن را هم برعهده داریم.

آیه ۹۹ انعام: وَ هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ ثَبَاتٍ كُلِّ شَيْءٍ فَأَخْرَجْنَا مِنْهُ خَضِرًا نُخْرِجُ مِنْهُ حَبًّا مُتَرَاكِبًا وَمِنَ النَّخْلِ مِن طَلْعِهَا قِنْوَانٌ دَانِيَةٌ وَ جَنَّاتٍ مِنْ أَعْنَابٍ وَ الزَّيْتُونِ وَ الرُّمَّانَ مُشْتَبِهًا وَ غَيْرَ مُتَشَابِهٍ ادْخُلُوا إِلَى ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَ بَنِعُوهُ إِنَّ فِي ذَلِكَُمْ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

ترجمه آیه:

و اوست کسی که از آسمان، آبی فرود آورد؛ پس به وسیله آن از هر گونه گیاه برآوردیم، و از آن [گیاه] جوانه سبزی خارج ساختیم که از آن، دانه های متراکمی برمی آوریم، و از شکوفه درخت خرما خوشه هایی است نزدیک به هم. و [نیز] باغ هایی از انگور و زیتون و انار -همانند و غیر همانند- خارج نمودیم. به میوه آن چون ثمر دهد و به [طرز] رسیدنش بنگرید. قطعاً در اینها برای مردمی که ایمان می آورند نشانه هاست

پیام آیه ۹۹ سوره انعام : ما را به شگفتیهای جهان آفرینش، و شناسایی خداوند از طریق آن دعوت می کند.

آیات

آیات ۲۲ تا ۳۵ یس : وَإِنْ كُلُّ لَمَّا جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ ۲۲ وَ آيَةٌ لَهُمُ الْأَرْضُ الْمَيْتَةُ أَحْيَيْنَاهَا وَأَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا فَمِنْهُ يَأْكُلُونَ ۲۳ وَ جَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ مِنْ نَخِيلٍ وَ أَعْنَابٍ وَ فَجَّرْنَا فِيهَا مِنَ الْعُيُونِ ۲۴ لِيَأْكُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ وَ مَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ أَ فَلَا يَشْكُرُونَ ۲۵

پیام: نشانه قدرت پروردگار عالم و حق شناسی و شکر گزاری انسانها، که شکر منعم نخستین گام معرفت کردگار است.

آیه ۶۰ سوره هود : وَأُتْبِعُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ أَلَا إِنَّ عَادًا كَفَرُوا رَبَّهُمْ أَلَا بُعْدًا لِعَادِ قَوْمِ هُودٍ

پیام: عصیان و انجام کارهای زشت و عدم شکر نعمت مستوجب غضب الهی و انتقام دنیا و عذاب آخرت است .

آیات ۱۰ تا ۱۲ سوره الرحمن : وَالْأَرْضَ وَصَعَهَا لِلْأَنَامِ (۱۰) فِيهَا فَاكِهَةٌ وَالنَّخْلُ ذَاتُ الْأَكْمَامِ (۱۱) وَالْحَبُّ ذُو الْعَصْفِ وَالرَّيْحَانُ (۱۲)

پیام: گستراندن مواهب و نعمتهای خداوندی در زمین و کفر نورزیدن بر آن .

فعالیت ۶- ص ۶۹ :

نکته مهم اصل ۵۰ این است که حفاظت از محیط زیست یک وظیفه عمومی و همگانی است.

جمله: « دانش آموزان عزیز، حفاظت از محیط زیست مخصوص این سازمان نیست، بلکه وظیفه همه ماست.» همین مفهوم را می رساند.





هم کلاسی
Hamkelasi.ir

جمعیت و منابع



فصل

حوزه های موضوعی:

- مکان و فضا
- منابع و فعالیت های اقتصادی
- نظام اجتماعی
- فرهنگ و هویت
- زمان، تداوم و تغییر

جمعیت کشور ما در سال ۱۳۹۰ به ۷۵ میلیون نفر رسیده است.

ایران سرزمین پهناوری است که جمعیت آن در همه جا به طور یکسان پراکنده نشده است. در برخی نواحی تراکم جمعیت بسیار زیاد و در برخی نواحی کم است.

با افزایش جمعیت میزان مصرف منابع افزایش می یابد. برای حفظ منابع طبیعی چه باید کرد؟ آیا بهترین راه تغییر در سبک زندگی و مصرف نیست؟

یادتان نرود شما هم یکی از مصرف کنندگان هستید. حفاظت از منابع وظیفه مهم ما است. انسان ها نیز منابع و سرمایه های یک کشور هستند.

نسا با آموختن این فصل و انجام فعالیت های آن در می یابید:

- معنای رشد جمعیت و تراکم جمعیت چیست؟
- جمعیت ایران چه ویژگی هایی دارد؟
- جمعیت ایران چگونه در کشور پراکنده شده است و این پراکندگی به چه عواملی بستگی دارد؟
- چرا و چگونه باید از آب و خاک به عنوان دو منبع مهم محافظت کنیم؟

جمعیت ایران

درس ۱۳

در فصل پنجم با محیط زندگی خود آشنا شدید و درباره شهر یا روستای محل زندگی‌تان تحقیق کردید. شهر یا روستای شما چند

نفر جمعیت دارد؟

طبق سرشماری سال ۱۳۹۵، کشور ما ایران نزدیک به ۸۰ میلیون نفر جمعیت داشته است. ایران در بین کشورهای همسایه خود،

کشوری پرجمعیت است.



(راهنما)

	۵۰ میلیون نفر
	۱۰ میلیون نفر
	۱ میلیون نفر

آمار جمعیت کشورها براساس سال ۲۰۱۸ میلادی است.

برای دانلود کام به کام های دروس دیگر به Hamkelasir.ir مراجعه کنید

فعالیت

۱- نقشه خوانی: با توجه به نقشه و راهنمای آن، ابتدا جمعیت کشورها را محاسبه کنید و سپس به ترتیب در جدول بنویسید.

رتبه	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
نام کشور	پاکستان	ترکیه - ایران	عراق	افغانستان	عربستان	آذربایجان	ترکمنستان	کویت	ارمنستان
جمعیت (میلیون نفر)	۱۹۷	۸۱	۳۱	۲۹	۱۴	۹	۶	۳	۳

۲- ایران در بین کشورهای همسایه از نظر جمعیت در چه رتبه‌ای قرار دارد؟

(آسم دوم)



• جمعیت چگونه افزایش می‌یابد؟

اگر تعداد افرادی که متولد می‌شوند بیشتر از افرادی که می‌میرند باشد جمعیت افزایش می‌یابد.

اگر تعداد افرادی که متولد می‌شوند کمتر از افرادی که می‌میرند باشد، جمعیت کاهش می‌یابد.

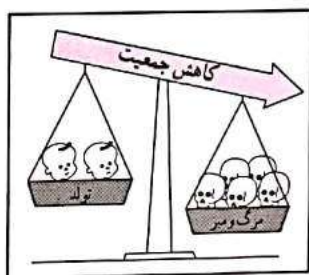
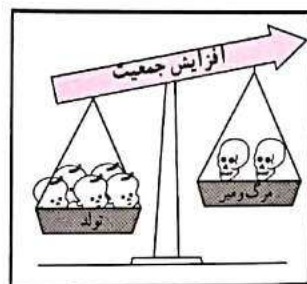
محاسبه رشد جمعیت کشورها نشان می‌دهد در بعضی از کشورها رشد جمعیت زیاد است، اما در بعضی از کشورها رشد جمعیت کاهش یافته است.

در برخی کشورها مانند سوئیس و دانمارک تعداد زاد و ولدها کمتر از مرگ و میرها شده است. به این رشد، رشد منفی می‌گویند.

• جمعیت را به گروه‌های سنی مختلف تقسیم می‌کنند، به جدول زیر توجه کنید.

گروه (۱) جمعیت یکسال تا ۲۵ سال است که کودکان و نوجوانان و جوانان را تشکیل می‌دهد. گروه (۲) بزرگسالان و گروه (۳) سالمندان هستند.

وقتی رشد جمعیت منفی می‌شود کشورها با مشکلات مهمی روبرو می‌شوند. در این کشورها با کم شدن زاد و ولد، جمعیت جوان کاهش و تعداد سالمندان افزایش می‌یابد و جامعه از نیروی جوان که می‌تواند کار کند و با فعالیت‌های اقتصادی و آموختن علم به پیشرفت کشور کمک کند، محروم می‌شود.



برای دانلود گام به گام های دروس دیگر به Hamkelasi.ir مراجعه کنید.

(۳)	بیشتر از ۶۵	سالمندان
(۲)	سال ۲۶ - ۶۵	بزرگسالان
(۱)	سال ۱ - ۲۵	کودکان و جوانان

• فعالیت

کار کنید و با فعالیت‌های اقتصادی ما در خارج عموم به پیشرفت کشور کمک کنید محروم می‌شود.

گفت و گو کنید جمعیت جوان کاهش و تعداد سالمندان افزایش می‌یابد و جامعه از نیروی جوان که می‌تواند

۳- الف- به نظر شما اگر در کشور ما زاد و ولد کم شود در آینده با چه مشکلاتی روبرو می‌شویم؟ چند مورد بیان کنید.

ب- در کشورهایی که رشد جمعیت زیاد است کدام گروه سنی افزایش می‌یابد؟ جمعیت جوان افزایش می‌یابد و چون این گروه می‌تواند

ب- داشتن جمعیت جوان برای کشور ما چه مزایایی دارد؟ فعالیت‌های اقتصادی کشور را انحصار ۲۵ درصد پس‌سورمان

در آینده (به نظر نیروی کار می‌آید) منحصراً بعد بود.



در کشور ما «مرکز آمار ایران» مسئولیت سرشماری* جمعیت را به عهده دارد. این مرکز، اطلاعات مختلف مربوط به جمعیت را جمع‌آوری و در کتاب‌ها یا نشریات الکترونیکی منتشر می‌کند.

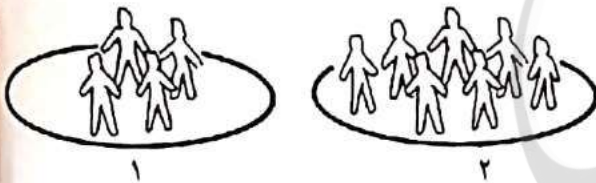
ما می‌توانیم علاوه بر استفاده از کتاب‌ها و نشریات این مرکز، با وارد شدن به پایگاه اینترنتی آن، اطلاعات مورد نظرمان را درباره جمعیت به دست بیاوریم.

فعالیت

۴- به‌طور گروهی، تعداد جمعیت کلاس‌های مدرسه‌تان را پرس‌و‌جو کنید. سپس این تعداد را روی یک مقوا به صورت نمودار ستونی نمایش دهید.

تراکم جمعیت

در بعضی مکان‌ها جمعیت کمتر و در برخی جاها جمعیت بیشتری زندگی می‌کنند. به نسبت افرادی که در یک جا زندگی می‌کنند به مساحت آن‌جا، تراکم جمعیت آن مکان می‌گویند.



به تصویر بالا توجه کنید. تراکم جمعیت در کدام مکان بیشتر است؟
برای محاسبه تراکم جمعیت یک منطقه، تعداد جمعیت آن منطقه را بر مساحت آن تقسیم می‌کنند.

$$\text{تراکم جمعیت} = \frac{\text{جمعیت}}{\text{مساحت}}$$

فعالیت

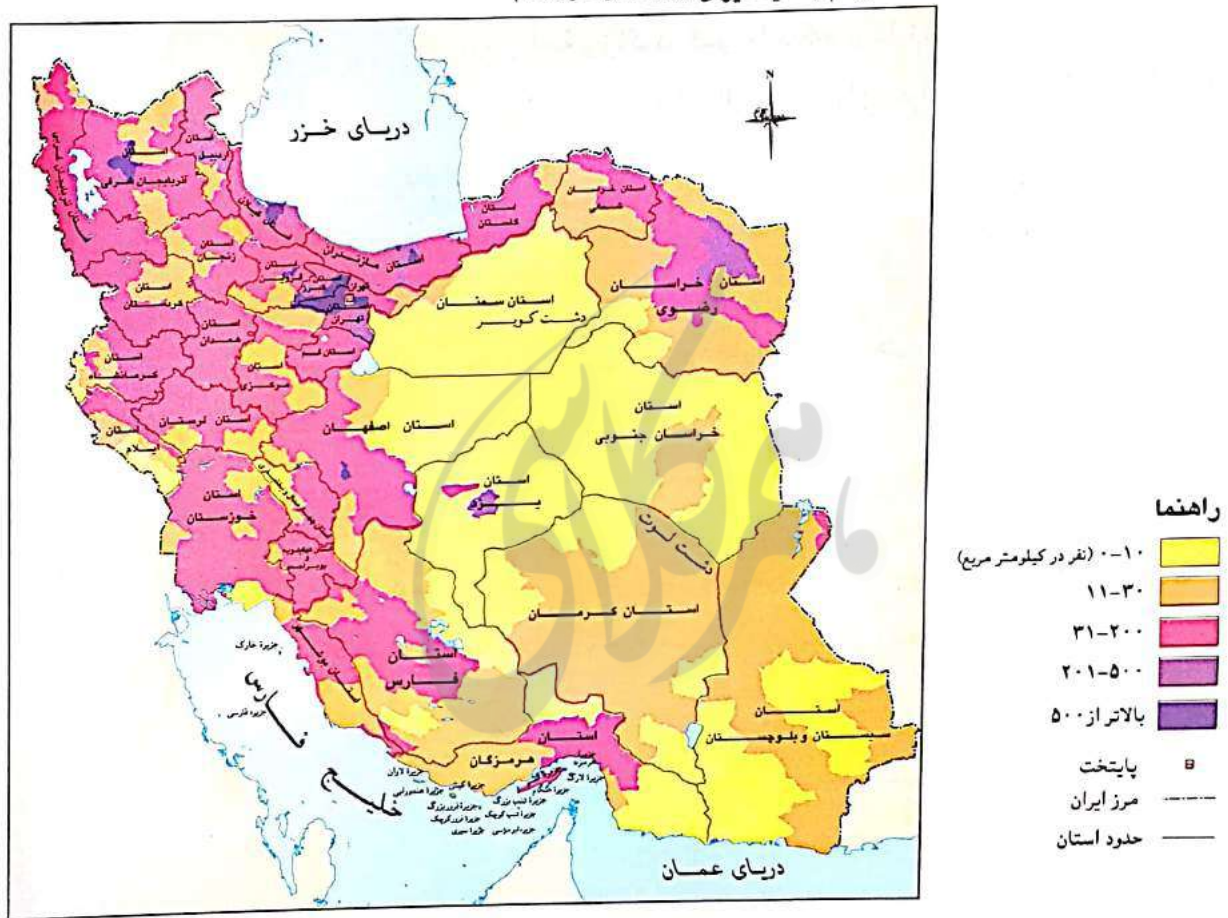
۵- با توجه به اعداد جدول، تراکم جمعیت استان‌های البرز و سیستان و بلوچستان را حساب کنید و بنویسید. تراکم جمعیت در کدام استان بیشتر است؟

استان	جمعیت (نفر)	مساحت (کیلومتر مربع)	تراکم (نفر در کیلومتر مربع)
سیستان و بلوچستان	۲۵۳۴۳۲۷	۱۸۱۷۸۵	۱۴
البرز	۲۴۱۲۵۱۳	۵۱۲۵	۴۷۱

برای دانلود گام به گام های دروس دیگر به Hamkelasi.ir مراجعه کنید

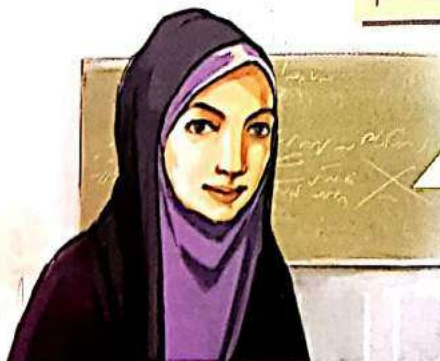
تراکم جمعیت کشور ما در سال ۱۳۹۵ حدود ۴۹ نفر در کیلومتر مربع بوده است. این تراکم چگونه محاسبه شده است؟ اکنون به نقشه پراکندگی جمعیت در ایران توجه کنید. همان طور که می بینید در برخی مناطق ایران جمعیت زیادی متراکم شده اند. اما بعضی از مناطق نیز خالی از جمعیت یا کم جمعیت است.

نقشه تراکم جمعیت ایران (بر مبنای سرشماری ۱۳۸۵)



چه عواملی بر پراکندگی جمعیت تأثیر می گذارد؟

تراکم پایین یا کم



در نواحی داخلی ایران به دلیل کمبود بارندگی، آب و هوای گرم و خشک و خاک های نامساعد و شور، جمعیت بسیار کمی زندگی می کنند. بعضی جاها مثل دشت لوت و دشت کویر خالی از جمعیت است.

تراکم بالا یا زیاد



برجمعیت‌ترین و پرتراکم‌ترین ناحیه کشور ما منطقه شهری تهران است. یعنی تهران و شهرهای کوچک و بزرگ اطراف آن. چون تهران پایتخت کشور است در این شهر سازمان‌های مهم دولتی، دانشگاه‌ها، بیمارستان‌ها و صنایع زیاد مستقر شده است.

۲

دومین ناحیه پرتراکم در کشور ما جلگه‌های کناره دریای خزر است. در این ناحیه به دلیل باران کافی و آب فراوان و هوای معتدل و خاک حاصلخیز کشاورزی رونق فراوان دارد.

۳



بعضی از مناطق ایران به دلیل داشتن معادن و ذخایر، جمعیت زیادی را به خود جذب کرده‌اند مانند ناحیه خوزستان به دلیل داشتن منابع نفت و گاز.

۴



در کوهپایه‌های البرز و زاگرس و دشت‌های حاصلخیز نیز هر جا خاک حاصلخیز و بارندگی کافی وجود داشته، جمعیت زیادی را به خود جذب کرده و شهرها و روستاهایی را به وجود آورده‌اند.

۵



برای دانلود گام به گام های درس دیگری Hamkelasir مراجعه کنید.



طبق سرشماری سال ۱۳۹۵، بیش از ۷۰ درصد مردم کشور ما در شهرها و کمتر از ۳۰ درصد در روستاها زندگی می‌کرده‌اند. در کشور ما بیش از ۱۲۰۰ شهر وجود دارد. ۸ شهر در کشور ما بیش از یک میلیون نفر جمعیت دارند و پرتراکم‌ترین شهرهای ایران هستند: تهران، مشهد، کرج، اصفهان، تبریز، شیراز، اهواز و قم.

فعالیت

۶- متن بالا را بخوانید، سپس روی کاغذ جدولی با دو ستون رسم کنید در یک ستون نام ناحیه و در ستون دیگر عوامل مؤثر در پراکندگی جمعیت آن ناحیه را بنویسید. مثال:

۱- دشت کویر و لوت کمبود بارش و آب و هوای ...

۷- با کمک معلم محل تقریبی شهر یا روستای زندگی خود را روی نقشه پراکندگی جمعیت علامت بزنید. آیا شما در

منطقه پرتراکم زندگی می‌کنید یا کم‌تراکم؟

۱- تبخیر: وقتی که ذرات آب رودخانه ها یا دریاچه ها و یا اقیانوس ها را می بینید.

۲- تراکم: بخار آب در هوا سرد می شود و دوباره به قطرات های کوچک تبدیل می شود و ابرها تشکیل می شوند.

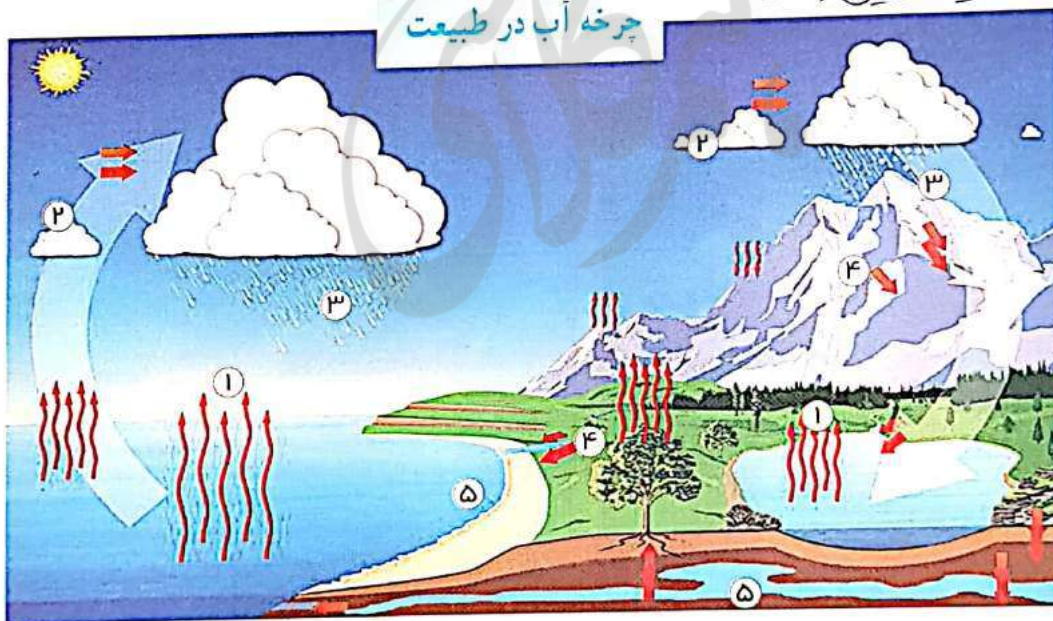
منابع آب و خاک

درس ۱۴ - بارش: همه ما به مقدار زیادی آب می توانیم بنویسیم و می توانیم وزن آن را محاسبه کنیم. انسان برای ادامه زندگی خود به منابع گوناگونی نیاز دارد. جمعیتی که در یک ناحیه زندگی می کند از این منابع برای تأمین غذا، پوشاک، وسایل زندگی، بخت ویز، رفت و آمد و همه نیازهای دیگر خود استفاده می کند. آب از اسرارهای طبیعت است (معمولاً در سال گذشته شما با برخی منابع تجدیدپذیر و غیرقابل تجدید آشنا شدید. وقتی جمعیت یک ناحیه زیاد می شود مصرف منابع بیشتر می شود. برای جلوگیری از کاهش یا به خطر افتادن منابع، باید راه های استفاده صحیح از منابع را یاد بگیریم. در این درس شما با دو منبع حیاتی دیگر یعنی «آب» و «خاک» که از منابع محدود هستند، آشنا می شوید.

۳- نفوذ: وقتی که آب به زمین فرو می رود و در درخت ها و گیاه ها می رسد (جاری می شود).

فعالیت

۱- همفکری کنید و روی یک کاغذ بنویسید مردم در چه فعالیت هایی (در منزل، شهر، روستا، مدرسه و...) از آب استفاده می کنند؟ فهرست خود را در کلاس بخوانید. آسمان - زمین - آب - خاک - هوا - گیاه - جانور - انسان - ماهی - ماهیگیری - بارش - برف - یخبندان - استخرها - ماهیگیری



آب یک منبع حیاتی و یک نعمت بزرگ الهی است و همه موجودات زنده به آن نیاز دارند. به طور کلی آب مورد نیاز انسان از آب های سطحی (رودها) یا آب های زیرزمینی (چاه، چشمه و قنات) تأمین می شود. شکل بالا گردش آب در طبیعت را نشان می دهد.

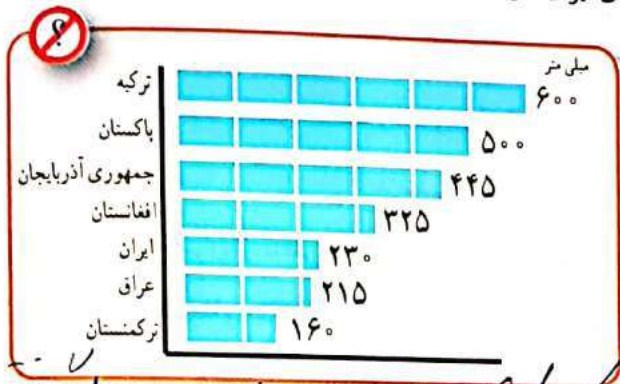
فعالیت

۲- به شکل چرخه (گردش) آب در طبیعت توجه کنید و مقابل اعداد ۱ تا ۵، هر مرحله را توضیح دهید.
۱- تبخیر ۲- تراکم ۳- بارش ۴- نفوذ ۵- ریختن آبها به داخل دریاچه ها و برکه ها یا فرو رفتن در زمین (آب های زیرزمینی)

برای دانلود کام به کام های دروس دیگری Hamkelasir مراجعه کنید.

کشور ما ایران دارای منابع آب محدود است.

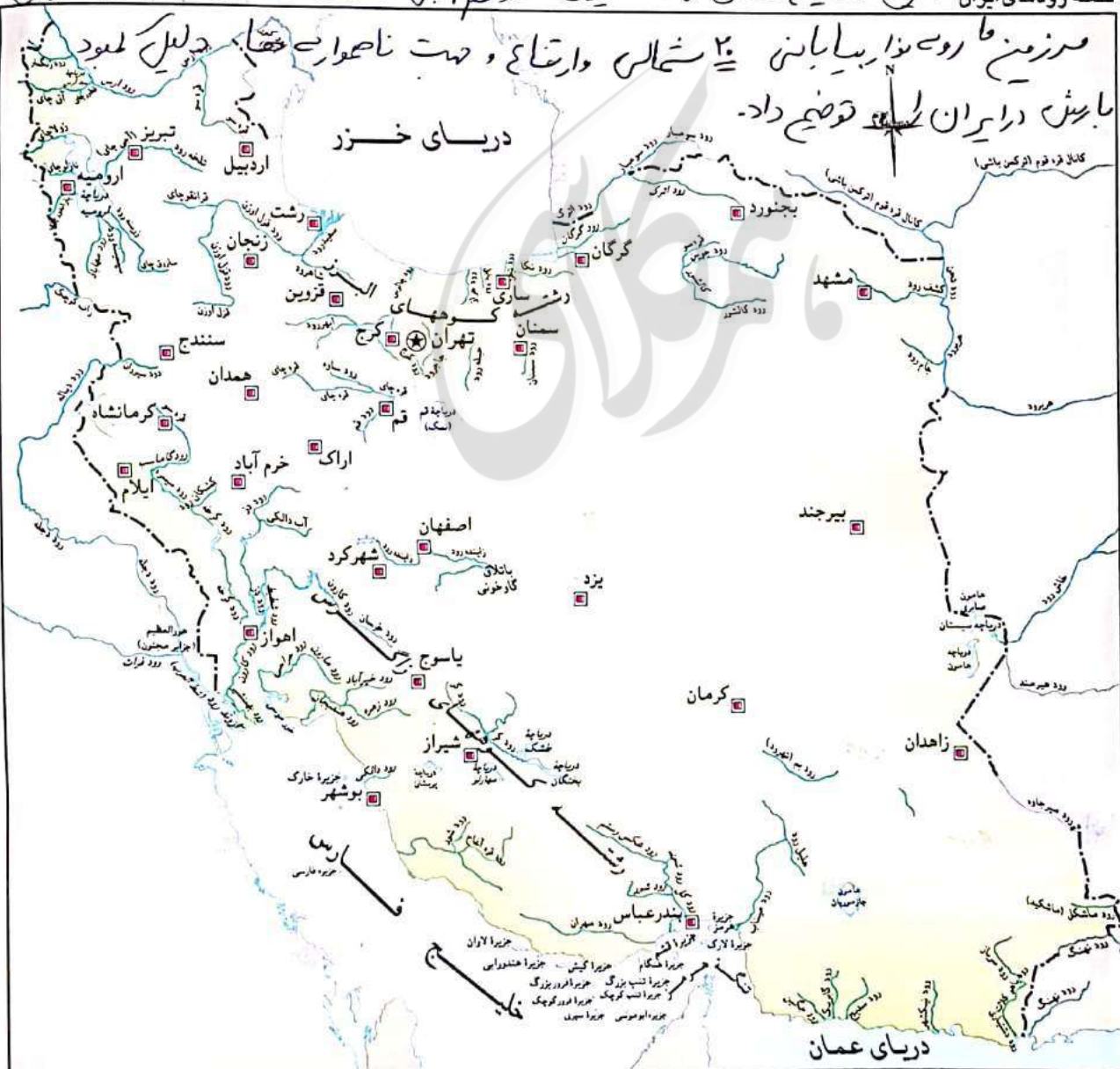
آیا می‌توانید با توجه به آنچه در فصل‌های قبل دربارهٔ آب‌وهوای ایران خواندید بگویید چرا کشور ما با کمبود آب مواجه است؟



فعالیت

۳- میانگین بارش سالانه کشور ما حدود ۲۳۰ میلی‌متر است. روی نمودار مقابل این میانگین را با برخی از کشورهای همسایه مقایسه کنید. چه نتیجه‌ای می‌گیرید؟

نقشه رودهای ایران این مقایسه نشان می‌دهد ایران کشور آبی است. با توجه به قرار گرفتن



کیلومتر ۱۰۰ ۲۰۰ ۳۰۰ ۴۰۰ ۵۰۰ مقیاس

راهنما
 --- مرز ایران
 * پایتخت
 ■ مرکز استان
 --- رودهای اصلی دائمی

یکی از منابع مهم تأمین آب شهرنشینان و روستاییان، رودها هستند. به نقشه پراکندگی رودهای مهم ایران توجه کنید. رودها را نام ببرید و مسیر آنها را نشان دهید.

اغلب رودهای دائمی و برآب ایران از کوه‌های البرز و زاگرس سرچشمه می‌گیرند. رودهای برآب ایران چون از شیب‌های تند کوهستانی جاری می‌شوند، قابل کشتیرانی نیستند و فقط در بخشی از رود کارون می‌توان کشتیرانی کرد.

معمولاً رودهای ایران را از نظر جهت جریان آب یعنی جایی که به آن می‌ریزند می‌توان به سه حوضه آبریز تقسیم کرد:

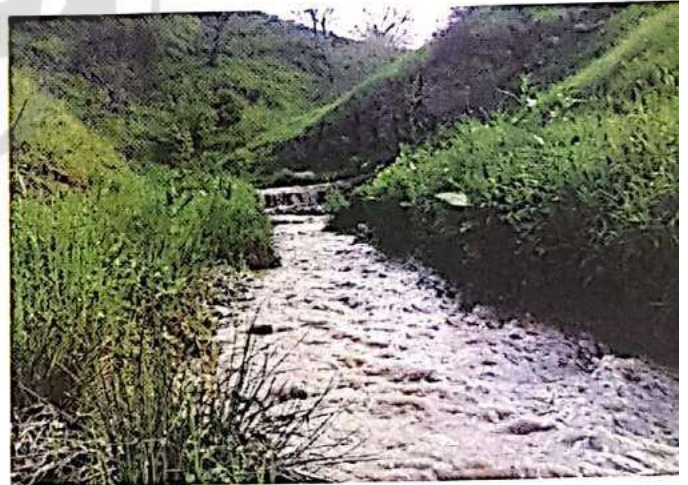
حوضه آبریز دریای خزر: رودهای برآبی که اغلب، از کوه‌های البرز و ارتفاعات شمالی کشور سرچشمه می‌گیرند و به دریای خزر می‌ریزند.

حوضه آبریز خلیج فارس و دریای عمان: رودهایی که از کوه‌های زاگرس یا کوه‌های پراکنده داخلی سرچشمه می‌گیرند و به خلیج فارس و دریای عمان می‌ریزند.

حوضه آبریز داخلی: رودهایی که به دریاچه‌ها و باتلاق‌های داخلی یا زمین‌های اطراف خود نفوذ می‌کنند و معمولاً موقت یا فصلی هستند.



رود دائمی با سد



رود فصلی یا موقتی

فعالیت

۴- کاربرگه شماره (۱۱) نقشه پراکندگی رودهای ایران را در کلاس کامل کنید.

۵- اگر به شما بگویند چرا با آنکه کشور ایران از شمال و جنوب به دریاهای بزرگی راه دارد با مشکل کمبود آب مواجه

است، شما چه پاسخی می‌دهید؟ آب دریاها سدر غیر قابل استفاده برابر است با سد دریا است

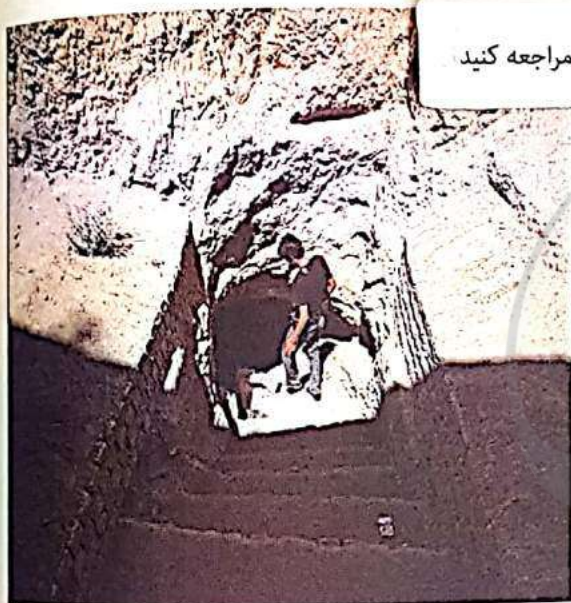


بچه‌ها، آیا می‌دانید قنات یکی از ابداعات ایرانیان باستان است؟
بیش از دو هزار سال پیش، مردم ایران برای مقابله با کمبود آب در
نواحی خشک، دست به ابتکار جالبی زدند و با حفر قنات از آب‌های زیرزمینی
استفاده کردند. بعدها دانش و مهارت حفر قنات از ایران به کشورهای همجوار
و دور دست منتقل شد.

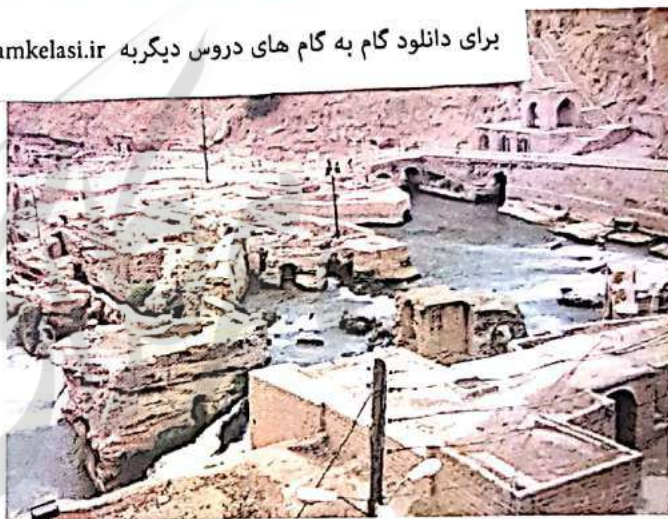
.... ایرانیان همچنین در سد سازی پیش‌گام بودند. ایجاد سد یا بند

روی رودخانه‌ها از ابتکارات ایرانیان است. در دوره ساسانیان، در منطقه خوزستان سدهایی بر روی رودها احداث شده
بود و فنون آبیاری ایرانیان در دنیای آن روز مشهور بود.

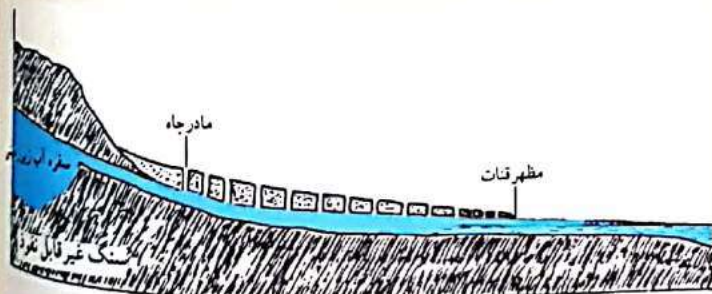
برای دانلود گام به گام های دروس دیگر به Hamkelasi.ir مراجعه کنید



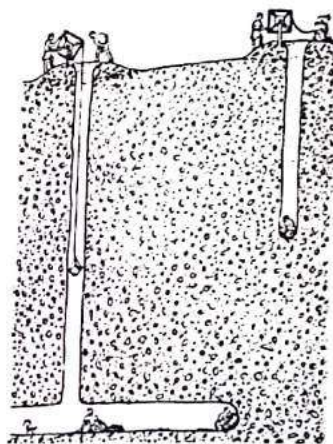
قنات باستانی گناباد



بقایای سازه‌های آبی شوشتر از دوره ایران باستان



ساختمان قنات



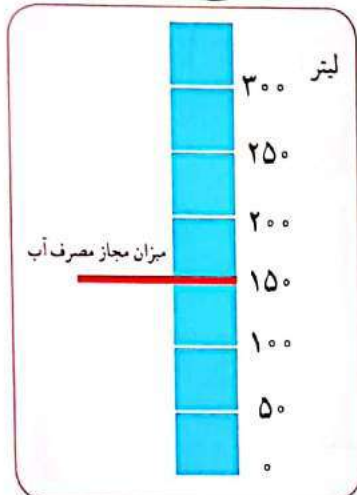
حفر قنات، نقاشی، مأخذ: کتاب از زبان داریوش نوشته ماری کُخ

• مصرف آب

آیا تاکنون فکر کرده‌اید که اگر فقط یک روز آب نداشته باشیم و جریان آب قطع شود چه اتفاقاتی می‌افتد؟



بچه‌ها، آیا می‌دانید در کشور ما مصرف سرانه آب بیش از حد مجاز است؟
میزان مجاز مصرف آب برای یک فرد در شبانه‌روز ۱۵۰ لیتر تعیین شده است اما در ایران متوسط مصرف در شبانه‌روز ۲۵۰ تا ۳۰۰ لیتر است.



(هر لیتر تقریباً معادل چهار لیوان آب است)

• مصرف آب در گذشته و حال

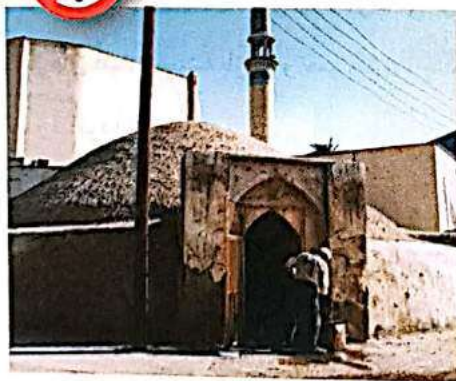
فعالیت

۶- با یکی از سالمندان خانواده یا فامیل طبق کاربرگه شماره (۱۲) مصاحبه کنید و نتیجه را در کلاس بخوانید.

از تحقیقی که انجام دادید به چه نتیجه‌ای رسیدید؟ بله، میزان مصرف آب در طی زمان افزایش یافته است. با افزایش جمعیت و تغییر شیوه‌های زندگی مصرف آب روز به روز بیشتر شده است.



بچه‌ها، در گذشته در اغلب مناطق کشور ما، آب را در آب‌انبارها ذخیره می‌کردند. در آن زمان آب تصفیه شده و لوله‌کشی وجود نداشت. امروزه در همه شهرها و بیشتر روستاها آب لوله‌کشی وجود دارد و آب آشامیدنی سالم از طریق لوله در اختیار مردم قرار می‌گیرد. برای تصفیه* آب و رساندن آن به داخل لوله‌های منازل، بول و زحمت زیادی صرف می‌شود.



یک آب‌انبار قدیمی در استان فارس





دانش‌آموزان یک مدرسه در تهران از تأسیسات تصفیه آب شهر بازدید کردند. کارشناس تأسیسات دربارهٔ مراحل تصفیه آب برای آنها توضیحاتی داد.

ما چه کمکی می‌توانیم بکنیم؟

برای دانلود گام به گام های دروس دیگر به Hamkelasi.ir مراجعه کنید

درست مصرف کنیم

- مثلاً در موقع حمام کردن یا مسواک زدن، شیر آب را باز نگذاریم. در هنگام دوش گرفتن به طور متوسط هر دقیقه ۲۰ لیتر آب مصرف می‌شود.
- شیرهای آب را همیشه بازدید و تعمیر کنیم تا چکه نکند.

آب را آلوده نکنیم

- زباله‌ها را در رودها و آب‌های جاری نریزم. از نظر دین اسلام آلوده کردن آب‌ها گناه است. از مواد شوینده که ترکیبات شیمیایی دارند، کمتر استفاده کنیم. چون این مواد آب‌های زیرزمینی را آلوده می‌کنند.

فعالیت

۷- همفکری کنید و کاربرگ شماره (۱۳) «پیشنهاد درباره مصرف صحیح آب» را در کلاس انجام دهید.

۸- اگر ۱۰ دقیقه زمان دوش گرفتن در حمام طول بکشد چند لیتر آب (معادل چند لیوان) مصرف می شود؟ حساب کنید.

۹- اگر شعری درباره آب می دانید، در کلاس بخوانید. $۲۰۰ \times ۲ = ۴۰۰$ $۱۰ \times ۲۰ = ۲۰۰$ $۱۰ \times ۲۰ = ۲۰۰$

آب یار باغچه: حفظ غروب و طلوع تغییر کمتر است باغچه را آب یار لین

از آب باغچه مانده سسین برنج، سوه و سبزی
برای آبیاری باغچه و طوطان ها استفاده لین.

مسواک زدن: شیر آب را باز نگذاریم از آب لیوان برآورد
حمام کردن: موقع سسین دوش
را باز نگذاریم دراز دوش ها را گوسفندان (گوسفند)
قابل تنظیم استفاده لین

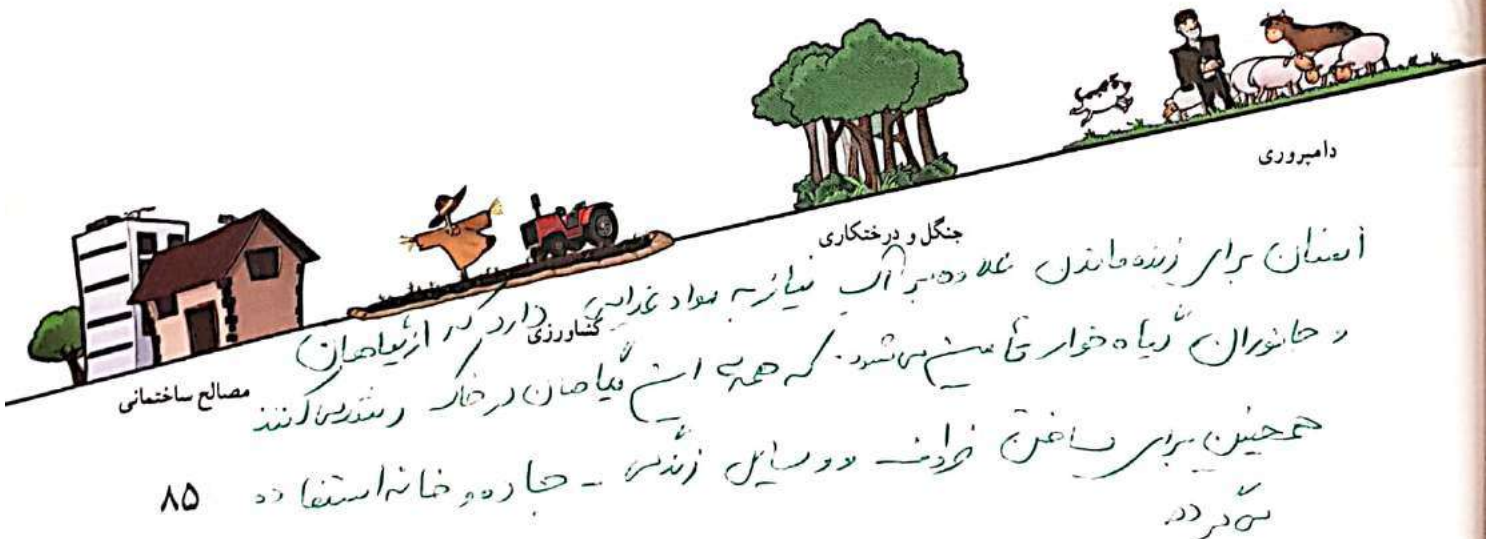
فعالیت

۱۰- به این تصویر دقت کنید و با همفکری

یکدیگر بگویید خاک چه اهمیتی در زندگی

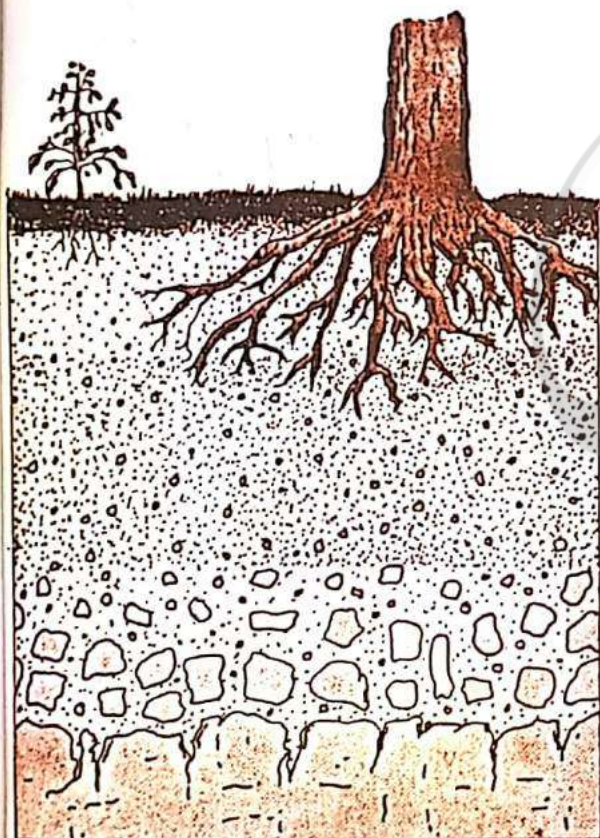
موجودات زنده دارد؟

همان طور که بی بردید خاک یک منبع مهم تأمین غذا است. اما علاوه بر غذا، انسان در طی سالیان دراز از خاک برای ساختن خانه و... استفاده کرده است. آیا می توانید کاربردهای دیگر خاک را در زندگی انسان نام ببرید؟



۱۱- ده مورد از مواد غذایی را که در دو روز گذشته مصرف کرده‌اید بنویسید و در جدول علامت بزنید.

وابستگی به خاک		منبع		مواد غذایی که خورده‌ام
ندارد	دارد	حیوانی	گیاهی	
	✓	✓		- شیر
	✓		✓	- جای
	✓		✓	- ...سبزیجات
	✓		✓	- ...ماکارونی
	✓	✓	✓	- ...قرمه سبزی



خاک چگونه تشکیل می‌شود؟ خاک، لایه نازکی از پوسته زمین است که از خرد شدن سنگ‌ها پدید آمده است. خاک طی زمان طولانی با توجه به عواملی مانند سنگ‌ها، آب، دمای هوا و موجودات زنده یک منطقه تشکیل می‌شود. بنابراین هر نوع خاک مواد معدنی خاصی دارد که انواع مختلف خاک‌ها را تشکیل می‌دهد.

در کشور ما در جلگه‌ها و اطراف رودها و برخی کوه‌پایه‌ها خاک‌های حاصلخیزی وجود دارد که مواد آلی* و معدنی مناسب دارند. برعکس، خاک برخی مناطق مرکزی، شرقی یا جنوبی کشور به علت وجود نمک یا آهک در خاک، برای کشاورزی مناسب نیست. در این مناطق به علت خشکی هوا و کمبود بارندگی، گیاه‌خاک* (هوموس) خاک بسیار کم است.

برای دانلود گام به گام های دروس دیگری به Hamkelasi.ir مراجعه کنید.



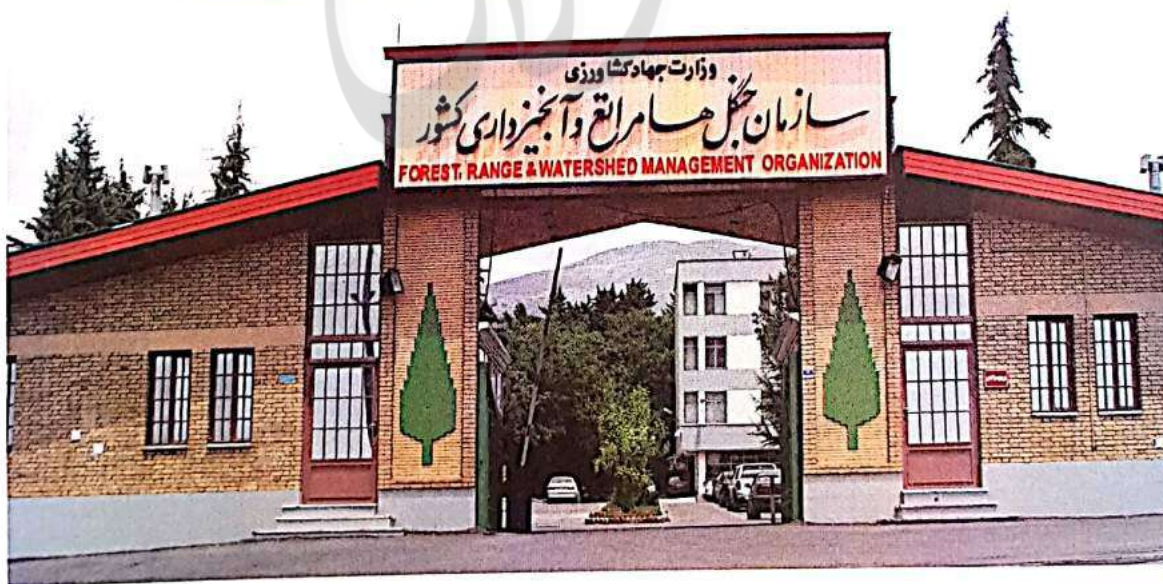
نکته: آیا می‌دانید برای آنکه یک سانتی‌متر خاک زراعی* تشکیل شود صدها سال وقت لازم است؟ آیا می‌دانید سالیانه، هزاران تن خاک در جهان از بین می‌رود؟

چه عواملی موجب از بین رفتن خاک می شود؟



مثال :

- مصرف بیش از حد مواد غذایی و کشت بی دری یک محصول در زمین و استراحت ندادن به خاک.
- قطع درختان و کندن بوته ها که موجب می شود خاک در اثر باد و باران به راحتی شسته شود.
- استفاده نامناسب و بی رویه از کودهای شیمیایی.
- ایجاد ساختمان و جاده و کارخانه روی خاک های قابل کشت.
- دفن زباله ها در خاک.



در کشور ما سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری*، حفاظت از خاک را بر عهده دارد. آیا حفاظت از خاک فقط وظیفه این سازمان است؟



واژه‌ها

سرشماری : شمارش تعداد افرادی که در یک مکان زندگی می‌کنند در یک سال معین.

میانگین بارش سالانه : اگر میزان بارندگی یک مکان را در چند سال (برای مثال ۳۰ سال) جمع و بر تعداد سالها

تقسیم کنیم میانگین بارش سالانه آن مکان به دست می‌آید.

تصفیه آب : به مراحل گفته می‌شود که طی آن، آب را در حوضچه‌هایی ذخیره می‌کنند و سپس با مواد مختلف

آلودگی آن را از بین می‌برند و به لوله‌های آب انتقال می‌دهند.

گیاهاک (هوموس) : باقیمانده گیاهان و اجساد جانوران که در خاک وجود دارد و موجب حاصلخیزی آن می‌شود.

رنگ خاکی که گیاهاک دارد، تیره است.

مواد آلی : به موادی که در بدن گیاهان، جانوران و انسان ساخته می‌شود مواد آلی می‌گویند.

خاک زراعی : خاکی که توانایی پرورش گیاهان را داشته باشد.

آبخیزداری : تقویت پوشش گیاهی و راه‌های جلوگیری از فرسایش خاک و زیان‌های سیل در مناطق سیل‌گیر

برای دانلود گام به گام های دروس دیگر به Hamkelasi.ir مراجعه کنید

به کار بندیم

۱- با کمک معلم و مسئولین مدرسه یک کارشناس سازمان آب و فاضلاب را به کلاس دعوت کنید تا درباره مصرف صحیح آب و مسائل مربوط به آن، به سؤالات شما پاسخ بدهد.

۲- به طور گروهی یک پوستر هشدار برای مصرف آب طراحی کنید و یک پیام روی آن بنویسید و در کنار آبخوری مدرسه نصب کنید.

۳- فرض کنید شما و دوستانتان در یک سازمان منابع طبیعی در یک ناحیه کار می‌کنید. عواملی را که موجب از بین رفتن یا آلودگی خاک می‌شود در درس ۱۴ بخوانید. سپس روی یک کاغذ آن عوامل را بنویسید و برای جلوگیری از هر کدام، یک یا چند پیشنهاد مطرح کنید.

پیشنهاد	عوامل
● به طور پی در پی یک محصول در زمین نکاریم	● مصرف بیش از حد مواد غذایی و

۴- اگر به اینترنت دسترسی دارید با راهنمایی معلم به پایگاه مرکز آمار ایران (www.amar.org.ir) وارد شوید و درباره ویژگی‌های جمعیتی استان یا محل زندگی‌تان اطلاعاتی به دست بیاورید.

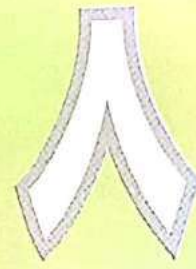


هم کلاسی

Hamkelasi.ir

گردشگری در ایران

برای دانلود گام به گام های دروس دیگر به Hamkelasi.ir مراجعه کنید



فصل

حوزه های موضوعی:

- مکان و فضا
- نظام اجتماعی
- فرهنگ و هویت
- زمان، تداوم و تغییر
- منابع و فعالیت های اقتصادی

از آب های نیلگون خلیج فارس و دریای عمان تا سواحل زیبای خزر، دشت ها، کوه ها، جنگل ها، چشمه ها و بیابان ها چنان زیبا و شگفت انگیزند که دیدن آنها دل و جان را غرق نشاط می کند. آثار تاریخی و زیارتی و فرهنگی ایران ما را به گذشته های دور و نزدیک می برد و با زندگی پدران و مادران این سرزمین آشنا می کند.

آیا می دانید ایران از نظر داشتن مکان های زیبای طبیعی در دنیا مقام پنجم و از نظر داشتن مکان های تاریخی و فرهنگی باشکوه مقام دهم را در دنیا دارد؟

شما با آموختن این فصل و انجام فعالیت های آن درمی یابید:

- گردشگر کیست؟ گردشگری چیست؟ رونق گردشگری چه اهمیت هایی دارد؟
- جاذبه های طبیعی و جاذبه های تاریخی - فرهنگی مهم گردشگری کشور ما کدام اند؟
- چگونه از نقشه در سفرها و بازدید از مناطق استفاده کنیم؟



گردشگری چیست؟

درس ۱۵

برای دانلود گام به گام های دروس دیگر به Hamkelasi.ir مراجعه کنید

فعالیت

۱- فرض کنید شما و دوستانتان از طرف یک شرکت خدمات مسافرتی برنده یک سفر سه یا چهار روزه به منطقه ای از ایران شده اید. اما مکان سفر را باید خودتان انتخاب کنید.

به طور گروهی همفکری کنید و محلی را برای سفر انتخاب و روی آن توافق کنید. دلایل انتخاب آن مکان را روی کاغذ بنویسید و در کلاس بخوانید. تفریح - کسب علم - مسفر زیارتی - طبیعت گردی
سرسخ سری - آموزش و تفریح - اجتماع - ورزش و تفریح - درمان

ایران، کشوری زیبا و پهناور است و مناظر طبیعی و آثار تاریخی فراوان دارد. اغلب مردم در طی سال به سفرهای دور و نزدیک می روند. حتماً شما هم در تعطیلات تابستان یا ایام نوروز یا روزهای تعطیل هفته به سفر رفته اید. پس شما هم «گردشگر» بوده اید. به کسانی که محل اقامت یا کار خود را به طور موقت ترک می کنند و برای استراحت یا گردش و دیدن یا مطالعه مکان های تاریخی و طبیعی، به سفر می روند «گردشگر» می گویند.

در گذشته، تعداد کسانی که به مسافرت می رفتند بسیار کم بود اما با گذشت زمان، تعداد گردشگران بیشتر شد؛ به طوری که امروزه میلیون ها نفر از مردم جهان در ایام مختلف سال از جایی به جای دیگر سفر می کنند.

در بیست سال اخیر، در کشور ما نیز تعداد مسافرت های مردم افزایش یافته است.

• انواع گردشگری

همه مردم از مسافرت، هدف یکسانی ندارند. بعضی از مردم ممکن است فقط به منظور استراحت و تفریح به مکانی سفر کنند. بعضی برای زیارت اماکن مقدس یا مطالعه آثار تاریخی به سفر می روند.

بعضی از افراد برای بازدید از نمایشگاه ها یا گردهمایی های علمی سفر می کنند و بالاخره برخی از گردشگران هم به «طبیعت گردی» می پردازند.

... ای پیامبر به پندگان یگو در زمین سفر کنید تا از عاقبت کسانی که قبل از شما بودند آگاه شوید.

سوره روم، آیه ۴۲

قرآن کریم انسان ها را به سیر و سفر روی زمین و تفکر در قدرت آفرینش خداوند و سرگذشت اقوام و ملل گذشته تشویق می کند.



یک آژانس مسافرتی



شترسواری کرایه‌ای، سواحل کیش

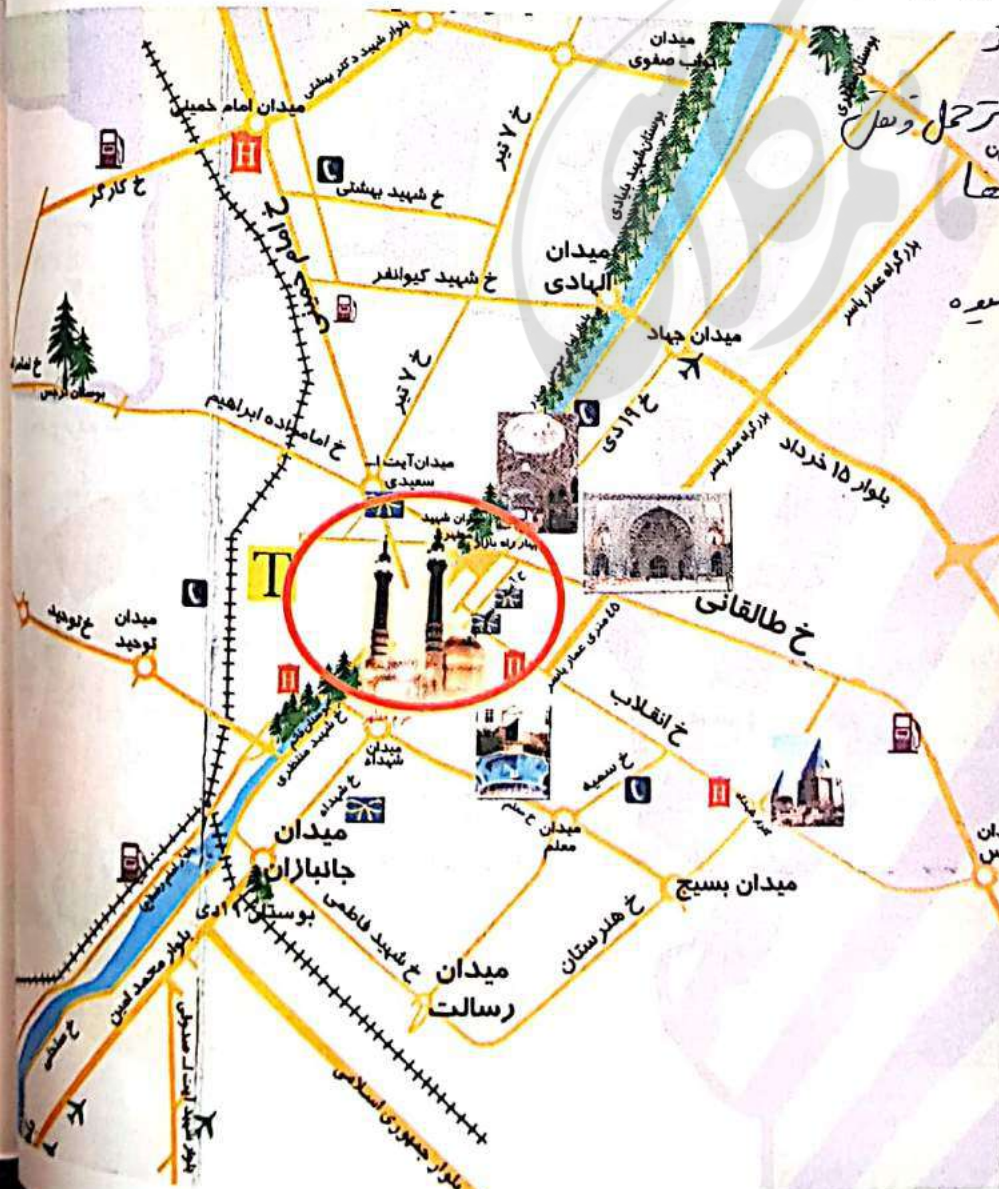
فعالیت

۴- فرض کنید فصل تابستان است و عده زیادی مسافر به شهر یا روستای محل زندگی شما سفر کرده‌اند. شما برای کسب در آمد چه شغل‌هایی پیشنهاد می‌کنید؟ خود شما دوست دارید چه شغلی در این زمینه داشته باشید؟
باید فرصت تفکر به دانش آموز داده شود

• گردشگری و نقشه

یکی از وسایل مهمی که باید برای گردشگری یا انجام هر نوع سفر از آن استفاده کرد، نقشه است. نقشه‌ها به ما کمک می‌کنند تا مکان‌های جدید را بهتر پیدا کنیم و سریع‌تر خود را به آنجا برسانیم. بدون نقشه ممکن است مسیرها را اشتباه کنیم یا زمان زیادی برای پیدا کردن یک مکان صرف کنیم.

در پایه ششم با نقشه گردشگری شهر اصفهان آشنا شدید. اکنون به نقشه گردشگری شهر قم توجه کنید.



۵- ایجاد شغل‌های جدید مانند:
 هتل - خانه‌های - دفاتر حمل و نقل
 فروش صنایع دستی و غذاهای
 شیرینی - شمال
 محصولات روستایی و سبزه
 و بوستانک
 راه‌ها

- پارک
- مرکز خرید
- هتل
- پمپ بنزین
- آژانس هواپیمایی
- ایستگاه راه آهن
- حرم مطهر

فعالیت

۵- فرض کنید شما و خانواده‌تان به شهر قم سفر کرده‌اید. ابتدا جهت‌های شمال و جنوب و مشرق و مغرب را روی نقشه پیدا کنید. سپس با استفاده از راهنما، حرم مطهر حضرت معصومه (ع)، دو مرکز خرید، دفتر فروش بلیط هواپیما، ایستگاه راه‌آهن و یک پارک را مشخص کنید و علامت بزنید. موقعیت هر کدام را نسبت به حرم مطهر مشخص کنید. مثال: ایستگاه راه‌آهن: غرب حرم

یکی دیگر از نقشه‌هایی که به هنگام سفر باید همراه داشته باشیم، نقشه راه‌ها است. آیا تاکنون این نوع نقشه را دیده‌اید یا از آن

استفاده کرده‌اید؟

خاصه دو شهر قدیم سالستان و سانسیت است

نقشه راه‌های ایران



کیلومتر ۱۵ ۳۰ ۴۵ ۶۰ ۷۵ ۹۰ مقیاس

بر روی نقشه راه‌ها، جاده‌های اصلی و فرعی و همچنین مکان‌های خدماتی چون رستوران‌ها، تعمیرگاه‌ها، پمپ بنزین‌ها، نمازخانه و نظایر آن مشخص شده است. با استفاده از مقیاس نقشه راه‌ها می‌توانید حساب کنید چقدر از روستا یا شهری که می‌خواهید به آن سفر کنید، فاصله دارید.

فعالیت

۶- کاربرگه شماره (۱۴) محاسبه مسافت راه‌ها را روی نقشه انجام دهید.

۷- با کمک معلم نقشه گردشگری شهر یا استان خودتان را تهیه کنید و به دیوار کلاس بزنید و روی آن مکان‌های دیدنی را مشخص کنید.

جاذبه‌های گردشگری ایران

درس ۱۶

در کشور عزیز ما ایران، آن‌قدر جاذبه‌های فراوان طبیعی و تاریخی - فرهنگی وجود دارد که هم مردم ایران و هم مردم سایر کشورها علاقه‌مند به بازدید از جاذبه‌ها هستند.

برای دانلود گام به گام های دروس دیگری Hamkelasi.ir مراجعه کنید

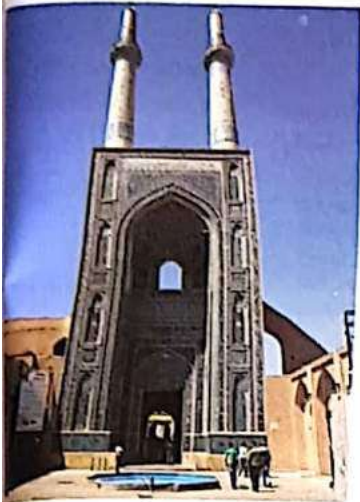
• سفرهای زیارتی

در کشور ما، بخش عمده‌ای از سفرها جنبه زیارتی دارد. سفرهای زیارتی به منظور زیارت مرقد امامان بزرگوار (ع) و امامزاده‌ها و بازدید از مکان‌های مقدس انجام می‌گیرد. شما در کتاب هدیه‌های آسمان پایه ششم با سه زیارتگاه مهم کشورمان آشنا شدید. آیا می‌توانید این سه زیارتگاه را که مرقد سه امامزاده است نام ببرید؟

در ایران مساجد باشکوهی نیز وجود دارد که مورد توجه زائران داخلی و خارجی قرار می‌گیرند. بعضی از مساجد علاوه بر محل عبادت، از نظر معماری زیبای اسلامی نیز مورد توجه گردشگران هستند؛ مانند مسجد امام و شیخ لطف‌الله در اصفهان، مسجد جامع یزد و مسجد گوهرشاد در مشهد.

• مشهد مقدس، مهم‌ترین قطب زیارتی کشور

همه‌ساله تعداد زیادی از زائران ایرانی و خارجی برای زیارت مرقد مطهر امام رضا (ع) به مشهد سفر می‌کنند. طبق آمار سالانه حدود ۱۷ میلیون نفر به شهر مقدس مشهد وارد می‌شوند.



مسجد جامع یزد



صدقه بده، هرچند کم باشد؛ زیرا هر کار
کوچکی که صادقانه برای خدا انجام شود بزرگ
است.

امام رضا (ع)



برای دانلود گام به گام های دروس دیگریه Hamkelasi.ir مراجعه کنید



امام هشتم ما، حضرت ابوالحسن علی بن
موسی الرضا فرزند امام موسی کاظم (علیه السلام)
در سال ۱۴۸ هجری در شهر مدینه متولد شدند.
آن حضرت در سی و پنج سالگی به امامت نائل
گردیدند. بعضی از القاب ایشان عبارتند از
رضا، فاضل، صابر و زکی.

در سال های گذشته خواندید که پس از

رحلت پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) و اتفاقاتی که به وجود آمد، خلفای بنی امیه و بنی عباس حکومت دینی را
به حکومت ظالمانه تبدیل کرده و امامان معصوم (علیهم السلام) را که خواستار اجرای عدالت و قوانین اسلام
بودند به شهادت می رساندند.

یکی از خلفای عباسی مأمون بود. او ابتدا برای فریب مردم و ترس از شورش آنها و اینکه نشان بدهد
به خاندان پیامبر (صلی الله علیه و آله) علاقه دارد، امام رضا (علیه السلام) را با احترام به خراسان آورد و به
ولایتعهدی برگزید. امام رضا (علیه السلام) در مجالس بحث و گفت و گو شرکت می کردند و راه و روش واقعی
پیامبر (صلی الله علیه و آله) و اهل بیت را به متفکران و مردم نشان می دادند و به همه سؤالات علمی و دینی پاسخ
می گفتند و آنها را راهنمایی می کردند. مأمون که می دید امام رضا (علیه السلام) از او اطاعت نمی کند و شرایط وی
را نمی پذیرد و از طرف دیگر پیروان آن حضرت هر روز بیشتر می شود، سرانجام دستور داد تا امام علیه السلام را
مسموم کنند و به شهادت برسانند. السلام علیک یا علی بن موسی الرضا و رحمة الله و برکاته

حرم مطهر امام رضا علیه السلام و مجموعه آستان قدس رضوی علاوه بر اهمیت زیارتی از نظر معماری و تاریخی نیز اهمیت فراوانی دارد.

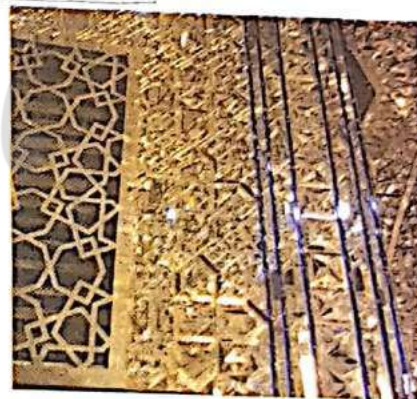
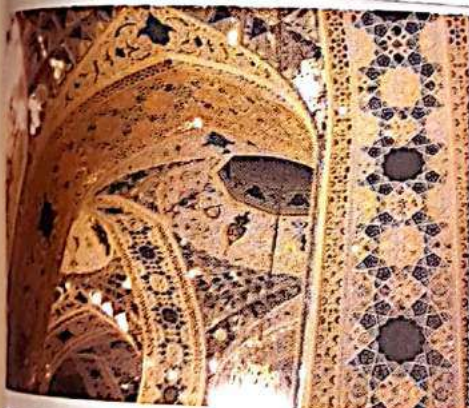
در هر یک از صحن‌ها، شاهکارهایی از معماری ایرانی - اسلامی مشاهده می‌شود. مسجد گوهرشاد نیز از مساجد باشکوه ایران در این مجموعه قرار دارد.

در صحن‌های مطهر حرم امام رضا علیه السلام آرامگاه برخی شخصیت‌های بزرگ علمی مذهبی کشور مانند شیخ بهایی و علامه محمدتقی جعفری وجود دارد.

فَعَالِیت

- ۱- اگر به اینترنت دسترسی دارید با راهنمایی معلم به پایگاه آستان قدس رضوی وارد شوید و اطلاعاتی درباره زیارت حرم مطهر و بخش‌های مختلف آن به دست آورید.
- ۲- به طور گروهی با استفاده از دانشنامه شبکه رشد یا سایر منابع درباره زندگی و آثار یکی از این دو شخصیت بزرگ یک صفحه مطلب بنویسید و در کلاس بخوانید.

برای دانلود گام به گام های دروس دیگر به Hamkelasi.ir مراجعه کنید



هنرمندان مختلف، با ارادت و علاقه‌ای که به امام رضا (علیه السلام) داشته‌اند، آثار هنری باشکوهی در حرم مطهر خلق کرده‌اند.

رسم کهن: نقاره‌چی‌ها قبل از طلوع و غروب خورشید حدود ۱۰۶ پله ایوان حرم مطهر بالا می‌روند و نقاره می‌زنند

مجموعه آستان قدس رضوی دارای چند کتابخانه بزرگ، مهمان سرا و چند موزه باشکوه است، که از جمله می توان به موزه قرآن و موزه سکه، موزه صدف و موزه سلاح اشاره کرد. در موزه مرکزی (افتتاح ۱۳۲۴ شمسی) آثاری وجود دارد که بعضی از آنها توسط علاقه مندان به حضرت علی بن موسی الرضا به آستان مقدسش هدیه شده است.

از مهم ترین اشیای موجود در این موزه می توان به قرآن های نفیس که با خط مبارک ائمه اطهار بر روی پوست آهو نوشته شده، اولین سنگ مرقد مطهر امام رضا علیه السلام و سکه ها و کتیبه های نفیس اشاره کرد. بعضی از قهرمانان کشور ما در سال های مختلف نشان های (مدال های) جهانی خود را به موزه حضرت رضا علیه السلام تقدیم کرده اند.



برای دانلود گام به گام های دروس دیگر به Hamkelasi.ir مراجعه کنید

فعالیت

۳- اگر با خانواده تان به مشهد سفر کنید، بعد از زیارت حرم امام رضا علیه السلام پیشنهاد می کنید از کدام بخش های آستان قدس دیدن کنید؟

۴- کاربرگه شماره (۱۵) را در کلاس کامل کنید.

۵- به تصاویر زیر توجه کنید. این تصاویر چه کسانی را نشان می دهد؟ درباره کار و نقش این افراد در حرم مطهر

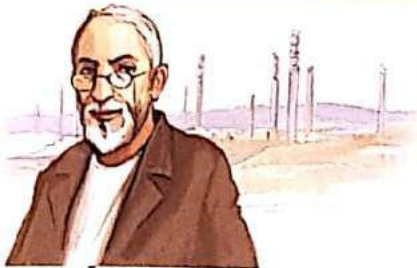
پرس و جو کنید و در کلاس توضیح دهید. *خوادم حرم (امام رضا) هستند که به خادما احترام و ارادت که امام دارند حاضرند و در ایستاده و جبهه در خدمت زائران حرم باشند.*

*در کفش دار - امانات
نظافت - حرم، چمن
کردن فرش ها
نقاره زنی - عیار و...*



گردشگری تاریخی

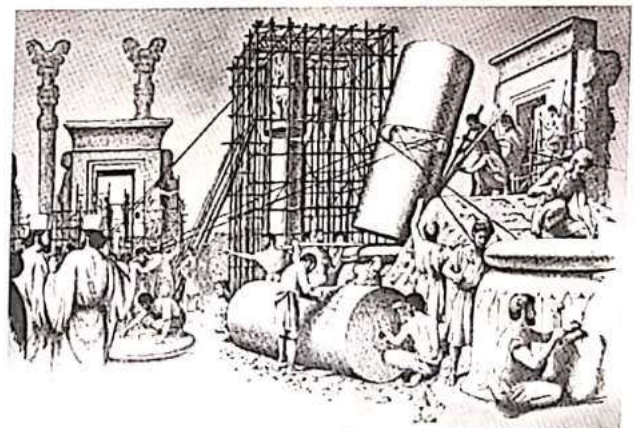
ایران به دلیل دارا بودن تاریخ طولانی، آثار و بناهای متعددی دارد. کاخ‌ها، مساجد، کاروانسراها، حمام‌ها، بازارها، پل‌ها، آرامگاه‌های شاعران و دانشمندان، خانه‌های تاریخی و برج‌ها از جمله این آثار هستند. برخی از این بناها میراث جهانی* هستند که باید از آنها محافظت شود. علاوه بر مردم ایران، بسیاری از موزه‌ها و پژوهشگران کشورهای جهان، علاقه‌مند به بازدید از این آثار تاریخی هستند.



تخت جمشید که یونانیان به آن پرسپولیس می‌گفتند، بنایی عظیم شامل چندین کاخ و تالار به مساحت حدود ۱۲۵۰۰۰ متر مربع است. ساخت این بنا به فرمان داریوش اول هخامنشی آغاز و توسط جانشینان او به پایان رسید. برای انجام این کار، بهترین معماران، مهندسان، سنگ‌تراشان (حجاران)، نقاشان و کارگرانی با دستمزد معین از سراسر امپراتوری به کار گرفته شدند.

در طراحی و ساخت این مجموعه از اصول مهندسی و معماری دقیق و پیشرفته‌ای استفاده شده است. به منظور مقاوم‌سازی ساختمان‌ها، ابتدا تمام سطح زیرین را خاک‌برداری و با شن‌ریزه‌ها رسوبی پرکرده‌اند و سپس به ساخت و ساز پرداخته‌اند. ستون‌های سنگی تخت جمشید به ارتفاع ۱۴ تا ۲۰ متر، از شگفتی‌های معماری ایران و حتی جهان در دوره باستان است. سنگ‌های مورد نیاز از کوه‌های دور و نزدیک بریده و توسط نیروی انسانی یا گاری به محل کار برده می‌شد. پس از حجاری‌های مقدماتی، قطعه سنگ‌ها با استفاده از داربست‌های محکم و قرقره و طناب بر روی هم قرار می‌گرفتند. سپس عملیات تراشیدن و صیقل دادن ستون‌ها و ایجاد شیارهای تزینی آغاز می‌شد. حجاران برای تراشیدن و صیقل دادن ستون‌ها، از سنگی همان سختی یا سرب و چرم استفاده می‌کردند.

تخت جمشید به عنوان یک میراث جهانی شناخته شده است.



• طبیعت گردی

یکی از انواع گردشگری، گردش و استراحت یا مطالعه و تحقیق در مکان‌های طبیعی چون کوه‌ها، غارها*، چشمه‌های آب معدنی و بیابان‌ها و جنگل‌ها و پناهگاه‌های حیات وحش و روستاهای زیباست.

در فصل ششم خواندید که کشور ایران به دلیل داشتن ناهمواری‌های مختلف و آب‌وهوای متنوع، زیستگاه‌های متنوعی دارد.

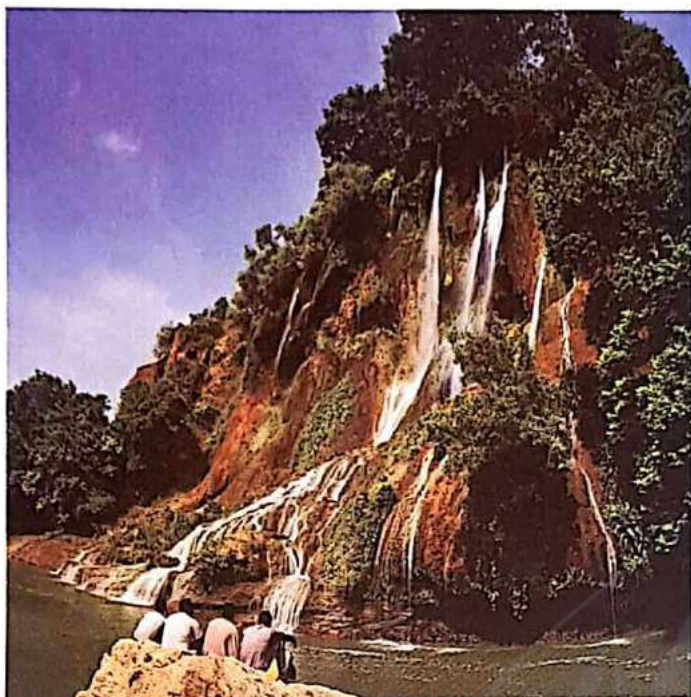
بعضی از این مکان‌ها به عنوان «میراث زیستی جهانی»* اعلام شده‌اند.

در هنگام تابستان، جمعیت زیادی از مردم کشور ما به سواحل شمال در کنار دریای خزر سفر می‌کنند. ساحل دریای خزر و جنگل‌های زیبای روی دامنه کوه‌ها، مزارع برنج

و روستاهایی که با فاصله کم در دو طرف جاده قرار گرفته‌اند، جذابیت زیادی به این ناحیه داده است.

سواحل خلیج فارس و دریای عمان نیز به خصوص در زمستان‌ها از مراکز مهم گردشگری هستند.

یکی از بنادر مهم و مراکز گردشگری در سواحل دریای عمان، بندر چابهار است. دریای عمان نیز مانند خلیج فارس از دریاهای مهم و زیبای کشور ما است.



آبشار بیشه در لرستان



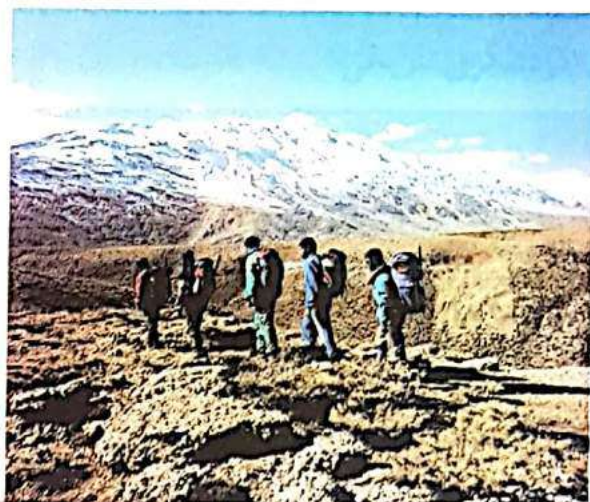
ساحل دریای خزر



یک مرکز تفریحی در بندر چابهار



جنگل



کوهنوردی

برای دانلود گام به گام های دروس دیگر به Hamkelasi.ir مراجعه کنید



کوهنوردی



سر عین (اردبیل)



مازندران

چشمه های آب گرم



• گردشگری و حفاظت از محیط زیست

گردشگری در طبیعت ممکن است باعث بروز مشکلاتی شود و

بعضی از مناطق در اثر انبوه مسافران آسیب ببینند.

زبانم ها از زبانم در اثر بی توجهی مسافران پدید آمده

● فعالیت

۶- به عکس مقابل توجه کنید و بگویید.

- چرا چنین منظره‌ای به وجود آمده است؟

- چه آسیب‌هایی ایجاد می‌شود؟ معرّب الودن خار رهنظره ها

- برای مقابله با این آسیب‌ها چه باید کرد؟ ز سفت در طبیعت شده است

رعایت بهداشت و نظافت مسافران - احداث

مکان‌هایی برابر جمع آوری زباله مسافران و احداث

امروزه کشورها سعی می‌کنند برای گردش و استراحت در طبیعت طوری برنامه‌ریزی کنند که از آسیب رساندن به محیط زیست

جلوگیری شود.

یکی از این برنامه‌ها، ایجاد «پارک‌های ملی» است. در پارک‌های ملی مانند مناطق حفاظت شده، بوته‌کشی، چرای دام‌ها، شکار و

نظایر آنها ممنوع است و محیط‌های امن طبیعی برای جانوران پدید آورده‌اند. بخشی از این پارک‌ها هم به گردشگاه مسافران اختصاص

داده شده است.

برای دانلود گام به گام های دروس ديگر به Hamkelasi.ir مراجعه كنيد



پارک ملی گلستان در استان‌های گلستان و خراسان شمالی از بزرگ‌ترین پارک‌های ملی ایران است.



واژه‌ها

طبیعت‌گردی (اکوتوریسم): سفر به مناطق طبیعی بدون لطمه زدن به محیط‌زیست.

میراث جهانی: سازمان یونسکو که یک سازمان جهانی است، بناهای تاریخی یا آثار بسیار ارزشمند را که بی‌همتا یا استثنایی هستند به عنوان میراث فرهنگی جهانی اعلام می‌کند؛ یعنی علاوه بر کشوری که این آثار در آن وجود دارد، کشورهای دیگر جهان نیز وظیفه دارند برای حفظ آن آثار یا مکان بکوشند.

غار: حفره‌هایی که به طور طبیعی در سطح زمین تشکیل می‌شود و معمولاً در دامنه کوه‌ها قرار دارد.

میراث زیستی جهانی: یونسکو مکان‌هایی مانند جنگل، کوه، صحرا یا گونه‌هایی از گیاهان و جانوران را که پدیده‌های بی‌نظیر طبیعی باشند به عنوان میراث زیستی جهانی اعلام می‌کند. یعنی اینها به همه انسان‌های زمین تعلق دارند و همه باید برای حفظ آنها بکوشند.

برای دانلود گام به گام های دروس دیگر به Hamkelasi.ir مراجعه کنید

به کار بندیم

- ۱- فرض کنید در تابستان چند مهمان از شهر دیگری به خانه شما آمده‌اند و می‌خواهند سه روز در شهر یا روستای شما بمانند و جاهانی دیدنی را ببینند. همفکری کنید و روی یک صفحه، برنامه‌ای سه روزه برای این مهمان‌ها بنویسید و مکان‌هایی را برای بازدید پیشنهاد کنید. برنامه را در کلاس بخوانید و به معلم بدهید.
- ۲- فرض کنید در یک منطقه طبیعی بسیار زیبا زندگی می‌کنید که گردشگران زیادی از آنجا دیدن می‌کنند. مؤسسه‌ای از شما می‌خواهد خسارت‌هایی را که ممکن است به محیط طبیعی وارد شود پیش‌بینی کنید و راه‌حل‌هایی برای آن بنویسید. همفکری کنید و آنها را روی یک کاغذ بنویسید و به معلم بدهید.

راه حل	خسارت یا ضرر
۱- ممکن است زباله‌ها را در آب رود بریزند	

- ۲- تاب سبک و خوشنویس یا دارای بوخورستان
- ۳- شما و خانواده‌تان در یک محیط طبیعی زیبا ناهار خورده‌اید و مشغول جمع کردن سفره هستید. با شیشه نوشابه، قوطی کنسرو و پلاستیک‌های مواد غذایی و نظایر آن چه می‌کنید؟ بگویید.
- ۴- راه کردن بجز نوشابه و پلاستیک در محیط
- ۵- عتدین سیرانداز به باغچه بار

سرزمین ما، کاوش در گذشته‌های دور

۹

فصل

حوزه‌های موضوعی:

- زمان، تداوم و تغییر
- مکان و فضا
- نظام اجتماعی
- فرهنگ و هویت

سرزمین پهناور ایران از گذشته‌های بسیار دور محل زندگی انسان‌ها بوده است. آثار به‌دست آمده از کاوش‌های باستان‌شناسی نشان می‌دهد که حدود ده هزار سال پیش در ایران سکونت‌گاه‌هایی وجود داشته است به همین جهت ایران در جهان، به‌عنوان سرزمینی کهن شناخته شده است. آثار تاریخی به جا مانده، میراث فرهنگی هستند و باید از آنها محافظت کنیم.

شما با آموختن این فصل و انجام فعالیت‌های آن درمی‌یابید:

- چگونه می‌توان پی برد که ایران جایگاه تمدن‌های بزرگ بوده است؟
- چه کسانی درباره گذشته مطالعه می‌کنند؟ چگونه؟
- میراث فرهنگی چیست؟
- چرا آثار تاریخی در موزه‌ها نگهداری می‌شوند؟

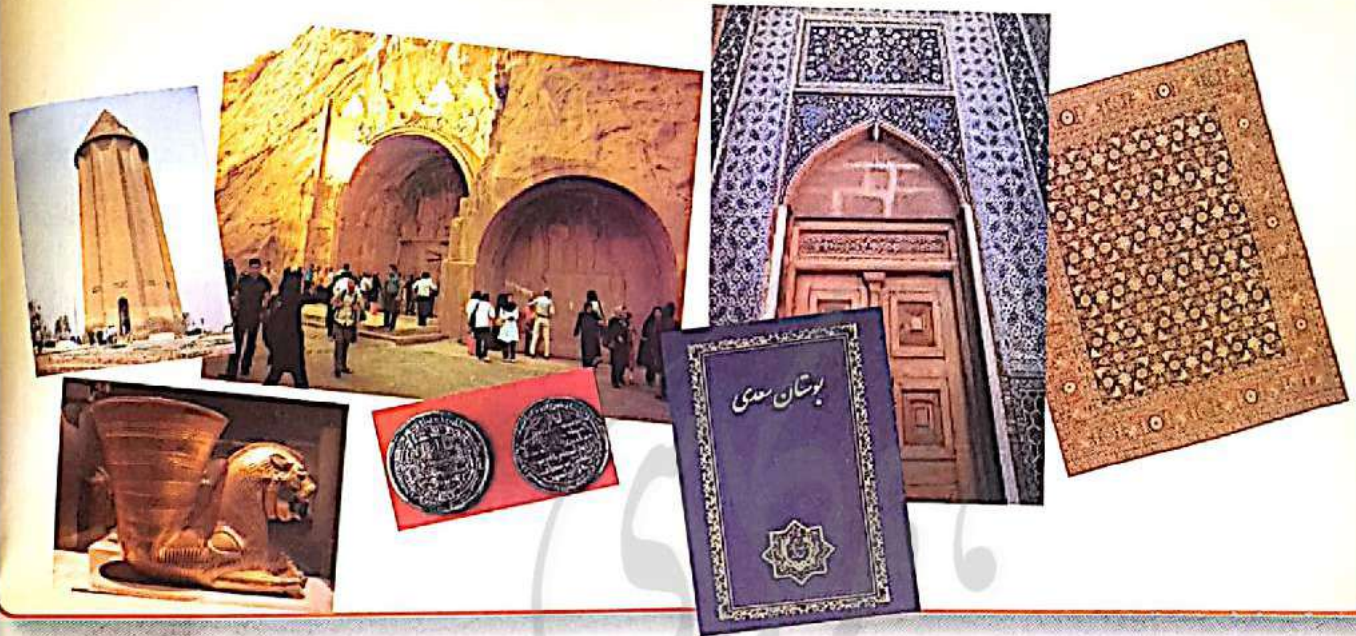
برای دانلود گام به گام های دروس دیگر به Hamkelasi.ir مراجعه کنید.



میراث فرهنگی و تاریخ

درس ۱۷

برای دانلود گام به گام های دروس دیگری Hamkelasi.ir مراجعه کنید



فعالیت

۱- به تصاویر بالا دقت کنید. چه آثاری مشاهده می کنید؟ آیا این آثار با ارزش هستند؟ چرا؟ گفت و گو کنید.

چیزهایی که ارزششان برابر با به خانه مانده است یعنی میراث فرهنگی است. که هر یک از این موارد، نمونه هایی از میراث فرهنگی هستند. به همه مردم یک کشور تعلق دارد و با ارزش است تا کسی نباشد که میراث فرهنگی نشان هویتی ملی هر کشور و ملت است که علاوه بر ارزش مادی ارزش هایی مثل اعتقادات، آداب و میراث فرهنگی چیست؟

وزارت اساطیر و اساطیر را حفظ کنیم؟ چرا باید از میراث فرهنگی حفاظت کنیم؟





میراث، یعنی ارث و هر چیزی که از گذشتگان و نیاکان و پدران به ما رسیده باشد. بخشی از آثاری که از گذشتگان برای ما به جای مانده است، «میراث فرهنگی» است. میراث فرهنگی همه آثار ارزشمندی است که به فرهنگ* یک ملت مربوط می‌شود. این آثار، حاصل زندگی و تلاش مردمی است که در گذشته زندگی می‌کرده‌اند.

میراث فرهنگی ممکن است آثار مادی مثل ظرف‌ها، سکه‌ها، کتیبه*ها، فرش‌ها، کتاب‌های قدیمی و بناهای تاریخی، مساجد و امام‌زاده‌ها باشد. همچنین ممکن است چیزهای غیرمادی مثل اعتقادات، زبان و آداب و رسوم باشد که از گذشته به ما رسیده است.

از آنجا که ایران جایگاه تمدن‌های کهن و یکی از قدیمی‌ترین سکونتگاه‌های بشری است، دارای میراث فرهنگی بسیار زیاد است که بخشی از آن در موزه‌ها نگهداری می‌شود.

همان‌طور که نسل‌های قبل این میراث را حفظ کردند و به دست ما سپردند ما هم باید آن را حفظ کنیم و به آیندگان بپاریم. میراث فرهنگی به همه مردم یک کشور تعلق دارد. پس همه باید در حفظ آن بکوشند.

• چه کسانی گذشته را مطالعه می‌کنند؟

علم تاریخ عبارت است از مطالعه زندگی انسان‌ها در گذشته. آشنایی با گذشته به ما کمک می‌کند تا زمان حال را بهتر بفهمیم. ما از مطالعه رویدادها و زندگی مردمان گذشته می‌توانیم پند بگیریم و از تجربه‌های آنها در زندگی امروز استفاده کنیم.

به کسانی که درباره زندگی انسان‌ها و رویدادهایی که در گذشته اتفاق افتاده، مطالعه و تحقیق می‌کنند، مورخ می‌گویند. مورخان در مطالعات خود از منابع مختلفی مثل کتاب‌ها و نوشته‌ها یا کتیبه‌ها، ابزارها و وسایل زندگی، بناها، سکه‌ها، سلاح‌ها، سنگ‌نگاره‌ها و هر چیزی که از گذشته باقی مانده است، استفاده می‌کنند.

آنها سعی می‌کنند شواهد و مدارک به جای مانده را با دقت بررسی کنند تا به واقعیت آنچه در گذشته رخ داده، پی ببرند و آن‌گاه نظر خود را درباره یک موضوع تاریخی بگویند.

گاهی ممکن است مورخان با دست یافتن به شواهد و مدارک جدید، تغییراتی در نظرات خود بدهند.

مورخان در کار خود از یافته‌ها و نتایج مطالعات «باستان‌شناسان» نیز استفاده می‌کنند.

بعضی از آثار تاریخی مربوط به زمان‌های بسیار دور، در دل خاک قرار دارند. به همین علت باستان‌شناسان ابتدا با مشاهده ویرانه‌ها

و خرابه‌ها یا مطالعه منابع تاریخی حدس می‌زنند که در یک منطقه، آثار باستانی وجود دارد. سپس به جست‌وجو و حفاری در آن منطقه می‌پردازند.

باستان‌شناسان با حوصله آثار موجود در دل خاک را بیرون می‌آورند و هنگامی که خاک‌ها را لایه‌برداری می‌کنند، به هر شیئی که برخورد می‌کنند، معمولاً همان موقع از آن عکس و فیلم تهیه می‌کنند. چرا؟

باستان‌شناسان در هر مرحله از ابزار خاصی استفاده می‌کنند؛ از ابزارهای ساده مانند بیل و کلنگ تا ریزین (میکروسکوپ) و دوربین‌های مخصوص که با آنها لایه‌های درون خاک را مشاهده می‌کنند.



برای دانلود گام به گام های دروس دیگر به Hamkelasi.ir مراجعه کنید

• پرسش‌های مهم

مورخان معمولاً کار خودشان را با پرسش‌هایی درباره گذشته آغاز می‌کنند. آنها می‌خواهند درباره اشخاص یا رویدادهای یک دوره زمانی چیزهایی بدانند. مورخان ممکن است درباره یک موضوع، اطلاعاتی داشته باشند، اما چیزهایی هم برای آنها نامعلوم باشد. در هر حال، آنها پرسش‌هایی را طرح و سپس درباره آنها تحقیق می‌کنند تا پاسخ آنها را پیدا کنند.

برای مثال، به این پرسش‌های تاریخی توجه کنید.

- چه چیزی اتفاق افتاده است؟
- در چه زمانی اتفاق افتاده است؟
- در کجا این اتفاق رخ داده است؟
- چه کسی یا چه کسانی در این واقعه شرکت داشته‌اند؟
- علت یا علت‌های این رویداد چه بوده است؟
- چگونه می‌توان از این موضوع برای حال و آینده استفاده کرد؟

فعالیت

۲- به چند گروه تقسیم شوید و همفکری کنید و یکی از موضوعات زیر را انتخاب و درباره آن پرسش‌های تاریخی طرح کنید. (نیازی نیست به پرسش‌ها پاسخ دهید.) هر گروه پرسش‌های بیشتری طرح کند، امتیاز بیشتری می‌گیرد.
(ورود آریایی‌ها به ایران) (حملة اسکندر به ایران) (سقوط سلسله ساسانیان)

آریایی‌ها چه بوده‌اند؟ آن‌ها چه زمانی به فلات ایران مهاجرت کردند؟
موزه‌ها از چه مسیرهایی وارد شدند؟ اسکندر مقدونی که بود؟ اصل کدام کشور؟



در همه کشورها برای حفظ و نگهداری آثار تاریخی با ارزش و میراث فرهنگی، مکان‌هایی به نام موزه وجود دارد. موزه‌ها انواع مختلف دارند. صرفاً اسلحه‌ها و زینت‌ها به ایران در کشور ما نیز موزه‌های گوناگونی در شهرهای مختلف تأسیس شده است.

موزه‌ها علاوه بر نگهداری آثار تاریخی، این آثار را به نمایش می‌گذارند به طوری که همه مردم با رفتن به موزه، می‌توانند آن‌ها را مشاهده کنند تا از چگونگی زندگی مردم در زمان‌های مختلف آگاه شوند. همچنین، موزه‌ها مکان‌های مناسبی برای افرادی هستند که در رشته‌های مختلف مثل تاریخ، هنر، معماری، باستان‌شناسی و... مطالعه و تحقیق می‌کنند.

سلسله ساسانی (دومین درستی) چه خاندانی بودند؟
ایح سلسله ساسانی چه کسی بود؟ یا کجای ایران بودند؟

• سازمان میراث فرهنگی

در کشور ما، مهم‌ترین سازمانی که مسئولیت حفاظت و نگهداری از میراث فرهنگی را به عهده دارد، «سازمان میراث فرهنگی» است. موزه‌ها نیز یکی از بخش‌های سازمان میراث فرهنگی هستند.

البته حفاظت از میراث فرهنگی تنها وظیفه این سازمان نیست، بلکه همه ما مردم ایران وظیفه داریم در حفظ و نگهداری آثار با ارزشی که از گذشته به جای مانده است، بکوشیم.



سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، تهران

برای دانلود گام به گام های دروس دیگر به Hamkelasi.ir مراجعه کنید

فعالیت

- ۳- پدر حسن یک انگشتر عقیق و یک تسبیح قدیمی دارد که آن را در صندوقچه‌ای نگهداری می‌کند. وقتی حسن از پدرش پرسید که چرا او آن قدر به این انگشتر و تسبیح علاقه دارد، پدر پاسخ داد که آنها اولاً یک میراث خانوادگی و یادگاری از پدر پدر بزرگش هستند و دیگر آنکه چون قدیمی‌اند خیلی ارزشمندند. به همین جهت، آنها را با دقت حفظ می‌کند.
- ۴- شما هم در خانواده یا فامیل خود درباره اشیا یا چیزهای قدیمی که میراث خانوادگی هستند، پرس و جو کنید. از افراد بپرسید چرا آن چیزها را حفظ و نگهداری می‌کنند؟ سپس نتیجه را روی یک برگ کاغذ بنویسید و در کلاس بگویید.
- ۵- به طور گروهی یک یا چند میراث فرهنگی مهم در شهر، روستا یا استان محل زندگی‌تان را شناسایی کنید و در کلاس نام ببرید.
- ۶-  در صورتی که به اینترنت دسترسی دارید، با راهنمایی معلم به پایگاه یک موزه بروید و اطلاعات و تصاویری درباره آن موزه یا اشیای داخل آن به دست بیاورید.

درس ۱۸ قدیمی ترین سکونتگاه‌های * ایران



دانش‌آموزان کلاس هفتم به همراه معلمشان از موزه ایران باستان در تهران دیدن کردند. در این موزه مجسمه‌ها، ظروف و ابزار و وسایلی از گذشته‌های بسیار دور ایران نگهداری می‌شود.

راهنمای * موزه، در این باره توضیح داد: در این موزه، شما آثار تاریخی به جای مانده از دوره قبل از اسلام را مشاهده می‌کنید. به همین جهت به این موزه، موزه ایران باستان می‌گویند. علم تاریخ، یعنی مطالعه دقیق زندگی انسان‌ها در گذشته. کسانی که تاریخ را مطالعه می‌کنند، زمان



راستی، چرا به این موزه، موزه ایران باستان می‌گویند؟

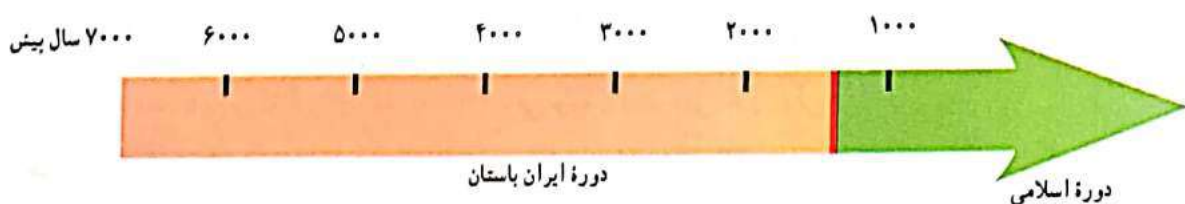
گذشته را بر اساس حوادث و تغییرات مهم به بخش‌هایی تقسیم می‌کنند.

برای دانلود گام به گام های دروس دیگری به Hamkelasi.ir مراجعه کنید.

از آنجا که ورود اسلام به ایران، مهم‌ترین رویداد تاریخی کشور ما است، به همین جهت موزه تاریخ ایران را به دو دوره تقسیم کرده‌اند:

۱- تاریخ ایران قبل از اسلام که به آن دوره ایران باستان می‌گویند.

۲- تاریخ ایران دوره اسلامی که با سقوط حکومت ساسانیان و ورود اسلام به ایران آغاز شد و تاکنون ادامه دارد.



به این نمودار خط زمان * می‌گویند. تاریخ ایران به دو دوره مهم تقسیم شده است.

• آیا ایران جایگاه تمدن های کهن بوده است؟

باستان شناسان* می گویند زندگی بشر از مراحل ابتدایی آغاز شده است. به نظر می رسد هزاران سال پیش، انسان ها از وسایل بسیار ساده و ابتدایی استفاده می کردند. آنها از طریق گردآوری خوراک و شکار حیوانات زندگی می کردند، در جست و جوی شکار و خوراک از جایی به جای دیگر می رفتند و برای محافظت از خود درون غارها به سر می بردند. ابزارهای انسان های غارنشین در این دوره از سنگ بود و آنها به یادبود شکارهایشان، نقش هایی روی دیوار غارها کشیده و یا بر روی کوه های اطراف خود کنده بودند. امروزه هنوز آثار برخی از این سنگ نگاره ها باقی مانده است.

به تصاویر زیر توجه کنید. باستان شناسان شواهدی از این نوع زندگی را در ایران پیدا کرده اند.



دهانه غار تاریخی هوتر (هاتر) در نزدیکی بهشهر

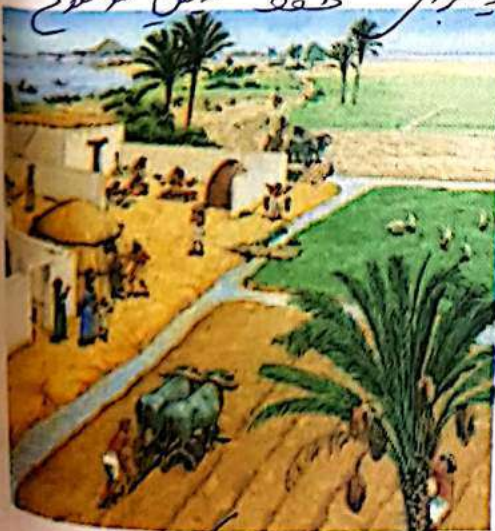


نقاشی های درون غار دوشه در استان لرستان

فعالیت

۱- کاربرگ شماره (۱۶) بررسی شواهد (سنگ نگاره) را در کلاس انجام دهید.

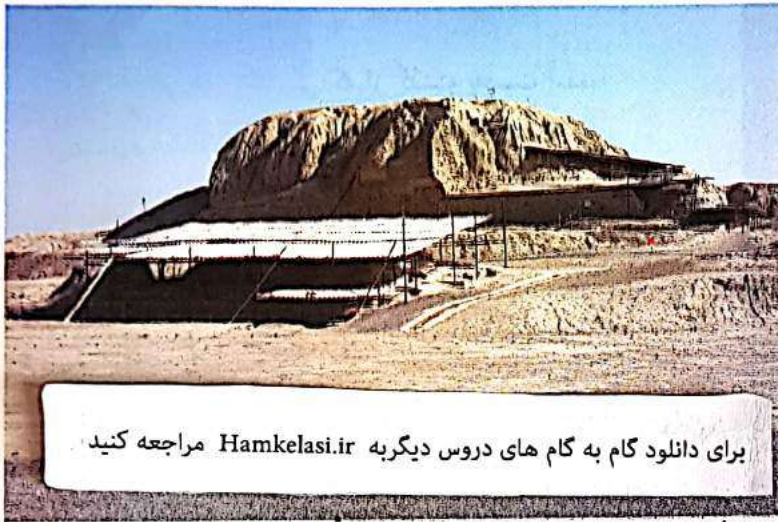
این سنگ نگاره در محل ابراهیم آباد در استان لرستان قرار دارد. این سنگ نگاره از زمان دورانی که انسان ها هنوز در زندگی ابتدایی بودند و شکار و گردآوری خوراک می کردند، به یادبود شکارهایشان، نقش هایی روی دیوار غارها کشیده و یا بر روی کوه های اطراف خود کنده بودند. امروزه هنوز آثار برخی از این سنگ نگاره ها باقی مانده است.



سپس انسان ها کشاورزی را یاد گرفتند و حیوانات را اهلی کردند. آنها در کنار رودخانه ها برای خود خانه های دائمی ساختند. کشاورزی موجب شد که انسان ها یکجانشین شدند و بدین ترتیب اولین روستاها در کنار رودهای پرآب و چشمه ها پدید آمدند.

مردم این روستاها به تدریج در ساختن ابزار و وسایل گوناگون و مورد نیاز خود پیشرفت کردند. با رونق کشاورزی، غذا به اندازه کافی تولید و ذخیره می شد و دیگر همه افراد مجبور به کار کشاورزی نبودند. بنابراین، عده ای در کارهای دیگر مهارت پیدا کردند.

همه افراد مجبور به کار کشاورزی نبودند. بنابراین، عده ای در کارهای دیگر مهارت پیدا کردند. امروزه هنوز آثار برخی از این سنگ نگاره ها باقی مانده است.

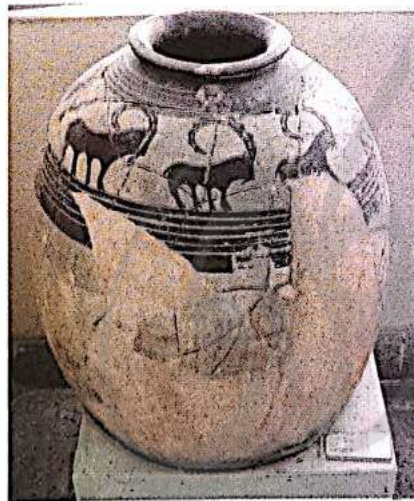


تپه سیلک کاشان

برای دانلود گام به گام های دروس دیگر به Hamkelasi.ir مراجعه کنید



جام طلایی مارلیک

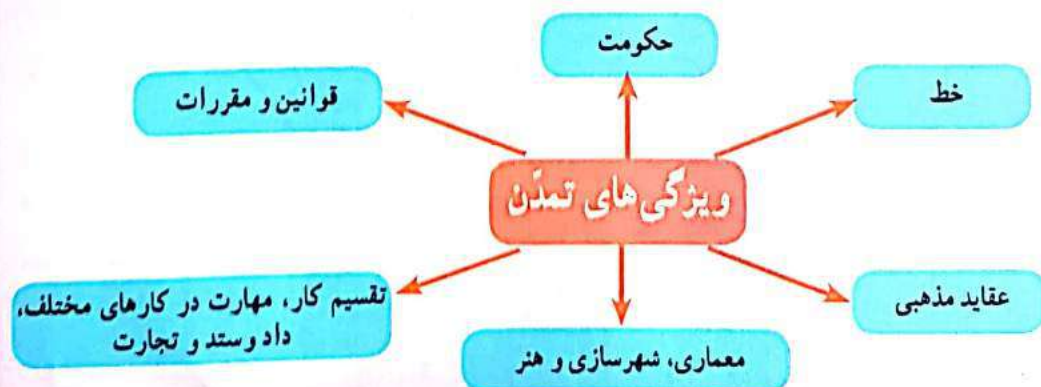


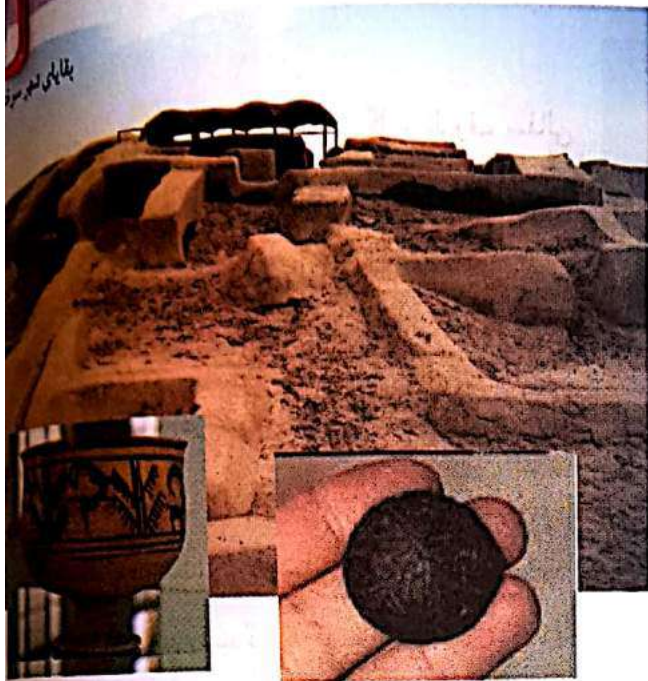
سفال یافت شده از تپه سیلک (Sialk)

برای مثال، آنها با استفاده از گِل، ظروف سفالی ساختند. این ظرف‌ها ابتدا شکل ساده‌ای داشتند ولی به تدریج شکل بهتری یافتند و دارای نقش و نگار شدند. در بعضی از نقاط ایران مانند تپه سیلک (در کاشان) و تپه حسن‌لو، (در نقده، آذربایجان غربی) ظروف و وسایلی از زندگی مردم این دوره پیدا شده است. کم‌کم، داد و ستد و تجارت ابزار و وسایل رونق گرفت. انسان‌ها برای رسیدگی به کارها و نوشتن و محاسبه داد و ستدهایشان خط را اختراع کردند.

با گذشت زمان، جمعیت برخی سکونتگاه‌ها رو به افزایش گذاشت و شهرهای بزرگی پدید آمدند که به وسیله حکومتی اداره می‌شدند. آنها قوانین و مقرراتی برای خود وضع کردند. مردم این شهرها در هنر و معماری و ساختن بناها، پیشرفت زیادی کردند. بدین ترتیب نخستین «تمدن»‌های بشری به وجود آمدند.

بعضی از کسانی که گذشته را مطالعه می‌کنند، معتقدند «تمدن»‌ها این ویژگی‌ها را داشتند.





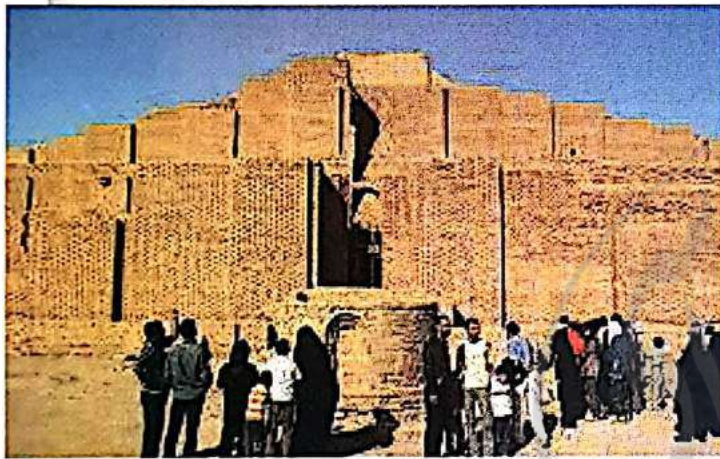
شواهد و مدارکی که از گذشته به دست آمده، نشان می‌دهد که در ایران، در گذشته‌های دور، تمدن‌های بزرگی پدید آمدند و سپس از بین رفتند.

البته حفاری و پژوهش
در این منطقه همچنان ادامه
دارد و باستان‌شناسان اینجا
هنوز مشغول کار و مطالعه
هستند.





جام نقره‌ای زن ایلامی



زیگورات چُغازنبیل - شوش



● تمدن ایلام : حدود هشتاد سال پیش، چند مهندس که با هواپیما به خوزستان می‌رفتند، متوجه تپه‌ای شدند و احتمال دادند که زیر آن آثار تاریخی وجود داشته باشد. آنها باستان‌شناسان را از وجود این تپه با خبر کردند. باستان‌شناسان پس از مدت‌ها تلاش با زحمت و مواظبت زیاد خاک‌ها را کنار زدند و به تدریج خرابه‌های «چُغازنبیل» مهم‌ترین اثر به جای مانده از تمدن ایلام را کشف کردند.

معبد* چُغازنبیل که شهرت جهانی دارد، در نزدیکی شوش است. این معبد با میلیون‌ها خشت و هزاران آجر ساخته شده و بر روی برخی آجرها با خط ایلامی، مطالبی نوشته شده است. ایلامی‌ها حدود ۳ هزار سال در این منطقه زندگی کرده و تمدن بزرگی را به وجود آورده بودند. آنها بر روی لوح‌های گلی، قانون‌هایی را که پادشاهان ایلامی وضع کرده بودند، می‌نوشتند. بعضی از این لوح‌ها تا به امروز باقی مانده است. ایلامی‌ها مانند سایر تمدن‌های باستانی، خدایان متعددی مثل خدای خورشید و خدای آب و... را پرستش می‌کردند و مجسمه‌هایی از این خدایان ساخته و در معابد خود قرار می‌دادند و آنها را می‌پرستیدند. ایلامی‌ها با هنر سفال‌سازی آشنا بودند و ظروف سفالی و مجسمه‌ها و ابزارهای مختلف آنها در این منطقه یافت شده است.

● تمدن جیرفت : حدود سیزده سال پیش باستان‌شناسان موفق شدند یکی از کهن‌ترین تمدن‌های شرق را در نزدیکی جیرفت کرمان (در کنار هلیل رود) شناسایی

نمونه‌ای از ابزار و ظروف سنگ
صابونی کشف شده از تپه کُناَر
صَندَل جیرفت



و از دل خاک بیرون کشند. وسایل و ظروف سنگی و مفرغی با نقش جانوران، زیگورات* و کتیبه‌های آجری از جمله این اکتشافات است. باستان‌شناسان که درباره این کتیبه‌ها تحقیق می‌کنند، هنوز موفق به خواندن آنها نشده‌اند و احتمال می‌دهند یکی از قدیمی‌ترین خط‌های دنیا باشد که تمدن جبرفت آن را اختراع کرده است.

در هیچ‌یک از این کتیبه‌ها هیچ‌یک از این کلمات را نمی‌توانیم در هیچ‌یک از این کتیبه‌ها پیدا کنیم.

فعالیت

۲- به نقشه این صفحه نگاه کنید و بگویید در پدید آمدن تمدن ایلام کدام رود نقش داشته است؟

با توجه به مطالبی که در فصل‌های پنجم تا هفتم خواندید، بگویید شرایط جغرافیایی این منطقه چه تأثیری در به وجود آمدن این تمدن داشته است.

۳- کاربرگ شماره (۱۷) مهرهای ایلامی را اجرا کنید. پاسخ‌ها عبارت است از: ران - پارچه - بانو - بقالی.

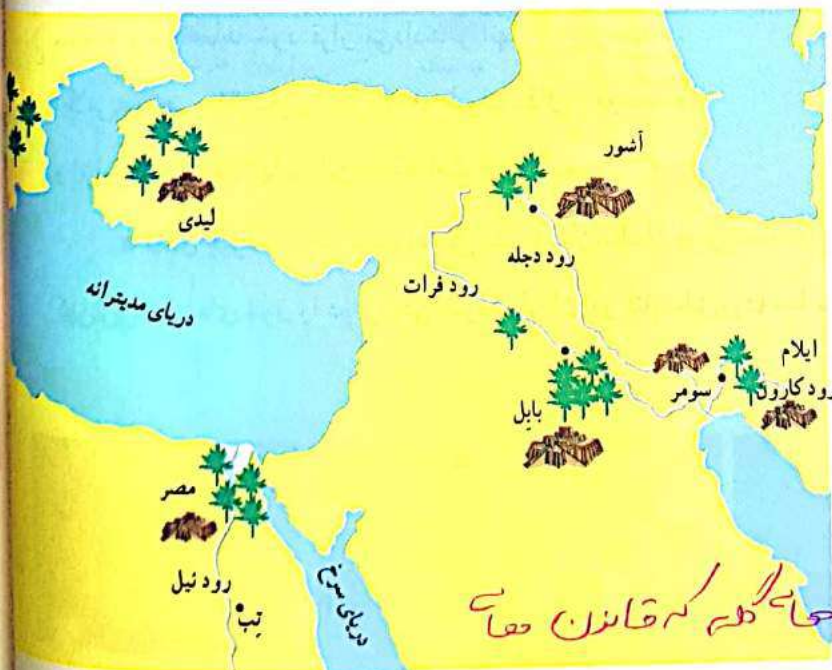
۴- نمودار «ویژگی‌های تمدن» را بخوانید. سپس به‌طور گروهبی با توجه به مطالب آن و مشاهده تصاویر مربوط به تمدن ایلام، دلیل بیاورید که ایلام یک تمدن بوده است (برای هر ویژگی، مدارکی مثال بزنید).

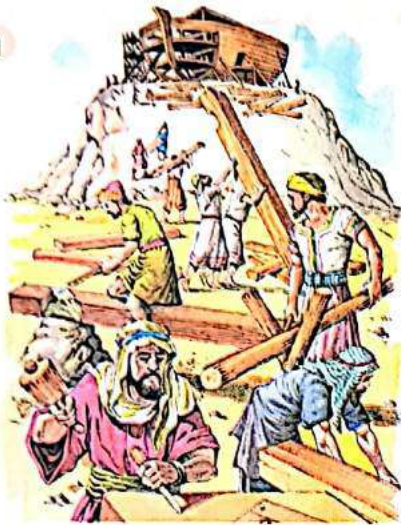
ایلامی‌ها به این دانش داشتند که تصویر زیگورات چنان به نظر می‌رسد که ایلامی‌ها خط داشتند و به تصویر خط تصویر ایلامی‌ها هم‌زمان با تمدن ایلام در ایران، در منطقه بین‌النهرین (سرزمین بین دو رود دجله و فرات) و کنار رود نیل تمدن‌های دیگری شکل گرفتند که نام و محل آنها را روی نقشه می‌بینید. این تمدن‌ها را نام ببرید و مکان آنها را روی نقشه نشان دهید.

در کتاب‌های مطالعات اجتماعی و هدیه‌های آسمان دوره ابتدایی، با سرگذشت پیامبران الهی که در این منطقه می‌زیسته‌اند آشنا شدید. دانستید که در آن زمان اگر چه مردم این نواحی در ساختن ابزار و وسایل زندگی پیشرفت کرده بودند و تمدن‌های بزرگی در کنار رودها پدید آمده بود، اما در زندگی و روابط اجتماعی آنها شرایط بدی حاکم بود.

فرمانروایان در کاخ‌های باشکوه به خوشگذرانی مشغول بودند و به مردم ظلم بسیار می‌کردند. انسان‌ها به جای پرستش خداوند یکتا، خورشید و ماه یا بت‌ها را عبادت می‌کردند و گمراه بودند. اخلاق و رفتار و قانون و مقرراتی که مردم از آن پیروی می‌کردند آکنده از جهل و گمراهی، خرافات و ظلم و ستم بود.

ایلامی‌ها حکومت داشتند و لوح‌ها را می‌نوشتند که قانون‌ها را یادشان ایلامی‌ها بر روی آن نوشته شده است.





خداوند متعال در زمان های مختلف برای هدایت مردم و نجات آنها از گمراهی و ظلم، پیامبرانی را فرستاد. دوتن از پیامبران بزرگ الهی یعنی حضرت نوح (علیه السلام) و حضرت ابراهیم (علیه السلام) در بین النهرین می زیستند.

حضرت یوسف (علیه السلام) و حضرت موسی (علیه السلام) نیز مدت زیادی در مصر بسر بردند. بعدها حضرت عیسی (علیه السلام) در زمان حکمرانی امپراتوری روم در فلسطین متولد شدند.

همه این پیامبران از جانب خداوند برای هدایت مردم برگزیده شدند. آنها با حاکمان ستمگر عصر خود مبارزه می کردند و به فرمان خداوند از آنها می خواستند دست از ستم بردارند و به آیات خداوند بیندیشند و عمل کنند. به آنها گوشزد می کردند که خداوند، بدکاران و ستمگران را نابود خواهد کرد و از مردم نیز می خواستند تا با دوری از گناهان، رفتار نیکو در پیش بگیرند و از ظالمان اطاعت نکنند.

فعالیت

۵- به تصاویر این درس توجه کنید و با همفکری یکدیگر بگویید هر یک سرگذشت کدام پیامبر الهی را نشان می دهد.

۶- به فهرست سوره های قرآن کریم مراجعه کنید :

الف) نام سوره هایی را که به نام یک پیامبر نامیده شده، استخراج کنید و بنویسید. حضرت یونس - یوسف - محمد - ابراهیم - هود -
ب) معنی آیات ۱۰۳ تا ۱۴۰ سوره اعراف را بخوانید. این آیات مربوط به سرگذشت کدام پیامبر الهی است؟ به طور خلاصه در کلاس تعریف کنید.

۷- به چند گروه تقسیم شوید. هر گروه با راهنمایی معلم درباره یکی از پیامبران الهی مطالبی گردآوری کنید. سپس نماینده گروه نتیجه تحقیق را در کلاس بخواند. فکر کنید از مطالعه زندگی پیامبران الهی به چه نکاتی پی می برید. (درس ۱ تاریخ)

۵- تصویر اول متعلق به حضرت نوح است و تصویر دوم حضرت ابراهیم و تصویر سوم مربوط به حضرت موسی است. تصویر دهم نیز مربوط به حضرت عیسی است.



واژه‌ها

فرهنگ : به مجموعه افکار و عقاید، آداب و رسوم، خط، زبان و شیوه زندگی مردم گفته می‌شود.

کتیبه : لوح‌های گلی یا سنگی بسیار قدیمی که بر روی آنها خط‌هایی نوشته‌اند.

راهنمای موزه : کسی که برای بازدیدکنندگان از موزه‌ها توضیح می‌دهد و پرسش‌های آنها را پاسخ می‌گوید.

خط زمان : نموداری که بر روی آن رویدادهای تاریخی به ترتیب زمانی و به‌طور منظم نشان داده می‌شود.

باستان‌شناس : کسی که آثار و اشیای باقی‌مانده از سکونتگاه‌های قدیمی و تمدن‌های کهن را جست‌وجو و مطالعه می‌کند.

سکونتگاه : به مکانی که انسان‌ها در آنجا به‌طور جمعی در کنار یکدیگر زندگی می‌کنند، سکونتگاه می‌گویند.

معبد : محل عبادت و پرستش.

زیگورات : بناهای خشتی و پلکانی بودند که در دوره تمدن‌های باستانی بر بلندی‌ها ساخته می‌شد و محل نیایش خدایان آنها بود. از معروف‌ترین زیگورات‌ها در ایران می‌توان زیگورات چغازنبیل در نزدیکی شوش و زیگورات جیرفت را نام برد.

برای دانلود گام به گام های دروس دیگر به Hamkelasi.ir مراجعه کنید

به کار بندیم

۱- با کمک و راهنمایی معلم، یک بنای تاریخی شهر یا استان محل زندگی خودتان را که مردم از آن بازدید می‌کنند، انتخاب و عکسی از آن تهیه کنید.

سپس به‌طور گروهی برای حفاظت از آن مکان و نحوه بازدید از آن فکر کنید و چند پیشنهاد بدهید یا دستورالعملی بنویسید.

۲- پرس‌وجو کنید. نزدیک‌ترین موزه به محل زندگی شما، چه موزه‌ای است؟ نام و نشانی آن چیست؟ چه اشیایی در آن نگهداری می‌شود؟

۳- به همراه معلم خود از یک موزه بازدید کنید و به‌طور گروهی، گزارشی از مشاهدات خودتان را بنویسید.





هم کلاسی
Hamkelasi.ir

برای دانلود گام به گام های دروس دیگری به Hamkelasi.ir مراجعه کنید

- زمان، تداوم و تغییر
- نظام اجتماعی
- فضا و مکان

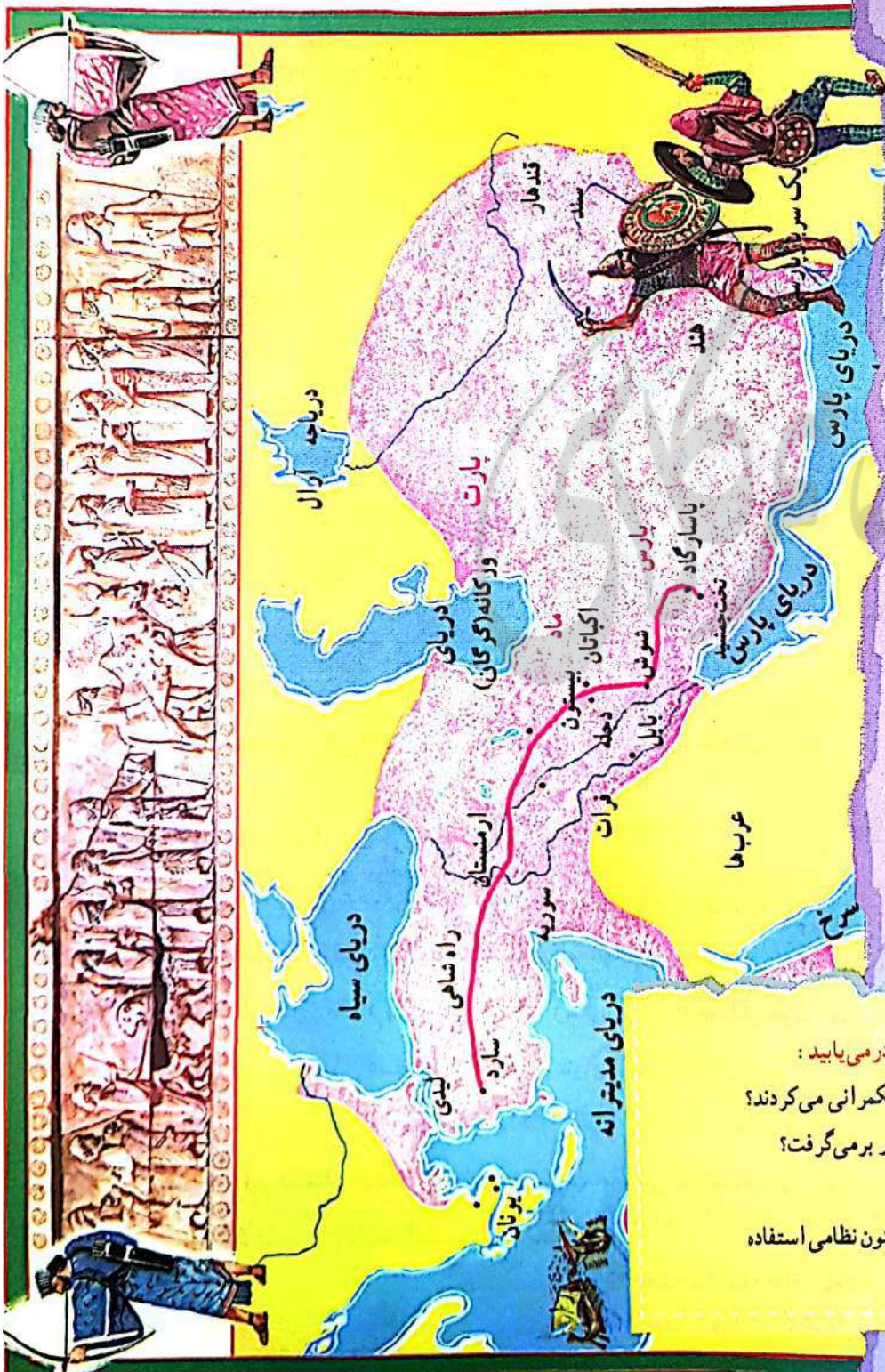
در دوران باستان، حکومت‌هایی در سرزمین ما شکل گرفتند که برخی از آنها بر سرزمین‌های بسیار پهناوری فرمان می‌راندند.

یکی از این حکومت‌ها، هخامنشیان بودند که به‌عنوان نخستین امپراتوری جهانی شناخته می‌شود. هخامنشیان بر سرزمین‌های پهناور و اقوام مختلف از چین تا شمال آفریقا حکومت می‌کردند.

اداره چنین سرزمین‌های پهناوری کار آسانی نبود. اما ایرانیان باستان آنچنان تشکیلات اداری و نظامی را به‌وجود آورده بودند که تا قرن‌ها الگو و سرمشق برای سایر کشورها به‌شمار می‌رفت.

نشا با آموختن این فصل و انجام فعالیت‌های آن درمی‌یابید:

- کدام حکومت‌های قدرتمند در ایران باستان حکمرانی می‌کردند؟
- قلمرو ایران در دوره باستان کدام نواحی را در برمی‌گرفت؟
- شیوه حکومت در ایران باستان چگونه بود؟
- ایرانیان باستان در اداره کشور، از چه ابزارها و فنون نظامی استفاده می‌کردند و چه ابتکاراتی از خود نشان می‌دادند؟



درس ۱۹ آریایی ها و تشکیل حکومت های قدرتمند در ایران



در فصل قبل خواندید که هزاران سال پیش در بخش های مختلف ایران، اقوام مختلفی زندگی می کردند و تمدن هایی در نواحی مختلف به وجود آمده بود.

برخی مورخان معتقدند که حدود چهار هزار سال پیش، مردمانی کوچ نشین که خود را «آریایی» می نامیدند از مناطق شمال دریای خزر به تدریج به سمت جنوب مهاجرت کردند. آریایی ها دولت های بزرگی در ایران تشکیل دادند و صدها سال در ایران حکومت کردند.

به نقشه توجه کنید. سه قوم بزرگ آریایی؛ مادها، پارت ها و پارس ها بودند. هر کدام از این سه قوم بزرگ در کدام بخش ایران سکونت گزیده بودند؟

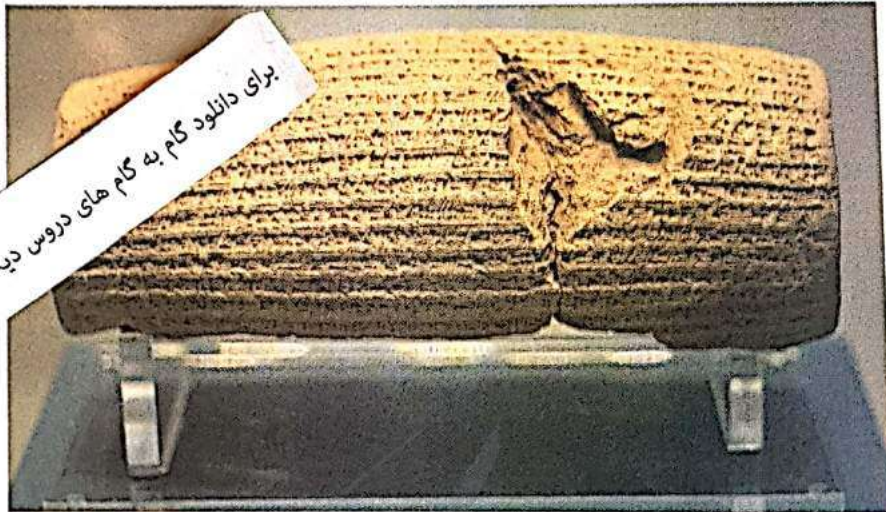
پس از مهاجرت آریایی ها به ایران سلسله* های بزرگی در ایران، حکومت کردند.

مادها، نخستین حکومت آریایی در ایران

قبایل ماد در شمال غرب و غرب ایران به صورت پراکنده زندگی می کردند. همین امر موجب شده بود که آنها ضعیف باشند و هر چه وقت یک بار همسایه های قدرتمندشان مانند آشوری ها به آنها حمله می کردند و اموالشان را به غارت می بردند. در یکی از قبایل ماد، فردی به نام دَهِیوْک^۱ زندگی می کرد که به دلیل خوش رفتاری و عدالت خواهی بین همه قبایله محبوب داشت. سرانجام سران قبایل تصمیم گرفتند او را به عنوان فرمانروا انتخاب کنند. دَهِیوْک بر فراز تپه ای در شهر هگمتانه (همدان امروزی) قلعه ای ساخت و آنجا را به پایتختی خود انتخاب کرد. مادها به تدریج قدرتمند شدند و بر دشمنان خود غلبه کردند. بدین ترتیب حکومتی قدرتمند در ایران به دست مادها پایه گذاری شد.

۱- نام دَهِیوْک در برخی از کتاب ها به اشتباه دَهاکو نوشته شده است.

در زمان هخامنشیان کشورها پاکستان، قفقاز، پاکستان، افغانستان، ترکیه، جمهوری آذربایجان، تاجیکستان، قزاقستان، عراق، سوریه، مصر، لیبی، تونس، اردن، اسرائیل و اروپای امروز قسمت‌هایی از هندوستان امروز قلمرو هخامنشیان پارس‌ها گروه دیگری از آریایی‌ها بودند. رئیس یکی از قبایل مهم پارس، فردی به نام هخامنش بود. کوروش بنیان‌گذار سلسله هخامنشیان از نوادگان هخامنش بود. کوروش توانست آخرین پادشاه مادها را در جنگی شکست بدهد و حکومت آنان را سرنگون کند. بدین



برای دانلود گام به گام های دروس دیگر به Hamkelasi.ir مراجعه کنید

منشور کوروش که هم اکنون در موزه لندن در کشور انگلستان نگهداری می‌شود و پژوهشگران موفق شده‌اند، آن را بخوانند.

فعالیت

- ۱- یک اطلس جغرافیایی به کلاس بیاورید. به نقشه قلمروی هخامنشیان در صفحه ۱۲۶ کتاب توجه کنید و سپس بگویید کدام یک از کشورهای امروزی، در زمان هخامنشیان جزء قلمرو ایران بودند.

کوروش در دوران حکومت خود، پیروزی‌های زیادی به دست آورد. او بابل (عراق امروزی) و لیدی (ترکیه امروزی) را تصرف کرد و قلمرو ایران را از خلیج فارس تا دریای مدیترانه گسترش داد. کوروش پادشاهی خردمند بود و با مردم سرزمین‌هایی که فتح می‌شدند با نرمی و عدالت رفتار می‌کرد. موزه‌خان این موضوع را از روی منشوری که از وی به جا مانده است دریافته‌اند. بعد از کوروش، پادشاهان دیگری از هخامنشیان به سلطنت رسیدند که معروف‌ترین آنها «داریوش بزرگ» است. او زمانی به سلطنت رسید که در بیشتر قلمرو هخامنشیان، شورش‌ها و نابسامانی‌هایی شکل گرفته بود. داریوش با عزم و اراده با شورشیان جنگید و آنها را شکست داد و موفق شد دوباره حکومت هخامنشیان را قدرتمند سازد. پس از این پیروزی‌ها، داریوش دستور داد تا نقش برجسته‌ای به یاد پیروزی‌های او در جنگ با دشمنان بر دامنه کوه بیستون حجاری کنند.

به طور کلی در زمان کوروش و داریوش، قلمرو جغرافیایی هخامنشیان، بیشتر کشورهای مهم آن‌روز را در بر می‌گرفته است. به همین دلیل می‌توان از حکومت هخامنشی به عنوان نخستین امپراتوری جهانی یاد کرد.



سنگ نگاره و کتیبه داریوش هخامنشی در بیستون: داریوش در کتیبه بیستون از ۲۲ ایالت تحت فرمان خود نام برده است، مانند پارس، خوزیا (خوزستان)، بابل، مصر، اریابه (عربستان)، ارمنیا (ارمنستان) و ...

فعالیت

۲- به تصویر نقش برجسته بیستون دقت کنید. به نظر شما چرا شاهان دستور می دادند چنین نقش برجسته هایی روی سنگ ها

کنده شود؟
 کهنه و هدف جنگ در ایران باستان از ترس نقش برجسته ها می تواند نوعی اعلام
 سلوکیان، حکومتی بیگانه
 در زمان هخامنشیان، جنگ های متعددی بین ایران و یونان رخ داد. در یکی از این جنگ ها سپاهیان هخامنشی آن را برای مدت کوتاهی تصرف کردند. هنگامی که فرماندهی به نام اسکندر مقدونی در یونان به قدرت رسید، حکومت هخامنشی ضعیف و ناتوان شده بود. اسکندر از این موقعیت استفاده کرد و یونانیان را به انتقام جویی از ایرانیان فرا خواند. سپاهیان تحت فرمان او در چند جنگ، سپاه هخامنشی را شکست دادند و ایران را فتح کردند. در نتیجه حمله اسکندر، بسیاری از شهرهای ایران از جمله تخت جمشید به آتش کشیده شد.

اسکندر علاوه بر ایران، مصر و قسمت هایی از هندوستان را تصرف کرد. او سرانجام در جوانی و در اوج کشورگشایی بر اثر بیماری در گذشت.

پس از مرگ اسکندر، قلمرو پهناور او میان سردارانش تقسیم شد. ایران به دست سلوکوس، یکی از سرداران او افتاد. وی سلسله سلوکیان را تأسیس کرد.



سرپس اسکندر مقدونی



سکه با نقش اسکندر مقدونی

ایرانیان سلوکیان را بیگانه می‌شمردند و به شکل‌های مختلف با آنان مخالفت و مبارزه می‌کردند.

اشکانیان و بیرون راندن بیگانگان



مجسمه مرد پارتی (اشکانی)

همان‌طور که پیش‌تر خواندید، پارت‌ها نیز یکی از اقوام آریایی بودند. رئیس یکی از قبایل پارت ملقب به «اشک» یا «آشک» با هدف مقابله با سلوکیان، پارتیان و دیگر اقوام ایرانی را متحد کرد. او با استفاده از اختلافات سلوکیان توانست قسمت‌هایی از ایران را آزاد کند. مورخان وی را مؤسس سلسله اشکانی^۱ می‌دانند.

جانشینان اشک به مبارزه با سلوکیان ادامه دادند و موفق شدند به تدریج سایر مناطق ایران را نیز از سلطه سلوکیان نجات دهند. به این ترتیب در زمان فرمانروایی مهرداد دوم، حکومت اشکانی به امپراتوری قدرتمندی تبدیل شد. اشکانیان پس از آن به مدت چندین قرن با تمام توان در برابر هجوم سپاه نیرومند روم ایستادند و اجازه ندادند بار دیگر بیگانگان بر میهن ما مسلط شوند.

ساسانیان، آخرین حکومت ایران باستان

آخرین حکومت پیش از ورود اسلام به ایران سلسله ساسانیان است. اردشیر بابکان از خاندان ساسان، مؤسس این سلسله است که بر علیه اشکانیان قیام کرد. یکی از مهم‌ترین پادشاهان ساسانی، شاپور اول است. در زمان او وسعت قلمرو ایران بسیار زیاد شد. او توانست امپراتور روم (والریانوس) را شکست دهد.

با حمله اعراب مسلمان و شکست‌های متعدد سپاهیان ساسانی، سرانجام با قتل یزدگرد سوم آخرین پادشاه ساسانی، این سلسله در سال ۶۵۱ میلادی به پایان رسید. با ورود اسلام به ایران دوره جدیدی از تاریخ ایران پایه‌گذاری گردید. شما در سال آینده با فتح ایران و چگونگی پذیرش و علل استقبال مردم ایران از دین اسلام آشنا می‌شوید.

۱- چون لقب شاهان اشکانی، اشک بود، این سلسله به اشکانیان مشهور است.

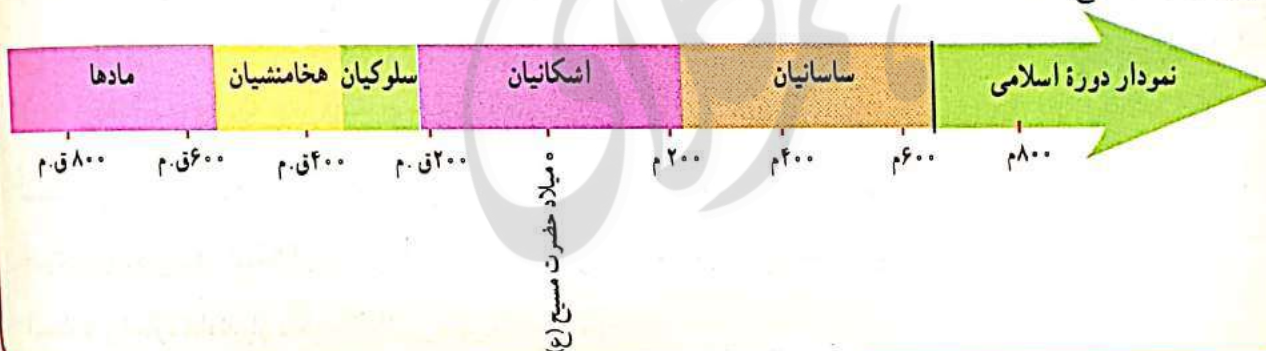


سنگ نگاره پیروزی شاپور ساسانی بر والرین امپراتور روم در نقش رستم



خرابه های طاق کسرا که امروز در کشور عراق قرار دارد.

نکته: در سال های قبل خواندید که مبدأ تاریخ ما مسلمانان هجرت پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) از مکه به مدینه است و به آن تاریخ هجری گفته می شود. مورخان برای تعیین زمان رویدادهای پیش از اسلام از تقویم میلادی استفاده می کنند. مبدأ تقویم میلادی تولد حضرت مسیح (علیه السلام) است و نشانه اختصاری آن حرف «م» است. برای تعیین زمان رویدادهای قبل از میلاد حضرت مسیح (علیه السلام) نیز تقویم میلادی به صورت معکوس و با علامت اختصاری «ق.م» به کار می رود. برای مثال ۸۰۰ ق.م، بیانگر هشتصد سال پیش از میلاد مسیح است.



برای دانلود گام به گام های دروس دیگری به Hamkelasi.ir مراجعه کنید.

فعالیت

- ۳- خواندن خط زمان: بیشترین مدت زمان حکومت مربوط به کدام سلسله است؟ کدام سلسله ها به ترتیب در ایران حکومت کردند؟ **الف) اشکانیان** **ب) ساسانیان** **ج) ساسانیان** **د) اشکانیان**
- ۴- الف) هم اکنون در کدام سال میلادی به سر می برید؟ **ب) از تأسیس حکومت اشکانی در ۲۴۸ ق.م چند سال می گذرد؟**
پ) شاپور ساسانی در ۲۶۰ م. والرین امپراتور روم را شکست داد و به اسارت گرفت. محاسبه کنید چند سال پیش، این رویداد به وقوع پیوسته است.
 $260 - 248 = 12$ $2020 + 248 = 2268$
- ۵- چرا مردم ایران سلوکیان را نمی پذیرفتند و با آنها مخالفت می کردند؟
- ۶- کاربرگ شماره (۱۸) قهرمانان ایران باستان را در کلاس تکمیل کنید.

۱۲۲ زیرا از نظر مردم ایران، سلوکیان یونانی و بیگانه به شمار می رفتند و قدرت بیشتر بر ایران و ایرانیان مسلط شده بودند. همچنین از نظر مذهبی نیز میان ایرانیان و یونانیان بود. اختلاف بسیاری وجود داشت و باورها و عقاید و رسوم مردم ایران با فرهنگ و باورهای یونانیان بود.

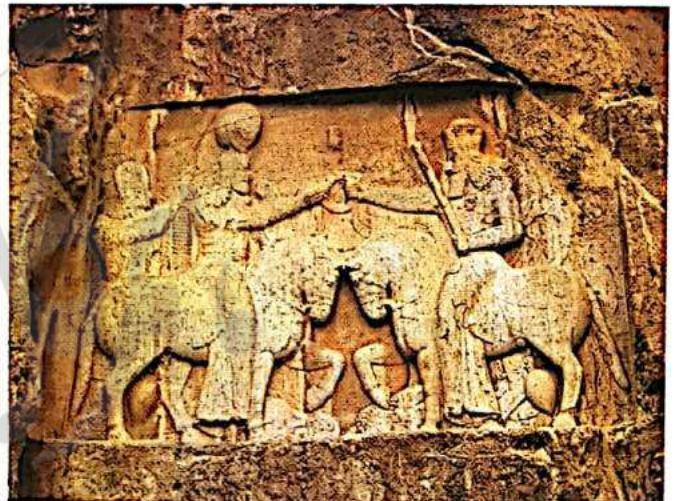
درس ۲۰ امپراتوری های ایران باستان چگونه کشور را اداره می کردند؟

نوع حکومت

در ایران باستان شیوه حکومت پادشاهی بود. شاهان در ابتدای سلطنت در حضور بزرگان کشور، تاج گذاری می کردند و در کاخ بر تخت می نشستند. شاه قدرت مطلق داشت و همه باید از او فرمان می بردند. حکومت موروثی بود و معمولاً از پدر به پسر به ارث می رسید. البته گاهی بر سر جانشینی شاه و به دست آوردن قدرت، اختلافات شدیدی پیش می آمد و حتی منجر به کشتن افراد و جنگ و خون ریزی می شد.



نقش برجسته داریوش در تخت جمشید



نقش برجسته بخشیدن حلقه ناهای از سوی اهورا مزدا به اردشیر ساسانی (نقش رستم)

شاهان ایران باستان خود را برگزیده آسمان و نماینده اهورامزدا* می دانستند و معتقد بودند که به حکم او فرمان می رانند. در اغلب کتیبه های به جای مانده، جمله هایی که این موضوع را نشان بدهد، وجود دارد.

کتیبه داریوش در بیستون :

[illegible]

داریوش شاه گوید: به خواست اهورامزدا من شاه هستم. اهورا مزدا شاهی را به من عطا فرمود.

البته این عقیده هم وجود داشت که اگر شاه از مسیر قانون و عدالت منحرف شود حمایت اهورایی از او گرفته می‌شود و بزرگان و موبدان* می‌توانستند او را عزل یا برکنار کنند.

برخی مقام‌های مهم حکومتی و وظایف آنها



وزیر بزرگ	مهم‌ترین مقام بعد از شاه و مسئول کارهای اداری مملکت بود.
رئیس دربار یا تشریفات	مسئول رسیدگی به کارهای کاخ شاهی (مراسم و جشن‌های مختلف، انبار و ذخیره کردن محصولات غذایی در کاخ، توزیع جیره* کارکنان، نظارت بر کار هنرمندان، صنعتگران داخل کاخ و...) بود.
منشیان و دبیران	کارهای اداری و مالی و نوشتن نامه‌ها بر عهده آنها بود و گاه به چند زبان آشنایی داشتند.
مأموران مخفی شاه	اولین بار در زمان داریوش افرادی به عنوان مأمور مخفی انتخاب شدند که به آنها چشم و گوش‌های شاه می‌گفتند. مأموران مخفی شاهان از قسمت‌های مختلف کشور گزارش تهیه می‌کردند و به شاه می‌دادند.

از آنجا که در مملکت همچنان در امپراطوری ایران باستان افراد آشنایی با خط و زبان و مذهب متفاوت و

فعالیت متنوع حضور داشتند و توسط حکومت‌ها به رسمیت شناخته شده بودند، لازم بود منشیان

دبیران با خط و زبان‌ها گوناگون در درون مملکت امپراطوری آشنایی داشته باشند تا بتوانند

۳- بعضی از منشیان و دبیران به چند زبان و خط آشنایی داشتند. چرا؟
نام‌های وارده و صادره را بنویسند.

۴- حدس بزنید: چشم و گوش‌های شاه چه موضوعاتی را به شاه خبر می‌دادند؟
حدس بزنید که با اصناف امپراطوری و با شخص پادشاه ارتباط داشت.



برای دانلود گام به گام های دروس دیگری به Hamkelasi.ir مراجعه کنید



چند نمونه مهرهای مخصوص صاحب منصبان دوره هخامنشی

تقسیمات کشوری

به نظر می‌رسد ایرانیان از نخستین کسانی بودند که تقسیم سرزمین به بخش‌های مختلف را ابداع کردند. برای مثال، داریوش کشور را برای اداره بهتر به ۲۳ قسمت، تقسیم کرده بود که به هر قسمت ایالت می‌گفتند. برای هر ایالت یک شهریان انتخاب می‌کردند که معمولاً از مقام‌های حکومتی یا اعضای خانواده شاه بود.

پایتخت حکومت‌ها در ایران باستان

مادها	همدان (هگمتانه)
هخامنشیان	شوش (پایتخت زمستانی) همدان (پایتخت تابستانی) تخت جمشید بابل
اشکانیان	صد دروازه (دامغان) و تیفون
ساسانیان	گور (فیروزآباد) و تیفون

هر بخش، از مرکز فرماندهی یا پایتخت، دستور می‌گرفت و موظف بود همه کارها را طبقه‌بندی کند.

برای دانلود گام به گام های دروس دیگر به Hamkelasi.ir مراجعه کنید

پایتخت‌ها

پادشاهان، شهری را به عنوان پایتخت انتخاب می‌کردند. پایتخت‌ها معمولاً شهرهای بزرگ و پرجمعیت بودند و شاهان در آنها کاخ‌های بزرگ و بناهای عظیم می‌ساختند.

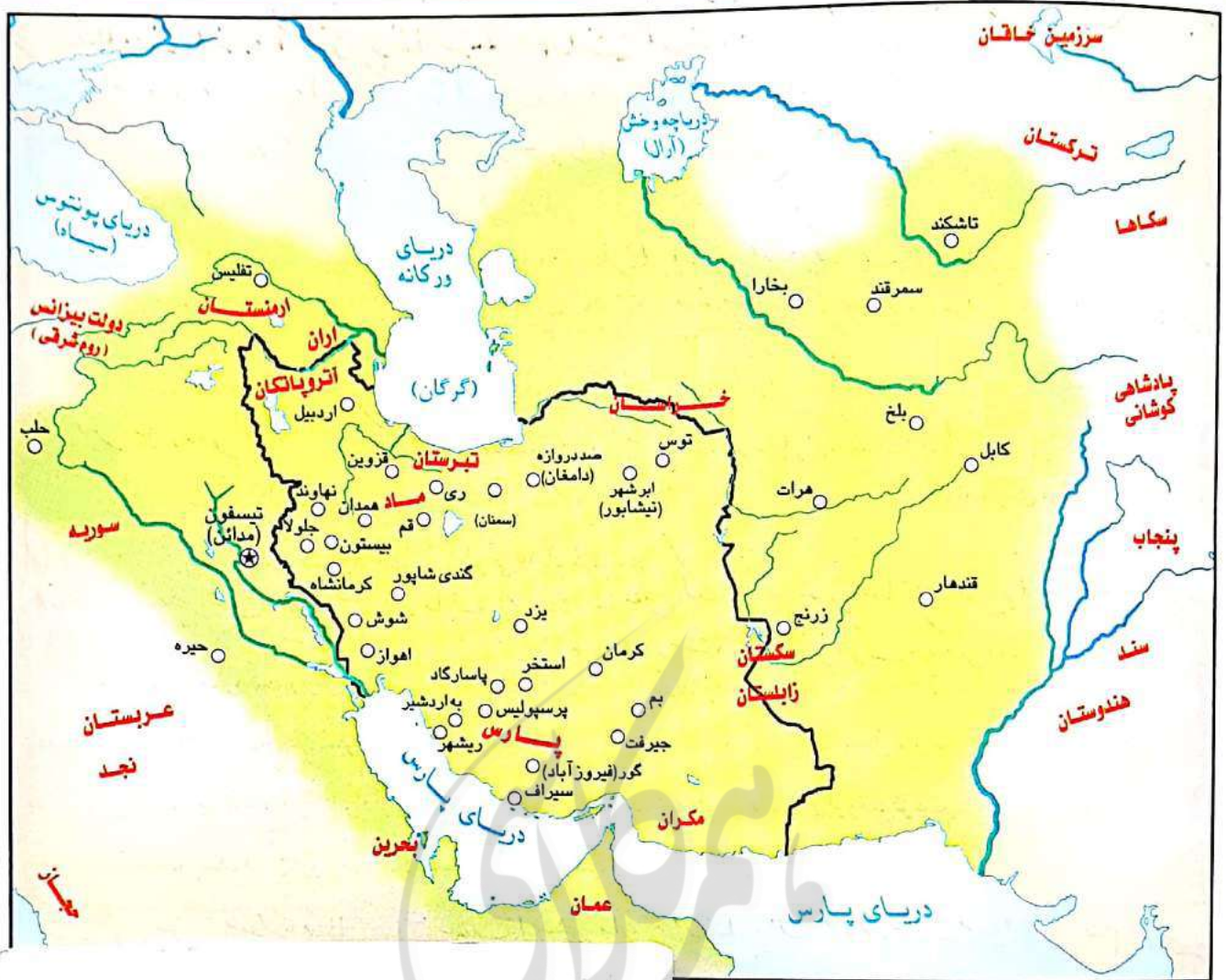
فعالیت

۵- به نقشه قلمرو ایران در زمان هخامنشیان و ساسانیان توجه کنید. الف) قلمرو کدام حکومت وسیع‌تر بوده است؟
ب) دور شهرهایی که در آن زمان پایتخت بوده‌اند، خط بکشید.

نقشه‌ها را در ۱۲۵ و ۱۲۶



راهنما: قلمرو هخامنشیان (سبز)، مرز ایران کنونی (زرد)، شهرهای بزرگ (دایره)



برای دانلود گام به گام های دروس دیگر به Hamkelasi.ir مراجعه کنید

راهنما

○ شهرهای بزرگ ⊗ پایتخت مرز ایران کنونی قلمرو ساسانیان

سپاه و قدرت نظامی

سرزمین ایران به دلیل موقعیت مهم جغرافیایی، همواره از شرق و غرب در معرض هجوم دشمنان بود. از سمت غرب، دولت‌های یونان و روم به قلمرو ایران دست‌اندازی می‌کردند و از سمت شرق اقوام بیابانگرد به ایران هجوم می‌آوردند. به همین دلیل حکومت‌های ایران باستان سپاه و نیروی نظامی مجهز و نیرومندی به‌وجود آورده بودند تا از مرزهای ایران دفاع کنند. سپاه از نیروی پیاده‌نظام و سواره‌نظام تشکیل می‌شد.

شاهان نیز از دوره نوجوانی، آموزش‌های نظامی می‌دیدند و در برخی جنگ‌ها، خودشان فرماندهی جنگ را بر عهده می‌گرفتند. اشکانیان (پارتیان) در تاریخ جهان به جنگاوری مشهور بودند و مهارت زیادی در سوارکاری و تیراندازی داشتند.

۷- لباس پیاده نظام سبک‌تر بوده است تا بتواند چالاک‌تر حرکت کند. سپر و نیزه یا شمشیر کمان سلاح او بوده است. سواره نظام علاوه بر نیزه و سلاح اسب‌دراشتن کلاه خد، زره آهنی و نقاب به هم داشته است.

لشکرش (دین) خاصه احاطه گرفته است در جهان امروز نیز جهان آینده ها و وجود دارد و اگر چه جهان فعالیت چون اختلاعات مرز و نظایر آن مطرح می‌شود و تسلط بر منابع و ذخایر کشور

۶- گفت و گو کنید: چرا در آن زمان جنگ‌های بزرگی بین حکومت‌ها در می‌گرفت؟ هدف از لشکر کشی‌ها چه بود؟ به نظر شما هدف از جنگ‌ها و لشکر کشی‌ها در جهان امروز چیست؟ و راه‌های تجاری بیشتر لشکر کشی‌ها و جنگ‌ها را در دوره باستان منظور دستاویز به منابع اقتصادی و تقسیم قلمرو و در مواردی نیز اقتصادها

۷- به تصویر روبرو دقت کنید و بگویید لباس و تجهیزات سواره نظام و پیاده نظام چه فرقی داشت؟

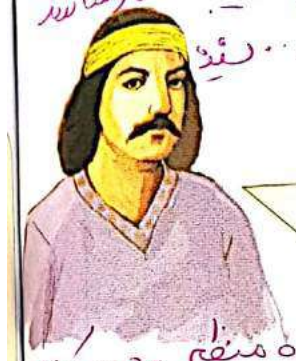
۸- پرس و جو کنید جنگ یا عملیات پارتیزانی چه نوع جنگی است و چرا به این نام مشهور است. نتیجه را به کلاس بیاورید.

نبرد پارتیزانی یا هیریکس به گفته درسخ سئیده از جنگ‌ها دسته‌های غیر منظم از روستا

ایرانیان باستان، ابتکارات زیادی در زمینه تشکیل سپاه و فنون نظامی داشتند. بعضی از این ابتکارات برای اولین بار در

ایران استفاده شد و بعدها سایر کشورها آنها را از ایرانی‌ها یاد گرفتند.

از طریق مشی‌چین‌ها سریع یا کمین‌ها غافلگیر کننده به نیروهای دشمن آسیب می‌رسانند



یکی از ابتکارات بزرگ داریوش هخامنشی این بود که علاوه بر سپاه معمولی، یک «سپاه جاویدان» هم تشکیل داده بود. تعداد افراد سپاه جاویدان ده هزار نفر بود که به گروه‌های ده نفره تقسیم می‌شد. به این سپاه، جاویدان یا همیشگی می‌گفتند چون هرگاه یکی از افراد از بین می‌رفت یک فرد جنگاور دیگر که ذخیره بود جای او را می‌گرفت و تعداد آنان کاسته نمی‌شد. در آن دوره، خدمت در سپاه جاویدان، بزرگ‌ترین آرزوی جوانان پارسی بود.

جنب و نریز سواره نظام‌ها سبک اسلحه پارتی است که در برابر سپاه منظم و محض سواران احاطه قدرت معصب شد پارت‌ها بیرون‌ها را به دست آوردند



نقش برجسته سربازان سپاه جاویدان در تخت جمشید



یکی دیگر از ابتکارات ایرانی‌ها، اختراع «ارابهٔ *داس‌دار» بود. این ارابه در هر سمت خود به شمشیرهای تیز و کاردهای داس‌مانند مجهز بود و هنگام حرکت از دو طرف، هر چیزی را بر سر راه اسب‌ها تکه‌تکه می‌کرد.

همچنین به دستور کوروش گردونه‌ها یا برج‌های بلند و چوبی و چرخدار ساخته بودند. این برج‌ها متحرک بودند و در داخل آنها کمانداران قرار می‌گرفتند و از بالای برج‌ها در

موقع لزوم به دشمن تیراندازی می‌کردند. این برج‌ها توسط تعداد زیادی اسب کشیده می‌شدند.

ایرانیان باستان نیروی دریایی داشتند و کشتی‌های آنها از خلیج پارس تا دریای مدیترانه در رفت و آمد بودند.

فعالیت

۹- به نظر شما کدام یک از ابتکارات نظامی ایران باستان جالب‌تر است؟ چرا؟
سؤال داور است و کاملاً به دانش‌م
شخص دانش‌آموزان سببی دارد.



واژه‌ها

امپراتوری: حکومت قدرتمندی که در رأس آن پادشاهی قرار دارد و بر ممالک و نواحی مختلف حکمرانی می‌کند.

امپراتور: پادشاه قدرتمندی که در سرزمین‌ها و قلمروهای وسیعی سلطنت کند.

سلسله: خاندان، افراد یک خانواده یا خاندان که یکی پس از دیگری سلطنت می‌کنند.

اهورامزدا: خدای یگانه در ایران باستان؛ اهورا به معنی آفریننده و مزدا یعنی دانا و آگاه

موبدان: روحانیون زرتشتی در ایران باستان

جیره: مقدار معینی خواربار، غذا یا کالای مورد نیاز که در زمان‌های معینی مثلاً روزانه، هفتگی، ماهانه و ... به

کسی بدهند.

ارابه: کالسکه‌ای که معمولاً دو چرخ داشت و یک یا دو اسب آن را می‌کشید. از ارابه‌ها در جنگ‌ها یا مراسم

مختلف استفاده می‌شد.

برای دانلود گام به گام های دروس دیگر به Hamkelasi.ir مراجعه کنید.

به کاربندیم

۱- اگر به مدل‌سازی و کاردستی علاقه دارید، با همکاری دوستانان، مدلی (نمونکی) از یکی از ابتکارات نظامی ایرانیان باستان بسازید و در کلاس یا یکی از جشن‌های مدرسه به نمایش بگذارید.

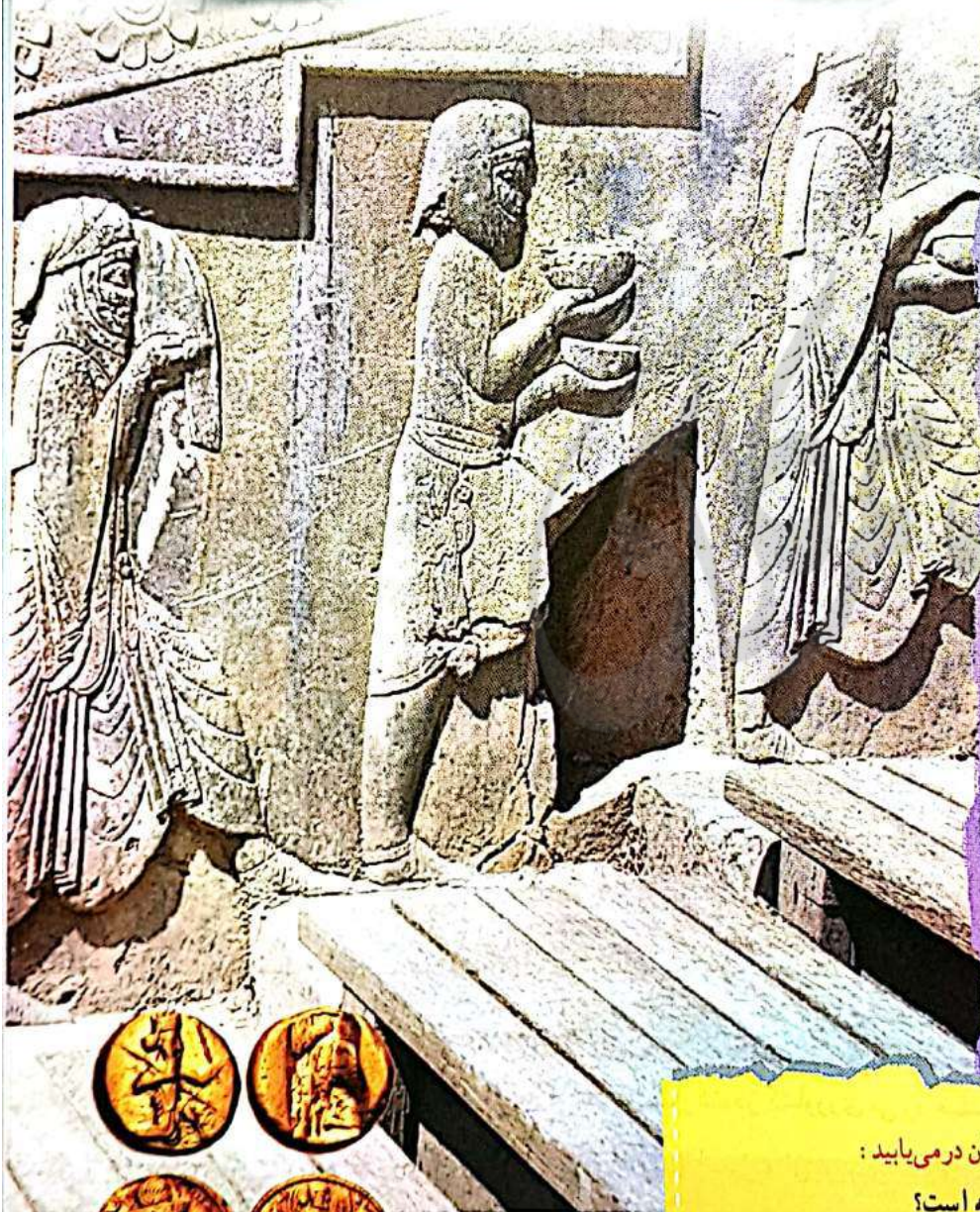
۲- با استفاده از دانشنامه شبکه رشد (www.roshd.ir) یا کتاب‌هایی که برای کودکان و نوجوانان منتشر شده است دربارهٔ دو سردار دلاور ایران باستان که از کشور در برابر حمله دشمن دفاع کردند (آریو برزن و سورنا) تحقیق کنید و نتیجه را به کلاس بیاورید.



هم کلاسی
Hamkelasi.ir

اوضاع اجتماعی - اقتصادی ایران باستان

برای دانلود گام به گام های دروس دیگر به Hamkelasi.ir مراجعه کنید



فصل

حوزه های موضوعی:

- زمان، تداوم و تغییر
- نظام اجتماعی
- فرهنگ و هویت
- منابع و فعالیت های اقتصادی
- فضا و مکان

مورخان فقط شرح حال و اقدامات شاهان و جنگ های حاکمان را مطالعه نمی کنند، بلکه به اوضاع اجتماعی و اقتصادی، یعنی زندگی مردم و چگونگی معیشت آنان نیز توجه می کنند. روابط اجتماعی، چگونگی گذراندن زندگی و کسب و کار مردم در گذشته از موضوعات جذاب تاریخی است و خیلی از افراد کنجکاو هستند تا درباره آن بدانند. شاید شما هم جزء این گروه باشید. در این فصل شما با برخی نظرات مورخان درباره روابط اجتماعی و اقتصادی ایران باستان آشنا می شوید.

شما با آموختن این فصل و انجام فعالیت های آن در می یابید:

- خانواده در ایران باستان چه ویژگی هایی داشته است؟
- روابط اجتماعی در ایران باستان چگونه بوده است؟
- ایرانیان باستان چگونه معاش خود را تأمین می کردند؟
- مهم ترین دستاوردها و ابتکارات ایرانیان باستان در فعالیت های اقتصادی چه بود؟

اوضاع اجتماعی ایران باستان

درس ۲۱

به طور کلی، از اوضاع و احوال مردم ایران باستان شواهد و مدارک اندکی به جای مانده است. با این حال مورخان توانسته‌اند با بررسی همین آثار به جامانده تاحدودی به اوضاع اجتماعی آن دوره پی ببرند.

خانواده

در ایران باستان خانواده، هسته اولیه جامعه را تشکیل می‌داد. ازدواج در نزد ایرانیان یک تکلیف دینی و پیمان مقدس بود. به همین دلیل اگر کسی عمداً از ازدواج سرباز می‌زد، گناهکار شمرده می‌شد. همچنین مردان، زمانی می‌توانستند مقام و منصبی بگیرند که همسر داشته باشند. در ایران باستان، پدر به عنوان سرپرست خانواده نقش مهمی داشت و اجرای مراسم مذهبی و حفظ امنیت خانواده برعهده او بود.



استفاده از آئینه و شمعان در مراسم ازدواج یکی از رسوم به جا مانده باستان است. در آن دوره در مراسم ازدواج از آینه به عنوان نماد صداقت در زندگی مشترک استفاده می‌کردند و در شمعان‌ها و آشنایه می‌افروختند، زیرا معتقد بودند نور و روشنایی نشانه اهورامزداست. آتش، سبب، انار، سنجید، تخم مرغ و ریختن اسپند در آتش نیز مرسوم بود.

ازدواج معمولاً خوشاوندی و درون گروهی بود؛ یعنی اغلب سعی می‌کردند با افرادی از دودمان * خود ازدواج کنند تا با آنها هم خون باشند و خصوصیات آن دودمان را حفظ کنند.

ایرانیان باستان برای اولاد پسر ارزش خاصی قائل بودند. این موضوع به خصوص برای شاهان و درباریان که سلطنت موروثی داشتند، اهمیت زیادی داشت. در آن دوره چند همسری نیز وجود داشت و افراد توانگر و ثروتمند چند زن داشتند.

در ایران باستان، خانواده‌ها بیشتر مواد مورد نیاز خود چون خوراک و پوشاک و ابزار را خودشان در خانه تولید می‌کردند. زنان در کنار مردان به نخ رسی، پارچه بافی، قالی بافی و مشارکت در کشاورزی می‌پرداختند.

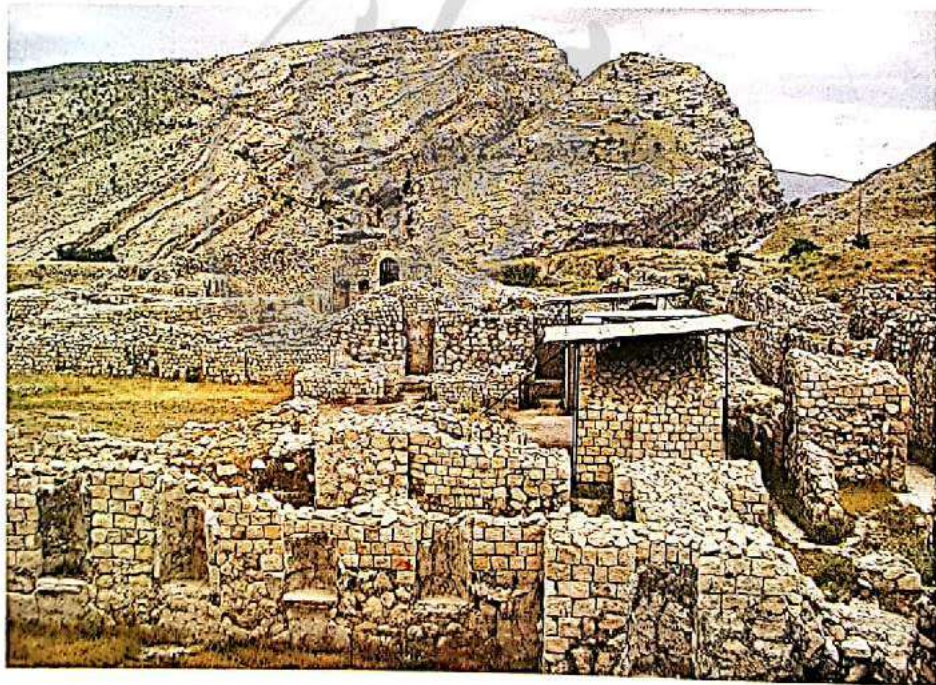
خانواده‌ها همچنین مرکز تربیت و آموزش بودند و اصول و ارزش‌های اخلاقی چون راستگویی، امانت داری، میهن دوستی و وفای به عهد و پیمان را به اعضای خانواده خود می‌آموختند. پدران، شغل خود را به پسران یاد می‌دادند همچنان که مادران به عنوان کدبانوی خانواده، رسوم خانه داری را به دختران آموزش می‌دادند.

فعالیت

۱- متن را بخوانید. همفکری کنید و چند شباهت خانواده امروزی را با خانواده ایران باستان پیدا و بیان کنید. **اهمیت داشتن ازدواج در تمدن خانواده، سرپرست بودن پدر، یارگیری برخی مهارت ها را هم در مختلف از پدر و مادر در زندگی روستایی و شهری اغلب وسایل و کارها ها امروز به قدرت مشاهده می شود.**

پیش از این خواندید، آریایی ها که به ایران مهاجرت کردند، قبیله های کوچ نشین بودند که به تدریج یکجانشین شدند. در دوره ایران باستان، اغلب مردم در روستاها زندگی می کردند و کشاورزان بیشترین جمعیت آن زمان را تشکیل می دادند. البته تعدادی قبایل نیز در گوشه و کنار سرزمین ما زندگی می کردند. تا قبل از سلسله ساسانیان، شهرهایی در قلمرو ایران ساخته شدند، اما تعدادشان زیاد نبود. این شهرها بیشتر محل زندگی شاهان و مأموران حکومت بود. در دوره ساسانیان، فرمانروایان شهرهای زیادی بنا کردند و جمعیت شهری به طور چشمگیری افزایش یافت.

در این شهرها علاوه بر مأموران حکومتی، صنعتگران، بازرگانان و پیشه‌وران نیز زندگی می کردند.



بقایای شهر بیشاپور در نزدیکی کازرون

فعالیت

۲- کاربرگه شماره (۱۹) شهرهای ایران باستان را کامل کنید. ۱۲۵ ۱۲۴

نابرابری اجتماعی

در گذشته های دور اغلب جوامع و تمدن های باستانی، نظام طبقاتی داشتند. در فصل قبل خواندید که پس از یکجانشینی، تقسیم کار اجتماعی پدید آمد و افراد در گروه های مختلف شغلی دسته بندی شده بودند.

با تشکیل امپراتوری های بزرگ و تمرکز قدرت و ثروت در دست شاهان و شاهزادگان و سایر مقام های حکومتی، به تدریج اختلاف طبقاتی در جامعه به وجود آمد و طبقات اجتماعی امتیازات و حقوق متفاوتی به دست آوردند.

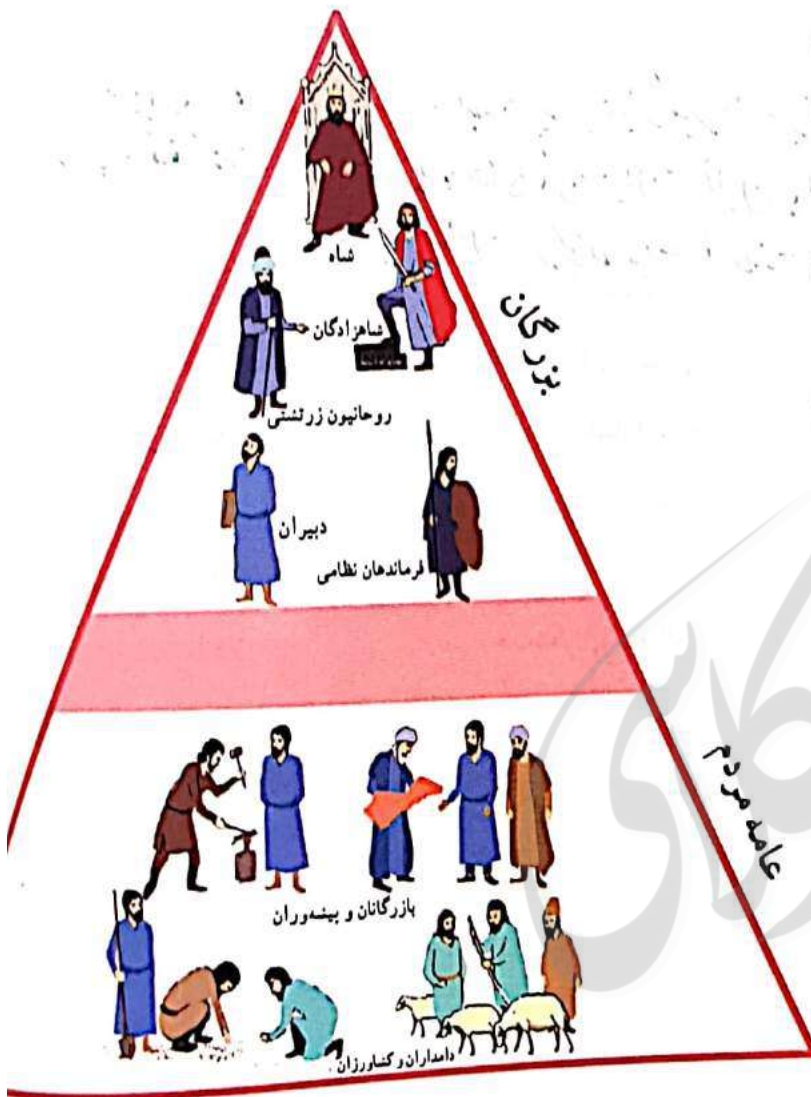
اختلافات طبقاتی در دوره ساسانیان به اوج رسید و جامعه طبقاتی این دوره بسیار تبعیض آمیز بود. به طور کلی جامعه به دو طبقه بزرگان و عامه مردم تقسیم می شد:

۱- شاه و شاهزادگان، روحانیون زرتشتی (موبدان)، فرماندهان نظامی و دبیران به عنوان اشراف و بزرگان شناخته می شدند.

۲- پیشهوران، بازرگانان و کشاورزان و دامداران نیز عامه مردم محسوب می شدند.

در این جامعه، اشراف و بزرگان از حقوق و امتیازات زیادی برخوردار بودند. آنها زمین ها و ثروت های فراوان داشتند اما از پرداختن مالیات معاف بودند. از حق تحصیل و آموزش برخوردار بودند و خود را صاحب جان و مال مردم می دانستند. کشاورزان با آنکه اکثریت جامعه را تشکیل می دادند و فعالیت اقتصادی مهم بر دوش آنها بود، از بسیاری از حقوق اجتماعی محروم بودند. شرایط تحصیل برای عامه مردم سخت و دشوار بود. بار سنگین مالیات بر دوش آنها بود و در جنگ ها، سپاه پیاده نظام را تشکیل می دادند. اگر کسی از جنگ فرار می کرد به شدت مجازات می شد.

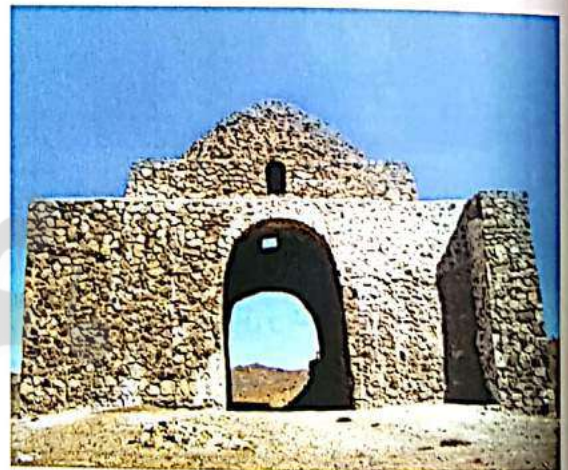
در این دوره، موبدان زرتشتی که خود جزء طبقه بزرگان بودند از این اختلاف طبقاتی حمایت می کردند و در دستگاه حکومتی



نفوذ زیادی داشتند. در جامعه طبقاتی، رفتن از طبقه‌ای به طبقه دیگر بسیار سخت و تقریباً ناممکن بود. یعنی فرزند کشاورز می‌بایستی تا ابد کشاورز بماند. همچنان‌که اشراف زادگان همیشه در گروه اشراف می‌ماندند. افراد از طبقه محروم نمی‌توانستند با بزرگان ازدواج کنند. لباس و مسکن طبقات نیز متفاوت بود. در شهرها پیشه‌وران و کشاورزان نمی‌توانستند در محله خاص بزرگان سکونت کنند و به ناچار در حومه* شهرها ساکن می‌شدند. در دوره ساسانی طبقات مختلف حتی آتشکده*های جداگانه‌ای داشتند. این وضع طبقاتی بر روابط، آداب و معاشرت مردم نیز تأثیر گذاشته بود.



نقش برجسته کرتیر، موبد معروف دوره ساسانی در نقش رجب



بقایای آتشکده بازه هور، راه مشهد به تربت حیدریه، از آتشکده های دوره ساسانیان.

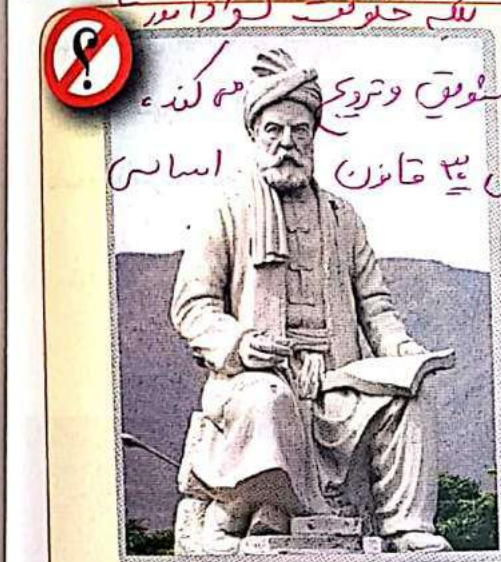
هرودوت* نوشته است: ایرانی‌ها وقتی در کوچه به هم می‌رسیدند روبوسی می‌کردند و اگر با یکدیگر تفاوت طبقاتی داشتند افراد عامی می‌بایستی در برابر اشراف و بزرگان زانو می‌زدند.



در دوره ایران باستان، شاهان و شاهزادگان زندگی بسیار پرتجملی داشتند و در کاخ‌ها به خوشگذرانی می‌پرداختند. برای مثال خسرو پرویز تاجی داشت که مقدار زیادی طلای خالص در آن به کار برده شده بود و مرواریدهای آن به اندازه تخم گنجشک بودند. در آن دوره، تاج سنگین را از سقف آویزان می‌کردند و شاه زیر آن می‌نشست. خسرو پرویز شطرنجی داشت که مهره‌های آن از یاقوت و زمرد بود و بر تختی می‌نشست که از عاج فیل درست شده و زنده‌های آن از طلا و نقره بود.

۳ (ج) عموم مردم در آن زمان از حقوق و امتیازات محروم بوده اند و این امتیازات را مختص طبقه نخبه می دانستند

آیا می دانید شاهنامه فردوسی یکی از منابعی است که مورخان برای پی بردن به اوضاع و احوال مردم دوره ایران باستان، از آن استفاده می کنند؟



۴- امروز حق تحصیل و سوادآموزی به تنهایی برای همه اعم از زن و مرد و از هر طبقه و ملیتی ای که باشند برقرار است. پیش از این بود که حکومت لودا در حکایت خسرو انوشیروان و مرد کفشگر در شاهنامه، نکته های جالب و خواندنی را درباره اوضاع اجتماعی دوره ساسانی به ما می آموزد. بر پایه این حکایت، در جریان یکی از لشکرکشی هایی که سپاه ایران به مقابله با سپاه روم رفته بود، بر اثر طولانی شدن جنگ، خزانه خالی و تدارکات تمام شد. به پیشنهاد بوذرجمهر وزیر انوشیروان، شاه موافقت کرد که از بازرگانان شهر نزدیک، پول قرض کنند. یکی از بازرگانان که کفش فروش بود، پذیرفت به لشکر کمک کند اما در مقابل تقاضایی نیز از شاه داشت و به فرستاده بوذرجمهر گفت:

بدو گفت کفشگر کیای خوب چهر / نرنجی بگویی به بوذرجمهر
که در آن زمانه مرا کودکی است / که بازار او بر دلم خوار نیست
بگویی مگر شهریار جهان / مرا شاد گرداند آندر نهان
یکی پور دارم رشید به جای / به فرهنگ جوید همی رهنمای
فرستاده گفت این ندارم برنج / که کوتاه کردی مرا راه گنج
اگر شاه باشد بدین دست گیر / که این پاک فرزند گردد دبیر
به یزدان بخواهد همی جان شاه / که جاوید بادا سزاوار گاه
اما وقتی پیغام به شاه رسید پاسخ داد:

بدو شاه گفت ای خردمند مرد / چرا دیو چشم تو را خیره کرد
برو همچنان بازگردان شتر / مبادا آزو سیم خواهی و دُر
جو بازرگان بچه، گردد دبیر / هنرمند و با دانش و یادگیر
به ما برپس از مرگ نفرین بود / چو آیین این روزگار این بود
فرستاده برگشت و شد با درم / دل کفشگر گشت پر درد و غم

واژه ها:
بازار = روتق و شکوه، مایه عظمت
دیو = اهریمن
بازارگان بچه = فرزند بازرگان
پور = پسر
شد با درم = پول را برگرداند

الف) مرد کفشگر تقاضای سواد شدن
خود را کرد و حال کفشگر
لشکر داد اما شاه موافقت نکرد
و لغت ابرجبه باز بران با سواد شد
آن شاه به خواسته من ما بر حجت
سلطنت نشیند

برای دانلود کام به کام های دروس دیگری Hamkelasi.ir مراجعه کنید.

فعالیت

- ۳- با کمک معلم اشعار بالا را بخوانید و بگویید: الف) کفشگر چه تقاضایی از شاه داشت؟ ب) شاه در پاسخ چه گفت؟
- ج) از خواندن این حکایت به چه نکاتی در زندگی اجتماعی دوره ایران باستان پی می برید؟
- ۴- امروزه مردم برای با سواد شدن و تحصیل از چه حقوقی برخوردارند؟ حق برخورداری از سواد و تحصیل در این زمان را با دوران باستان مقایسه کنید.

درس ۲۲ اوضاع اقتصادی در ایران باستان

پیش‌تر خواندید که یکی از ویژگی‌های تمدن‌ها، داشتن اقتصاد پُر رونق است. در عصر باستان، مردم سخت‌کوش ایران از منابع محیطی که در آن زندگی می‌کردند به خوبی بهره می‌گرفتند و انواع فعالیت‌های اقتصادی در این دوره گسترش یافته بود.

کشاورزی و دامپروری

برخی از پژوهشگران معتقدند، با توجه به شواهد و مدارک باستان‌شناسی، فلات* ایران از نخستین سرزمین‌هایی بوده که کشاورزی و پرورش دام در آن آغاز شده و حتی دانش و مهارت کشت و زرع از ایران به سرزمین‌های دیگر برده شده است.

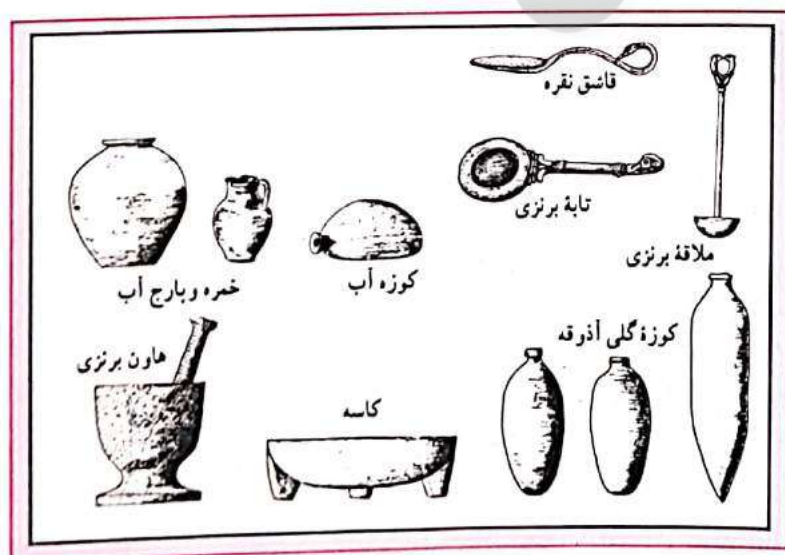
کشاورزی مهم‌ترین پیشه و وسیله معیشت در ایران باستان بود. در اوستا و کتیبه‌های آن دوره، عبارت‌هایی درباره اهمیت و ارزش کار کشاورزان دیده می‌شود. فعالیت‌های کشاورزی از طرف حکومت نیز تشویق می‌شد. در دوره هخامنشیان، یونانی‌ها از تلاش‌های شاهان پارس، برای تشویق به کشاورزی حسرت می‌خوردند.

گندم و جو مهم‌ترین محصول زراعی ایرانیان باستان بود. کشت پنبه نیز در نواحی مستعد رواج داشت و به همین جهت کارگاه‌های پنبه‌ریسی توسعه یافت و پارچه‌های پنبه‌ای یکی از صادرات مهم بعضی از ایالات بود. کشاورزان ایرانی علاوه بر کار کشاورزی به پرورش دام نیز می‌پرداختند.

صنعت

با آنکه فعالیت اقتصادی مهم آن دوره، کشاورزی بود، در بسیاری از مناطق ایران، صنعت نیز گسترش پیدا کرد. تهیه پارچه‌های لطیف از پنبه، ابریشم و پشم و شال‌های بشمی و حریر در کارگاه‌های مرو، ری، اهواز و شوشتر رواج داشت. ایرانیان در پیشه نجاری، آهنگری و شیشه‌گری نیز پیشرفت کرده بودند. در دوره ساسانی، ارابه‌های ساخت ایران به ظرافت و زیبایی، مشهور بوده است.

ساختن اسباب و اثاثیه منزل، شمشیر، ابزارهای کشاورزی و ابزارهای جنگی مانند بازوبند و زره و نظایر آنها نیز از مشاغل آن دوره بود.



مأخذ: «از زبان داریوش»، نوشته ماری کخ، ترجمه دکتر پرویز رجبی صص ۱۹۶-۱۹۴

۱- پاسخ ها احتمالی در مورد متاعی که در عصر باستان وجود داشته مثلا خلیج فارس، ابریشم، لکومیتورانی، تلفنجی، برقعارک، نقاشی ساختمان ... این متاعی به دلیل عدم وجود ابزار و وسایل تولید آن ها در آن دوره نمی توانسته وجود داشته باشد.

فعالیت

۱- همفکری کنید و پنج شغل یا حرفه از دنیای امروز نام ببرید که در جهان باستان وجود نداشته است. بگویید چرا این حرفه ها نمی توانستند در جامعه آن زمان وجود داشته باشند.

۲- پنج شغل یا حرفه از جهان باستان نام ببرید که در دنیای امروز هم وجود دارد. بگویید این حرفه ها چه تغییری نسبت به آن زمان داشته اند.

هرم های گیزه، مثل زراعت، دامپروری، آهنگری، بافندگی، نجاری، منبت کاری در عصر باستان و جهان امروز هم کار بر بردارند و چون ابزار و وسایل ماشین نقش تجارت و تأثیر بر تولیدات آن دارند پیوسته های در آن ها صورت گرفته است.

در سال های گذشته خواندید که به فرمان داریوش اول، «جاده شاهی» ساخته شد. در آن زمان امنیت در راه ها برقرار و کاروانسراهایی در فاصله های معین بنا گردیدند. در نتیجه این اقدامات، تجارت بیش از پیش رونق گرفت.

در دوره های بعد، این راه ها توسعه پیدا کردند. آیا تاکنون درباره جاده ابریشم چیزی شنیده اید یا خوانده اید؟ آیا می دانید چرا این

جاده به این نام مشهور است؟

برای دانلود گام به گام های دروس دیگر به Hamkelasi.ir مراجعه کنید

شرق





مجسم کنید حدود دو هزار سال پیش، یعنی در زمان اشکانیان در یکی از شهرهای صد دروازه (دامغان) ری یا هگمتانه (همدان) زندگی می کردید، در آن صورت شما کاروان هایی را می دیدید که هر روز با باری از کالاهای مختلف به شهر شما وارد و یا از آنجا خارج می شوند. این کاروان ها از راه ابریشم می گذشتند. جاده ابریشم راهی بود که چین و هند را در شرق، به اروپا در غرب متصل می کرد و بخشی از این جاده هم از خاک ایران عبور می کرد.

در آن زمان ابریشم، ارزشمندترین و پرسودترین کالای تجاری بود که از چین به ایران و سرزمین های دیگر صادر می شد. به نقشه زیر توجه کنید. کشور ایران مانند یک پل ارتباطی بین شرق و غرب قرار دارد. بنابراین، حکومت های ایران باستان به خصوص ساسانیان سعی می کردند از این موقعیت به خوبی استفاده کنند. حکومت ساسانی مانع از ارتباط مستقیم تجاری میان چین و روم (اروپا) می شد و تمایل داشت که ابریشم چینی توسط بازرگانان ایرانی به روم صادر شود و یا اینکه ابریشم خام پس از آنکه در کارگاه های ایران تبدیل به پارچه شد به روم فروخته شود.

غرب



البته ایران خود نیز صادرکننده کالاهای گوناگون مانند سنگ های قیمتی، پارچه، قالی و محصولات کشاورزی بود. ایرانیان باستان به سبب تجربه و مهارت در دریانوردی به تجارت دریایی نیز روی آوردند. در دوران ساسانی، تجارت دریایی رونق گرفت و بنادر خلیج فارس، لنگرگاه کشتی های بودند که به کشورهای دور و نزدیک ایران رفت و آمد می کردند.

فعالیت

- ۳- گفت و گو کنید: الف) چرا ساسانیان مانع از ارتباط مستقیم تجاری میان چین و هند با روم (اروپا) می شدند و از این کار چه هدفی داشتند؟
ب) به نظر شما، رفت و آمد بازرگانان از طریق جاده ابریشم علاوه بر تجارت و انتقال کالاها، چه پیامدهای دیگری برای مردم کشورهای آن زمان داشت؟

سرزمین های گسترده در عهد باستان حلقه ای از ارتباط غرب شرق دنیا به شمار می رفت. ایران ضرب سکه باستان که صد پوند گرامز مدققیت سرزمین خود در حوزه های اقتصاد و بازرگانی

در زمان هخامنشیان برای اولین بار به فرمان داریوش اول، سکه های زرین به نام «دریک» یا «زریک» ضرب شد. تا قبل از رواج سکه، معمولاً ده نشینان، مازاد محصولات خود را به شهر می آوردند و با محصولات دیگر که مورد نیازشان بود، مبادله می کردند. با ضرب سکه، تجارت رونق پیدا کرد؛ به طوری که بازرگانان با داشتن پول می توانستند کالاهایی خریداری کنند و آنها را به قیمت بیشتر بفروشند. سکه های زرین فقط به فرمان و به نام پادشاهان ضرب می شد.

حاکمان ایالت ها می توانستند با اجازه پادشاه فقط سکه های سیمین (نقره ای) یا مسین (مس) ضرب کنند.

بهره برداری کنند. چون عوارض یا حق ترانزیت دریافت می نشده و به جای صادرات مواد اولیه مثل ابریشم خام، کالایی ساخته شده یا مصنوعات ابریشم که سود بسیار داشته صادر کنند. اقتصاد نقش مهمی در بروز دشمنی و خدش میان ایران و روم داشته است.



هخامنشیان



سلوکیان



اشکانیان



ساسانیان

درآمدها و مخارج حکومت

در ایران باستان، مالیات، منبع اصلی درآمد حکومت‌ها بود که به صورت نقدی یا جنسی دریافت می‌شد. بیشترین حجم مالیات را کشاورزان می‌پرداختند. دامداران به نسبت تعداد دام‌هایشان و پیشه‌وران و بازرگانان نیز به میزان کالا و خدماتی که عرضه می‌کردند، مالیات می‌دادند. علاوه بر اینها، نوع دیگری از مالیات به نام مالیات سرانه وجود داشت که فقط از عامه مردم وصول می‌شد و بزرگان و اشراف از پرداخت آن معاف بودند. همچنین در جشن‌ها و مراسم به تخت نشستن شاهان، بزرگان و عامه مردم هدایایی را به پادشاه پیشکش می‌کردند. مأموران مالیاتی معمولاً نسبت به مردم سخت‌گیری و ستم می‌کردند و بیش از آنچه مقرر شده بود، طلب می‌نمودند. گاهی به دلیل خالی بودن خزانه، میزان مالیات‌ها را افزایش می‌دادند. البته در مواقعی نیز به سبب جلوگیری از شورش مردم و یا بروز خشکسالی، بخشش‌هایی صورت می‌گرفت.



نقش برجسته خدمتکاران در تخت جمشید

بخش زیادی از درآمدهای حکومتی صرف جنگ با دشمنان می‌شد. قسمت دیگری از آن، به مصارف شخصی شاه، شاهزادگان، درباریان و ساختن کاخ‌های مجلل می‌رسید. حکومت‌ها همچنین بخشی از درآمد را در اموری مانند پرداخت حقوق به مأموران حکومتی و همچنین احداث، نگهداری و تعمیر آتشکده‌ها، کاروان‌سراها، قنات‌ها، سدها و ... خرج می‌کردند.



واژه‌ها

دودمان: تعدادی خانواده که همگی خود را از یک نسل یا جد مشترک می‌دانند.

حومه: به زمین‌های اطراف شهر، حومه شهر می‌گویند.

آتشکده: مکانی که زرتشتیان برای نیایش می‌ساختند و آتش را در جای خاصی از آن قرار می‌دادند و نیایش‌های دینی را در برابر آتش انجام می‌دادند و آتش را همواره روشن نگاه می‌داشتند.

هردوت: تاریخ‌نویس یونانی که حدود دوهزار و پانصد سال پیش زندگی می‌کرد و سفرهای زیادی به سرزمین‌های مختلف کرد و احوال و تاریخ کشورها را نوشت. او را پدر علم تاریخ می‌گویند.

فلات: به سرزمین‌های نسبتاً بلندی که از اطراف به زمین‌های پست منتهی می‌شوند، فلات می‌گویند؛ مانند فلات ایران. فلات‌ها دارای رشته کوه‌ها و دره‌هایی هستند.

برای دانلود گام به گام های دروس دیگری Hamkelasi.ir مراجعه کنید

به کار ببندیم

۱- به طور گروهی، نمایشنامه‌ای بنویسید و در کلاس اجرا کنید. موضوع نمایشنامه «وضع طبقاتی جامعه در ایران باستان» باشد. نمایشنامه را طوری بنویسید که در بخشی از آن، فردی در حضور شاه یا بزرگان از ظلمی که به طبقه محروم می‌شود، انتقاد و از حقوق آنها دفاع کند.

(کارها را بین خود تقسیم کنید و در نوشتن نمایشنامه، تمرین، تهیه لباس و وسایل لازم با یکدیگر همکاری کنید.)

۲- از افراد خانواده یا فامیل، چند نمونه مالیات‌هایی را که می‌پردازند، پرس و جو و در کلاس بیان کنید. سپس در کلاس گفت‌وگو کنید که دادن مالیات در ایران کنونی چه فرقی با پرداختن مالیات در ایران باستان دارد.

فرهنگ و تمدن ایران باستان

برای دانلود گام به گام های دروس دیگر به Hamkelasi.ir مراجعه کنید

۱۲

فصل

حوزه های موضوعی:

- زمان، تداوم و تغییر
- فرهنگ و هویت
- فضا و مکان
- نظام اجتماعی

کشور ایران در عهد باستان مهد فرهنگ و تمدنی بویا و شکوفا بود که از نبوغ و خلاقیت و پشتکار و همکاری اقوام ایرانی سرچشمه می گرفت. با مطالعه اجزای اصلی فرهنگ و تمدن ایران باستان شامل دین و عقاید، آداب و رسوم، جشن ها، خط و زبان، دانش، هنر و معماری، می توان به سبک زندگی ایرانیان باستان پی برد.

نسا با آموختن این فصل و انجام فعالیت های آن در می یابید:

- مردم ایران باستان چه باورها و عقایدی داشتند؟ شیوه زندگی آنها در آن دوره چگونه بود؟
- خط و زبان در دوره ایران باستان چه تغییراتی را پشت سر گذاشت؟
- ایرانیان در معماری، هنر و دانش چه پیشرفت هایی کرده بودند؟



درس ۲۳ عقاید و سبک زندگی مردم در ایران باستان

مورخان موفق شده‌اند با توجه به شواهد و مدارکی که از آن دوران بر جای مانده تا اندازه‌ای به شیوه زندگی مردم در ایران باستان پی ببرند. شاید برای شما جالب باشد که بدانید در گذشته‌های بسیار دور، مردم چه باورهایی داشتند، خوراک و پوشاک آنها چه بود، چه آیین‌ها و جشن‌هایی داشتند و چگونه زندگی می‌کردند.

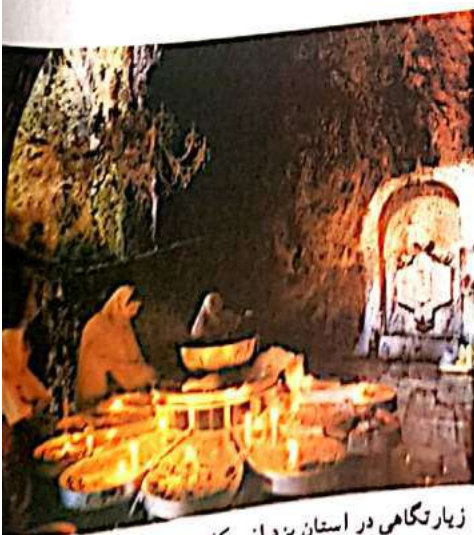
دین

در ایران باستان، تعلیمات مذهبی نقش و تأثیر زیادی در زندگی فردی و اجتماعی داشت. اقوام آریایی برخی از عناصر خلقت مانند آب، آتش، خاک و باد را مقدس می‌شمردند و برای آنها ایزدانی قائل بودند.

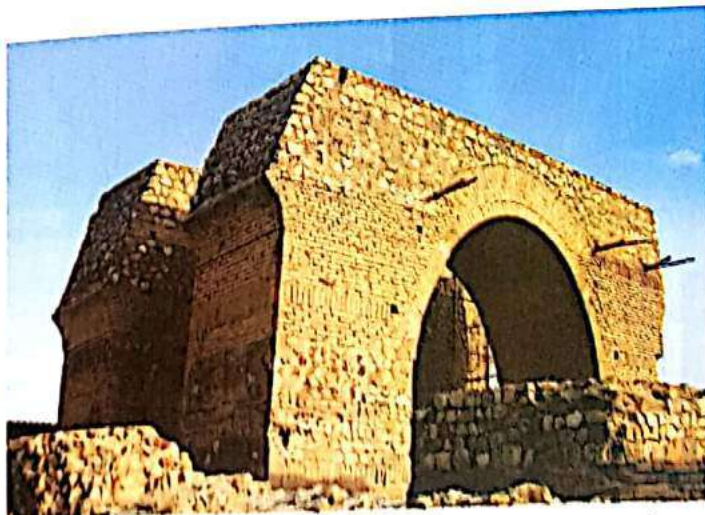
زرتشت، پیامبر ایران باستان که قبل از سلسله مادی می‌زیست، در اندیشه اصلاح عقاید ایرانیان برآمد. او مردم را به پرستش اهورامزدا، خدای بزرگ و یکتا دعوت کرد.

در آیین زرتشت، اهورا مزدا، منشأ تمام خیر و خوبی‌ها بود و همواره با اهریمن که سرچشمه شر و بدی‌ها به شمار می‌رفت، در حال مبارزه بود. زرتشت به پیروان خود سفارش می‌کرد که به منظور یاری اهورا مزدا، پندار نیک، گفتار نیک و کردار نیک را سرمشق زندگی خود قرار دهند. پس از مرگ زرتشت، پیروانش تعالیم او را در کتابی به نام اوستا گردآوری کردند. به تدریج آیین زرتشتی در میان اقوام ایرانی رواج یافت.

ایرانیان باستان، آتش را مقدس می‌شمردند. در دوره ساسانیان آتشکده‌های زیادی در گوشه و کنار ایران ساخته شدند که آثار بعضی از آنها تا به امروز باقی مانده است.



زیارتگاهی در استان یزد از مکان‌های مقدس زرتشتیان



بقایای آتشکده تنبمیل، جاده ری - ورامین

در دوره ساسانیان، اگرچه اغلب مردم دین زرتشتی داشتند و حکومت از آن دین پشتیبانی می کرد، اما پیروان دین های مسیحی، یهودی، بودایی و مانوی* نیز در ایران زندگی می کردند. در این دوره، موبدان زرتشتی با رواج و گسترش دین های دیگر در ایران مخالف بودند و نسبت به پیروان سایر ادیان سخت گیری می کردند. در دوره ساسانیان دین زرتشتی، دین رسمی کشور اعلام شد.

برای دانلود گام به گام های دروس دیگری به Hamkelasi.ir مراجعه کنید

تغذیه و آداب غذا خوردن

در فصل قبل خواندید که اغلب ایرانیان باستان، کشاورز و دامدار بودند. در آن دوره، غذای اصلی مردم، غلات مخصوصاً گندم و جو بود که آنها را آرد می کردند و با آن، نان و انواع شیرینی ها را می پختند. علاوه بر نان، از انواع گوشت حیوانات اهلی، گوشت پرندگان شکاری، تخم پرندگان، شیر بز و میوه ها و سبزیجات و شربت ها برای تغذیه استفاده می شد.



ایرانیان باستان برای آرد کردن غلات، آسیاب های آبی را ابداع کرده بودند. بچه ها، آیا می دانید بشر تا کنون از چند نوع آسیاب برای آرد کردن استفاده کرده است؟

برخی از مورخان معتقدند که در آن دوره، بعضی مواد غذایی مانند روغن زیتون از یونان و ادویه از هندوستان به ایران وارد می شده است. مردم ایران باستان، با آداب خاصی بر سر سفره می نشستند. آنها سخن گفتن به هنگام غذا خوردن را گناه می دانستند. شستن دست ها قبل و بعد از غذا خوردن و خواندن دعای نان در ابتدا و پایان غذا از نکاتی بود که آنها بر سر سفره رعایت می کردند. ایرانیان باستان از ظروف سفالی، سنگی و فلزی استفاده می کردند.



تنگ نقره ای ساسانی



بشقاب زرین متعلق به دوره ساسانی



گوشواره طلایی متعلق به دوره اشکانی



ریتون* (تکوک) شیر غزان هخامنشی

بیشتر آنچه که ما از پوشاک مردم آن دوره می‌دانیم مربوط به مجسمه‌ها و نقاشی‌ها یا تصاویری به جا مانده از آن دوره است که بر روی سنگ‌ها، ظروف یا سکه‌ها نقش بسته‌اند.

شواهد و مدارک به جا مانده نشان می‌دهد که مردان و زنان ایران باستان

به پوشش بدن اهمیت می‌دادند و از برهنگی اجتناب می‌کردند.

سنگ نگاره زن ایلامی در حال نخ‌ریسی

ایرانیان، از نخستین کسانی بودند که شلوار را طراحی کردند و پوشیدند. شلوار و بالاپوش‌های آستین‌دار و کلاه نمدی پوشاک اصلی مردان بود. زنان نیز از شلوار، پیراهن‌های بلند و نوعی سرپند استفاده می‌کردند. لباس‌های ایرانی مورد توجه بزرگان و درباریان

روم و یونان بود و اغلب سعی می‌کردند از طرح لباس‌های ایرانی تقلید کنند.

روم و یونان بود و اغلب سعی می کردند از طرح لباس های ایرانی تقلید کنند.

۱- در لباس مربوط به مردان پارسی داری (نوعی کلاه)، پیراهن، کت یا تنگ با چین، آستین ها و
و همچنین آستین ها، کت یا تنگ دو چین دار و آستین یا آستین بلند، گل کمربند، کفش ها نام آنرا



زبان دار قافل مستاعده است.

فَعَالِيَت

۱- همفکری کنید و با توجه به تصاویر اجزای لباس در هر یک توضیح دهید.

۲- چند ماده غذایی نام ببرید که امروزه مصرف می کنید و در زمان ایران باستان نبوده است. بگویید چرا این مواد

نمی‌توانستند در آن دوره وجود داشته باشند.

۱- مواد غذایی وارد شده مثل سوسیس، کالباس، همبرگر، حبیب، یخ، شکر، روغن، ادویه،
۱۴۶ باستان استفاده نمی‌شده، کسب و کارها، رپ، گوی، شکر، حبیب، یخ، شکر، روغن، ادویه،
دارند در سبب شدی لغت و وارد بازار می‌شوند

۳- کشتی، سوارکاری، تیراندازی، باکمان، دوگان، پرتاب نیزه، پیاده روی و کوهنوردی از جمله ورزش‌های مرسوم در عصر باستان است. که هنوز هم رایج و پرمعنا دارند.

ورزش

از دیرباز مردم ایران به ورزش‌های رزمی و پهلوانی چون کشتی علاقه‌مند بوده‌اند و پهلوان و پهلوانی در تاریخ کهن ما ریشه دارد. فردوسی در کتاب شاهنامه از دلاوری اسطوره‌هایی چون رستم، سهراب، سیاوش، گردآفرید و ... در ایران باستان سخن گفته است. هرودوت نوشته است:

ایرانیان به فرزندان خود سه چیز را می‌آموختند: ۱. سوارکاری، ۲. تیراندازی، ۳. راستگویی.

سوارکاری و تیراندازی و شکار از ورزش‌های مورد علاقه مردم آن دوره بوده و پرتاب سنگ یا فلاخن* و نیزه و زوبین* نیز رواج داشته است. بسیاری از پژوهشگران معتقدند چوگان‌بازی ورزشی است که ایرانیان باستان آن را ابداع کرده‌اند و سپس از ایران به سایر کشورها راه یافته است. در شاهنامه فردوسی به چوگان‌بازی اشاره شده است. در زمان هخامنشیان و ساسانیان این ورزش انجام می‌شده است. امروزه، چوگان‌بازی یکی از ورزش‌های جهانی محسوب می‌شود. در این ورزش، اسب‌سواران از یک چوب دستی به نام چوگان و یک گوی استفاده می‌کنند.



نقاشی سبک شاهنامه‌ای که نبرد اسفندیار با سیمرغ را نشان می‌دهد.



تصویری از بازی چوگان در ایران امروز



نقاشی خرد نگاره (مینیاتور) از چوگان

فعالیت

۳- کدام یک از ورزش‌های ایران باستان در جهان امروز مرسوم است؟ چند مورد نام ببرید.

۴- کدام ورزش‌های امروزی در ایران باستان وجود نداشته است؟ چرا؟

فوتبال، والیبال، بسکتبال، هکتبال، اسکیت، اتومبیل رانی، موتورسواری، رگبی، تنیس، ...
عصر باستان مرسوم نبوده است. زیرا اسب‌ها و ابزارهای لازم برای این ورزش‌ها لازم است.

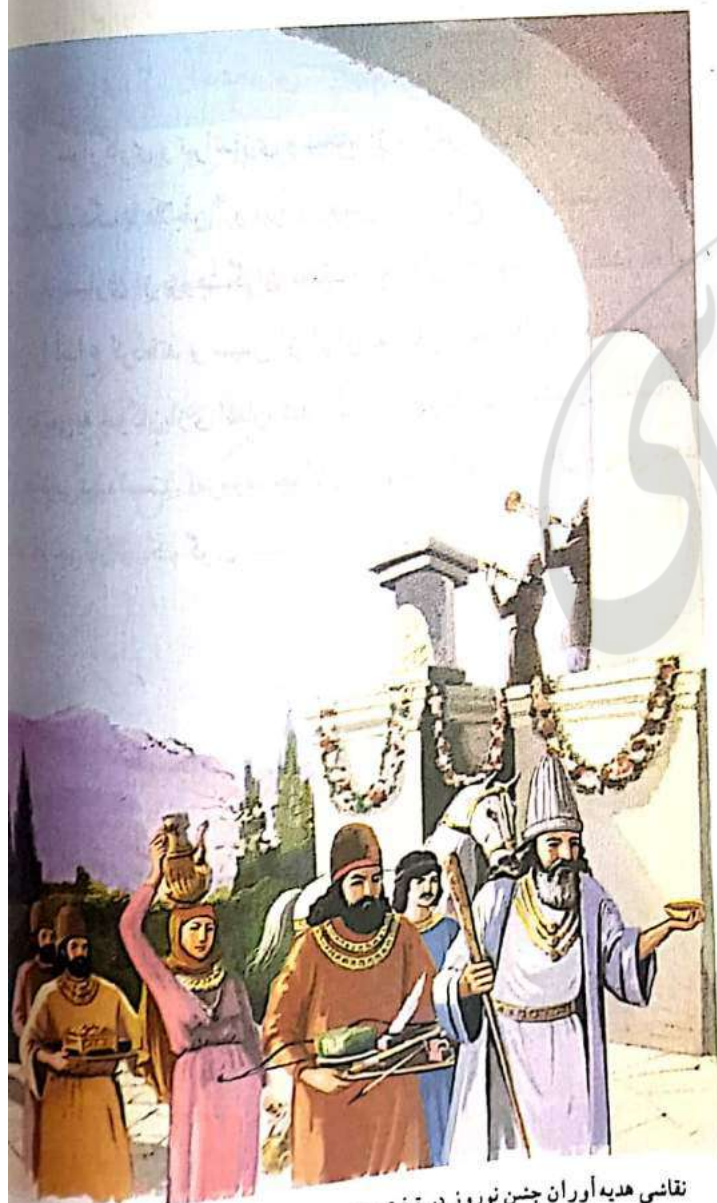
جشن‌ها

در عهد باستان مردم ایران در طی سال، ده‌ها جشن برپا می‌کردند و شادزیستن را یک موهبت الهی می‌دانستند. واژه جشن از یشت و یسنه اوستایی گرفته شده که به معنای پرستیدن و نیایش است. از اینجا می‌توان پی برد که بیشتر جشن‌های آن دوره اهمیت دینی داشته و با نیایش به درگاه خداوند همراه بوده است.

جشن‌ها همچنین ارتباط زیادی با تغییر فصل‌ها و شروع و پایان کار کشاورزی داشتند. جشن نوروز، جشن سده* و جشن مهرگان* از مهم‌ترین جشن‌های آن دوره بوده است.

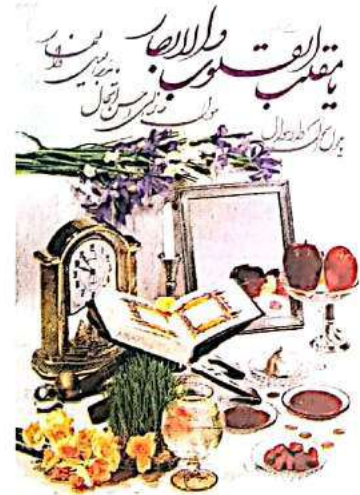
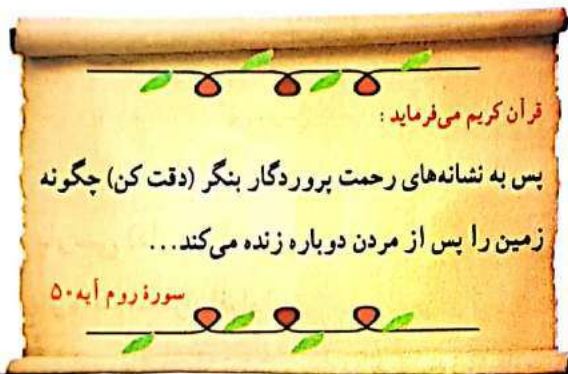
جشن نوروز: نوروز یکی از بزرگ‌ترین و باشکوه‌ترین جشن‌های ایران باستان بوده که در آغاز فصل بهار برگزار می‌شده است. نوروز در نزد مردم آن زمان پیام‌آور نو شدن سال و رویش طبیعت و شروع فعالیت‌های کشاورزی بود. زمان پیدایش نوروز به درستی معلوم نیست، اما در برخی از کتاب‌های کهن مانند شاهنامه فردوسی، این جشن را به زمان تاج‌گذاری جمشید پادشاه اسطوره‌ای ایران نسبت می‌دهند. در عهد باستان، خانواده‌های ایرانی بر سر سفره نوروزی به درگاه آفریننده هستی دعا می‌کردند، به یکدیگر هدیه می‌دادند و شادباش می‌گفتند. شواهد و مدارک نشان می‌دهد که این جشن در زمان هخامنشیان در تخت جمشید برگزار می‌شد و پس از آن، سلسله‌های دیگر نیز نوروز را گرمی داشته‌اند. در هر یک از روزهای عید نوروز، طبقه‌ای از مردم به دیدار شاه می‌آمدند.

آیا می‌توانید با توجه به آنچه در سال گذشته خواندید بگویید این جشن، علاوه بر ایران در کدام کشورهای همسایه نیز برپا می‌شود؟ چرا؟



نقاشی هدیه‌آوران جشن نوروز در تخت جمشید

۵- یا مقلب القلوب والانصار : ای دگرگون کننده قلب ها و چشم ها
یا مدبر العلل والافعال : ای گرداننده و منظم کننده روز ها و سب ها
جشن نوروز در زمان ما یا محول الحول والاحوال : ای تغییر دهنده حال انسان و طبیعت
آغاز فصل بهار و نوشدن طبیعت یکی از نشانه های عظمت و رحمت خداوند است : حال ما را به بهترین حال دگرگون فرما



برای دانلود گام به گام های دروس دیگر به Hamkela.ir مراجعه کنید

امروزه نیز مردم کشور ما نوروز را جشن می گیرند، کتاب قرآن را بر سر سفره هفت سین می گذارند و در هنگام تحویل سال دعا می خوانند. خانه تکانی، پختن سمنو، چیدن سفره هفت سین، به دیدار بزرگ ترهای فامیل رفتن و عیدی دادن از آیین های زیبای نوروز است.



نوروز هدیه فرهنگ ایران به جهانیان :

آیا می دانید در سال ۱۳۸۸، سازمان ملل متحد روز اول فروردین برابر با ۲۱ مارس میلادی را روز جهانی نوروز اعلام کرد و به رسمیت شناخت؟

فعالیت

۴- سبب : غدا سلامتی / سبب : غدا فرازی و آسایش

۵- دعای تحویل سال چیست؟ ترجمه آن را در کلاس بیان کنید.

۶- درباره یکی از موارد زیر از بزرگ ترها پرس و جو کنید و نتیجه را در کلاس بگویید.

الف) هر یک از اجزای سفره هفت سین نماد چه چیزی است؟
ب) سمنو از چه چیز و چگونه تهیه می شود؟ (زحوا نه گفتم)

۷- فرض کنید یک نوجوان ۱۳-۱۲ ساله هستید که در ایران باستان زندگی می کنید. با توجه به اطلاعاتی که از این

درس و درس های قبل به دست آوردید، یک روز زندگی خود را از صبح تا شب مجسم کنید و بنویسید. در نوشته خودتان آنچه خوردید، پوشیدید و کارها و فعالیت هایتان را شرح دهید. متن را به معلم بدهید یا در کلاس بخوانید.

دانش و هنر در ایران باستان

درس ۲۴

پیشرفت‌های ایرانیان در دانش، هنر و معماری، جلوه‌هایی از شکوه و عظمت تمدن کهن ایران است. زبان و خط اساس گسترش این دانش بوده است. در این درس به‌طور اختصار با این موضوعات آشنا می‌شوید.

زبان پارسی (فارسی)

از هنگام استقرار اقوام آریایی در سرزمین ایران، زبان فارسی زبان گفتاری و نوشتاری مردم این سرزمین بوده است و نویسندگان و شاعران زیادی به این زبان نوشته و سروده‌اند. البته زبان فارسی در دوره‌های مختلف تاریخی تغییرات زیادی پیدا کرده است. زبان ایرانیان در دوره هخامنشیان، «پارسی باستان» و در عصر اشکانیان و ساسانیان، «پارسی میانه» یا «پهلوی» بوده که با هم تفاوت‌هایی داشته‌اند. بعدها در دوره اسلامی زبان «فارسی دری» رواج یافت. زبان رسمی امروز ما نیز فارسی دری است که با دو زبان قبلی شباهت‌هایی دارد.

فعالیت

۱- برای آنکه به برخی شباهت‌های زبان امروزی با پارسی باستان پی ببرید، کاربرگ شماره (۲۰) را در کلاس انجام دهید.



اصل ۱۵ قانون اساسی می‌گوید:

زبان و خط رسمی و مشترک مردم ایران فارسی است. اسناد و مکاتبات و متون رسمی و کتب درسی باید با این زبان و خط باشد ولی استفاده از زبان‌های محلی و قومی در مطبوعات و رسانه‌های گروهی و تدریس ادبیات آنها در مدارس در کنار زبان فارسی آزاد است.

خط

پیش‌تر خواندید که قبل از مهاجرت آریایی‌ها، تمدن‌های باستانی ایران همچون ایلام، صاحب خط بوده‌اند. در زمان هخامنشیان، ایرانیان «خط میخی» را از اقوام بین‌النهرین اقتباس کردند و تغییرات زیادی در آن به‌وجود آوردند. کتیبه‌های به‌جا مانده از دوره هخامنشیان در بیستون و تخت جمشید به زبان پارسی باستان و با خط میخی نوشته شده است. در دوره‌های اشکانیان و ساسانیان، خط پهلوی رایج بود.

تمدن جیرفت



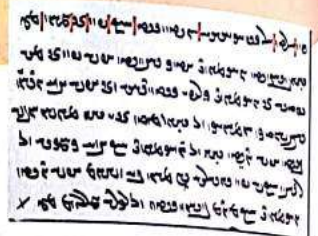
تمدن ایلام



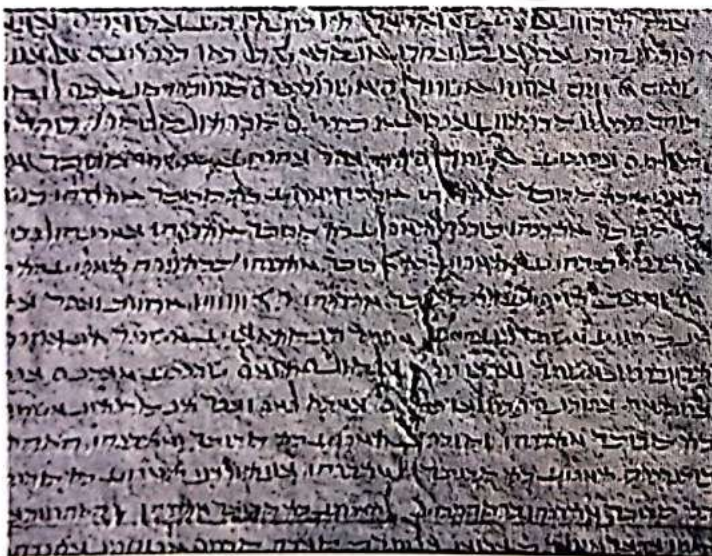
هخامنشیان



ساسانیان



- نیاز به نمایش و محاسبه کردن که باعث ایجاد خط شوه است. بعد از آن جانشینی انسان ها
- فعالیت** نمایش قرآنی برای همکاری به یکدیگر و رفع کردن و برای ثبت و ضبط آن ها مثل به مانداری
- ۲- همفکری کنید و بگویید چه نیازهایی باعث اختراع خط شد؟ اگر خط نبوده چه کمبودهایی در جوامع پدید می آمد؟ خط بوجود آمد
 - ۳- به تصویر خط در دوره هخامنشیان توجه کنید و بگویید چرا به این خط، خط میخی می گویند؟
 - ۴- به شکل خط ایلامیان توجه کنید و بگویید چه نوع خطی بوده است؟ این خط ایلامی از نوع خط تصویری است
 - ۵- کاربرگ شماره (۲۱) انواع خط را در کلاس انجام دهید.
 - ۶- به علت سبک حروف و گاه آن صیغ بافت این نامگذاری شده است.



کتیبه به خط بهلوی



کتیبه به خط میخی

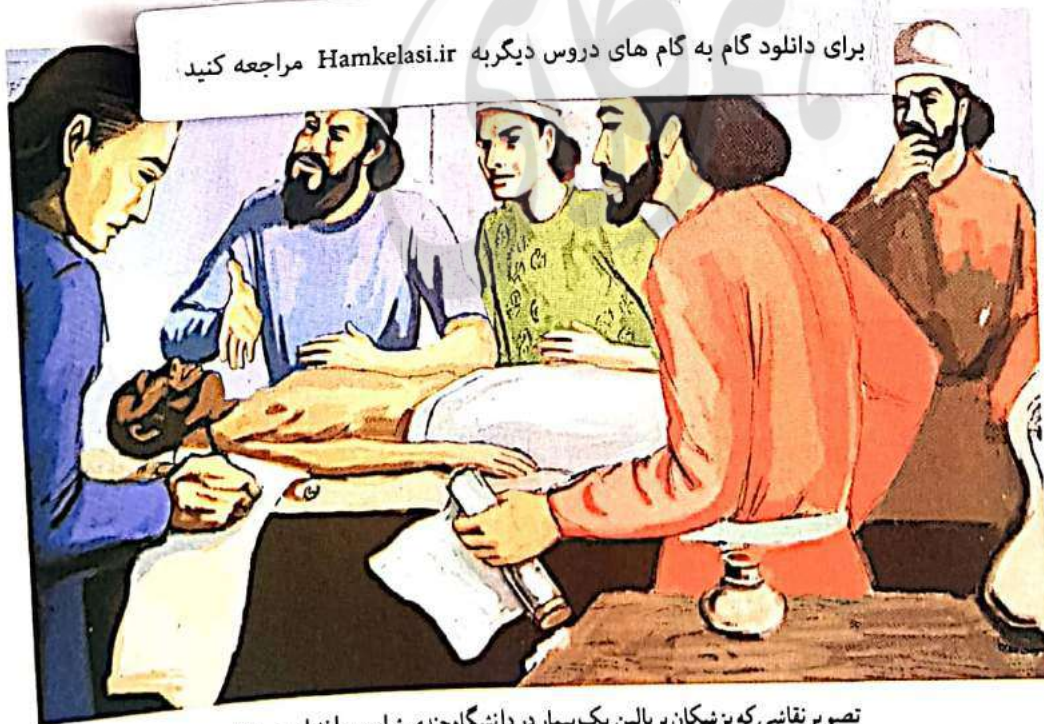
فنون، طلا، نقره، مس، مفرغ، برنز را ساخته، طرح زو، استخراج آن را می دانستند. دانش و فن ریخته گری و قالب ریزی را مسلط نموده و توانستند چنین ظروفی بسازند. در طراحی دانش محاسبات هندسی تبحر داشتند.

ایرانیان باستان در علوم و فنون مختلف پیشرفت های چشمگیری داشتند. ساختن بناهای عظیم و محکم، سدها، پل ها، ابزارها و وسایل مختلف زندگی که به دست ایرانیان ابداع شده، نشان می دهد آنها با علوم گوناگونی چون ریاضی، هندسه، زمین شناسی و... آشنا بوده اند.

ایرانیان باستان در علم نجوم پیشرفت کرده و با سنجش و تعیین زمان به خوبی آشنا بودند و چون برای فعالیت های کشاورزی که در فصول خاصی از سال انجام می گرفت به تقویم نیاز داشتند، تقویم خورشیدی (شمسی) را به وجود آوردند و سال را به ۱۲ ماه ۳۰ روزه تقسیم کردند و پنج روز پایانی سال را جداگانه به حساب آوردند. این تقویم از کم نظیرترین تقویم های دنیا است.

ایرانیان در پزشکی نیز پیشرفت کرده بودند و خواص درمانی گیاهان را می شناختند. در بخشی از کتاب اوستا از سه نوع پزشک جراح، پزشک معمولی و پزشک دعا که با دعای مقدس باطن افراد را درمان می کند، نام برده شده است. در دوره ساسانیان، شاپور ساسانی در شهر جندی شاپور (در خوزستان کنونی) مدرسه های پزشکی و بیمارستانی تأسیس نمود که یکی از قدیمی ترین مدارس پزشکی جهان به شمار می روند. او از دانشمندان و استادان برجسته دیگر کشورهای آن روز نیز برای تدریس در این دانشگاه دعوت می کرد. در این مدرسه بزرگ علاوه بر پزشکی، نجوم، ریاضیات، موسیقی، شیمی (کیمیای) و... تدریس می شد.

برای دانلود گام به گام های دروس دیگر به Hamkelasi.ir مراجعه کنید.



تصویر نقاشی که پزشکان بر بالین یک بیمار در دانشگاه جندی شاپور را نشان می دهد.

هنر

در عصر باستان، صنعتگران و هنرمندان آثار بسیار زیبا و ظریفی به وجود آوردند. آنها در رشته های گوناگون چون سفالگری، پارچه بافی، قالی بافی، فلزکاری، چرم سازی، زرگری، کاشی کاری، سنگ بژی، حجاری، قلم زنی، منبت کاری، موسیقی، نقاشی و... مهارت داشتند.

ساسانیان



پشتاب نقره‌ای با روکش طلا



ننگ نقره‌ای

بارج نقره و طلا

اشکانیان



چراغ روغن سوز سرامیکی



ریتون (تکوک) نقره‌ای



ارابه طلایی



ریتون (تکوک) شیر غزان

هخامنشیان

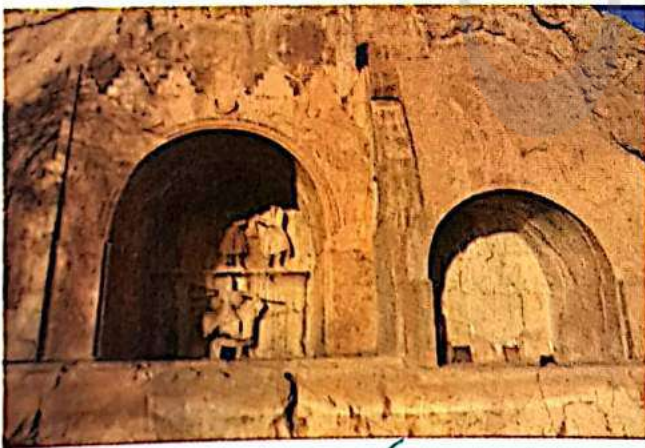


دسته گلدان بز طلایی

فعالیت

برای دانلود گام به گام های دروس دیگر به Hamkelasi.ir مراجعه کنید

۶- همفکری کنید و با توجه به تصویر ابزار و وسایل در بالای صفحه، مهارت‌ها و هنرهایی را که در ساختن وسایل به کار رفته است، فهرست کنید. مثال: دسته گلدان بز طلایی: فلزکاری، کنده کاری، ...



طاق بستان - کرمانشاه

معماری: ایرانیان با توجه به شرایط آب و هوایی و مصالحی که در منطقه آنها بود، خانه‌های خود را از سنگ، چوب و خشت می‌ساختند. با تأسیس امپراتوری‌های بزرگ و ساختن شهرها به تدریج بناهای بزرگ و باشکوهی چون کاخ‌ها، آرامگاه‌ها و آتشکده‌ها ساخته شدند. برخی از این بناها مانند تخت جمشید از نظر معماری، وسعت و عظمت، شهرت جهانی دارند. علاوه بر تخت جمشید، هگمتانه، پاسارگاد، تخت سلیمان، طاق بستان و طاق کسری از بناهایی هستند که پیشرفت ایرانیان را در معماری نشان می‌دهند.

بنایان از دوره باستان، کاخ‌ها، آتشکده‌ها، قلعه‌ها و پل‌ها را بنابر حکومت و عموماً در معماری ساخته‌اند. بناهای ایران در دوره ساسانیان هرگز به همین مصالح ساختمانی را در اختیار نداشته و ماهرترین

فعالیت

۷- به نظر شما چرا از خانه‌های مردم معمولی آن دوران نمونه‌های بسیار کمی مانده، اما بقایای کاخ‌ها، آتشکده‌ها و ... هنوز باقی است؟
۸- اگر کارت پستی از بناهای ایران باستان دارید به کلاس بیاورید و روی تابلو، نصب و آن مکان را به هم کلاسی هایتان معرفی کنید.

مهندسان و معماران و بنایان ایران کارهای بزرگی را انجام داده‌اند. در سال ۱۵۳۰ هجری قمری در شهر اصفهان مردم عادی در برابر آسایش طبیعت دانشمندی مقاومت چندانی نداشته و از بس زیبایی



واژه‌ها

مانوی: به پیروان آیین مانی، مانوی می‌گفتند. مانی در زمان ساسانیان می‌زیست و با ترکیب جنبه‌هایی از دین‌های زرتشتی، مسیحی و یهودی، آیین جدیدی آورد. اما مورد خشم موبدان زرتشتی قرار گرفت و در زمان بهرام اول کشته شد. کتاب معروف مانی، ارژنگ نام دارد که در آن نقاشی‌هایی کشیده شده است.

اسطوره: داستان یا افسانه تاریخی

فلاخن: وسیله‌ای برای پرتاب سنگ یا سنگ‌ریزه که از پشم یا ابریشم بافته می‌شد.

زوبین: نیزه کوچکی که به سر آن دو شاخه بود و در جنگ‌ها به سمت دشمن پرتاب می‌کردند.

جشن سده: از جشن‌های کهن ایران باستان که در شب دهم بهمن ماه برگزار می‌شده و مردم با برافروختن آتش بر بالای کوه‌ها و بام منازل، آرزو می‌کردند که سرما برود.

جشن مهرگان: از جشن‌های مهم ایرانیان باستان که در شانزدهم مهر ماه برگزار می‌شده است. امروزه نیز زرتشتیان آن را جشن می‌گیرند.

ریتون (تکوک): ریتون کلمه‌ای یونانی و واژه فارسی آن تکوک است و به ظرف‌هایی از جنس سفال یا آهن و طلا گفته می‌شود که به شکل جانوران ساخته می‌شدند. ریتون (تکوک) شیر غران از معروف‌ترین این نوع ظرف‌ها مربوط به دوره هخامنشیان است.

به کاربندیم

۱- به چند گروه تقسیم شوید و هر گروه یک کارت تبریک نوروز درست کنید. برای مثال، روی این کارت، سفره هفت سین را با نقاشی یا کاردستی نمایش دهید، دعای تحویل سال را بر روی آن با خط خوش بنویسید و... کارت را تزین کنید.

۲- اگر به کاردستی علاقه دارید با توجه به تصویر یکی از بناهای ایران باستان، نمونکی (ماکتی) از یک اثر تاریخی بسازید، آن را رنگ‌آمیزی کنید و در کلاس به نمایش بگذارید.

۳- در صورتی که به اینترنت دسترسی دارید با راهنمایی

معلم به پایگاه سازمان میراث فرهنگی یکی از استان‌ها مانند فارس، کرمانشاه، خوزستان، ایلام و... مراجعه کنید و اطلاعاتی درباره یک بنای تاریخی مربوط به دوره ایران باستان گردآوری کنید.

